

KUINKA SAADAAN PIENESTÄ TILASTA TALOUDELLISESTI ELINKELPOINEN?

Case: Rantalahden tila, Uurainen

Terhi Litmanen

Opinnäytetyö
Huhtikuu 2015

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Luonnonvara- ja ympäristöala

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t) Litmanen, Terhi	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 27.04.2015
	Sivumäärä 97	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi Kuinka saadaan pienestä tilasta taloudellisesti elinkelpoinen? Case: Rantalahden tila, Uurainen		
Koulutusohjelma Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Auer, Jaana		
Toimeksiantaja(t) Litmanen, Satu		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Maataloudessa tapahtuva rakennemuutos ja tukijärjestelmien muutokset heikentävät pienten tilojen kilpailukykyä markkinoilla. Pienten tilojen sukupolvenvaihdoksia ei enää niin paljon tehdä, koska niille on vaikeaa löytää kannattava tuotantosuunta. Nuoren viljelijän aloitustuen avulla voisi pienen tilan sukupolvenvaihdos helpottua, mikäli tilalle löydetään oikea tuotantosuunta ja toimintatapa.</p> <p>Opinnäytetyön tilaajana toimi Rantalahden tila Uuraisilta. Tilalla oltiin pohtimassa sukupolvenvaihdosta, mutta kamppailtiin sen kanssa, että onko se kannattavaa. He halusivat opinnäytetyön avulla selvittää, onko tilan olosuhteisiin sopivaa tuotantosuuntaa tai tuotannonhaarojen yhdistelmää löydettävissä. Toiveena oli, että opinnäytetyössä tarkasteltaisiin lammastaloutta, hiehonkasvatusta, öljyhampun viljelyä ja mansikanviljelyä.</p> <p>Tutkimus suoritettiin katetuottomenetelmällä ja tunnuslukutarkastelulla. Ehdoiksi asetettiin nuoren viljelijän aloitustuen vaatimukset, ja tilalta myytävälle tuotteille asetettiin minimihintavaatimukset. Tutkimuksessa vertailtiin toivottuja tuotantosuuntia sekä niiden yhdistelmiä. Vertailtavia tuotantosuuntia tuli näin ollen neljätoista.</p> <p>Tutkimuksessa kävi ilmi, että alussa asetettujen ehtojen mukaan Rantalahden tilan olosuhteissa mikään tuotantosuunnista ei saavuttanut asetettuja ehtoja. Huomattiin, että asetetuilla minimihintavaatimuksilla tuotantosuunnista ei saatu kannattavia, mutta realistisilla hinnankorotuksilla saatiin neljä tuotantosuuntaa täyttämään nuoren viljelijän aloitustuen ehdot, ja kaksi tuotantosuuntaa kannattavaksi ilman että yrittäjätulovaatimus täyttyi. Ainoastaan hiehonkasvatus ainoana tuotannonhaarana todettiin kannattamattomaksi tässä tilakokoluokassa, koska palvelusta olisi joutunut pyytämään kohtuutonta hintaa.</p> <p>Tutkimustuloksia hyödynnetään, kun Rantalahden tilan väki jatkaa sukupolvenvaihdoksen suunnittelua. Tulokset ovat toivottavasti rohkaisevia myös muille pientilallisille.</p>		
Avainsanat (asiasanat) pientilat, katetuottolaskenta, tunnusluvut, hiehot, lammastalous, öljyhamppu, mansikka, suoramyynti, tukipolitiikka, investointituki, sukupolvenvaihdos, kannattavuus		
Muut tiedot Liitteitä 31 sivua		

Author(s) Litmanen, Terhi	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 27042015
	Pages 97	Language Finnish
		Permission for web publication (X)
Title How to make a small farm economically viable? Case study of Rantalahti farm from Uurainen		
Degree Programme Degree programme in Agriculture and Rural Industries		
Tutor(s) Auer, Jaana		
Assigned by Litmanen, Satu		
<p>Abstract</p> <p>The structural change of agriculture in Finland and the changes in the support system are weakening the competitiveness of small farms in the market. The amount of generation changes on small farms is decreasing, because they struggle to find a profitable way of production. It could be easier with the help of the young farmers starting aid.</p> <p>The Bachelor's thesis was commissioned by Rantalahti farm in Uurainen. They are contemplating on the generation change on the farm, but do not know if it is worthwhile. They wanted help in finding the right way of production for their farm and wished that sheep keeping, heifer rearing, Finola oil hemp cultivation and strawberry production would be the ways of production included in the study.</p> <p>The study was made using contribution margin method and business indicators. The conditions of young farmers starting aid were used as conditions and minimum prices were set for the farm products. All of the ways of production and their combinations the Rantalahti farm wished for were compared to each other. There were all together fourteen ways of production.</p> <p>The result of the study was that with the set conditions and minimum prices none of the ways if production reached the goals. It was observed that by realistic raises in the minimum prices four of the ways of production filled the conditions of the young farmers starting aid, and two ways of production were profitable but did not reach the conditions for young farmers starting aid. Only the heifer rearing as the only way of production was found unprofitable. The price raise for the service would be unreasonable for the milk producers to pay.</p> <p>The results of the study will be used when the Rantalahti farmers continue to plan the generation change. Hopefully the results will also be encouraging for other small farmers.</p>		
Keywords small farms, profit margin calculation, business indicator, heifers, sheep keeping, hemp oil plant, strawberry, direct selling, aid policy, investment aid, change of generation, profitability		
Miscellaneous The thesis includes 31 pages of attachments		

Sisältö

1	Opinnäytetyön lähtökohdat.....	7
2	Tukijärjestelmä	8
2.1	Nuoren viljelijän aloitustuki.....	8
2.2	Tukimuutosten vaikutus pienten tilojen sukupolvenvaihdoksiin.....	9
3	Talouden suunnittelu	10
3.1	Kustannuslaskenta.....	10
3.2	Kustannuslaskelman hyödyntäminen tuotteen hinnoittelussa	11
3.3	Toiminnan optimointi	12
3.4	Strateginen suunnittelu, talouden suunnittelu ja seuranta	12
3.5	Kannattavuuden tunnusluvut	13
4	Tutkimuksen tavoite, aineisto ja menetelmät	15
4.1	Tutkimuksen tavoite	15
4.2	Tutkimusmenetelmä.....	16
4.3	Aineisto	17
5	Tutkimustilan kuvaus	19
5.1	Tilan lähtötilanne	19
5.2	Sijainti ja ilmasto.....	19
5.3	Tilan omat pellot.....	20
5.4	Rakennukset ja koneet	21
5.5	Viljelyhistoria	22
5.6	Oma työvoima	22
5.7	Yhteistyökumppanit	22
5.8	Tuotannonhaarojen valinnan perustelut	23
6	Tuotannonhaarat ja niiden kannattavuus	24
6.1	Hiehonkasvatus	24

6.1.1	Toimintatapa	24
6.1.2	Ruokinnan järjestäminen	25
6.1.3	Tarvittavat investoinnit kasvatustilalla	26
6.1.4	Toiminnan tuotot ja kustannukset	27
6.1.5	Kannattavuuslaskennan tulokset	27
6.2	Lammastalous ja suoramyynti	28
6.2.1	Toimintatapa	28
6.2.2	Ruokinta	29
6.2.3	Tarvittavat investoinnit	30
6.2.4	Toiminnan tuotot ja kustannukset	30
6.2.5	Kannattavuuslaskennan tulokset	31
6.3	Mansikan viljely ja suoramyynti	32
6.3.1	Toimintatapa	32
6.3.2	Kasvin vaatimukset	32
6.3.3	Viljelykierto	33
6.3.4	Tarvittavat investoinnit	33
6.3.5	Toiminnan tuotot ja kustannukset	34
6.3.6	Kannattavuuslaskennan tulokset	35
6.4	Öl jyhampun viljely	36
6.4.1	Toimintatapa	36
6.4.2	Kasvin vaatimukset	36
6.4.3	Viljelykierto	37
6.4.4	Tarvittavat investoinnit	38
6.4.5	Toiminnan tuotot ja kustannukset	38
6.4.6	Kannattavuuslaskennan tulokset	38
7	Tuotannonhaarojen yhdistämisen vaihtoehdot	39
7.1	Lammastalous + öljyhamppu	39

7.1.1	Yhdistelmän toimivuus.....	39
7.1.2	Toimintatapa	39
7.1.3	Yhdistelmän kannattavuus.....	40
7.2	Lammastalous + mansikka.....	41
7.2.1	Yhdistelmän toimivuus.....	41
7.2.2	Toimintatapa	41
7.2.3	Yhdistelmän kannattavuus.....	41
7.3	Hiehonkasvatus + öljyhamppu	42
7.3.1	Yhdistelmän toimivuus.....	42
7.3.2	Toimintatapa	42
7.3.3	Yhdistelmän kannattavuus.....	43
7.4	Hiehonkasvatus + mansikka	43
7.4.1	Yhdistelmän toimivuus.....	43
7.4.2	Toimintatapa	44
7.4.3	Yhdistelmän kannattavuus.....	44
7.5	Lammastalous ja hiehonkasvatus.....	45
7.5.1	Yhdistelmän toimivuus.....	45
7.5.2	Toimintatapa	45
7.5.3	Yhdistelmän kannattavuus.....	45
7.6	Lammastalous ja hiehonkasvatus + öljyhamppu.....	46
7.6.1	Yhdistelmän toimivuus.....	46
7.6.2	Toimintatapa	47
7.6.3	Yhdistelmän kannattavuus.....	47
7.7	Lammastalous ja hiehonkasvatus + mansikka.....	48
7.7.1	Yhdistelmän toimivuus.....	48
7.7.2	Toimintatapa	48
7.7.3	Yhdistelmän kannattavuus.....	49

7.8	Öllyhamppu ja mansikka	50
7.8.1	Yhdistelmän toimivuus.....	50
7.8.2	Toimintatapa	50
7.8.3	Yhdistelmän kannattavuus.....	50
7.9	Öllyhamppu, mansikka ja lammastalous.....	51
7.9.1	Yhdistelmän toimivuus.....	51
7.9.2	Toimintatapa	52
7.9.3	Yhdistelmän kannattavuus.....	52
7.10	Öllyhamppu, mansikka ja hiehonkasvatus	53
7.10.1	Yhdistelmän toimivuus.....	53
7.10.2	Toimintatapa	53
7.10.3	Yhdistelmän kannattavuus.....	54
8	Johtopäätökset.....	55
9	Pohdinta	58
	Lähteet	60
	Liitteet	62
	Liite 1. Mansikan katelaskelma	62
	Liite 2. Öllyhampun katelaskelma	63
	Liite 3. Säilörehunurmen katelaskelma.....	64
	Liite 4. Laitumen katelaskelma.....	65
	Liite 5. Kuivaheinän katelaskelma	66
	Liite 6. Rehuohran katelaskelma	67
	Liite 7. Rehukauran katelaskelma	68
	Liite 8. Lammastalouden katelaskelma	69
	Liite 9. Hiehonkasvatuksen katelaskelma	70
	Liite 10. Tuotantosuuntavaihtoehtojen ja yhdistelmien kateyhteenvedot	71
	Liite 11. Tuotantosuuntavaihtoehtojen katevertailu	74

Liite 12. Mansikantuotannon yhteenveto.....	75
Liite 13. Lammastuotannon yhteenveto	76
Liite 14. Mansikan ja öljyhampun yhteenveto	77
Liite 15. Mansikan ja lammastuotannon yhteenveto	78
Liite 16. Hiehonkasvatuksen yhteenveto	79
Liite 17. Öljyhampun yhteenveto.....	80
Liite 18. Öljyhampun ja lampaan yhteenveto	81
Liite 19. Mansikan ja hiehonkasvatuksen yhteenveto	82
Liite 20. Öljyhampun ja hiehonkasvatuksen yhteenveto	83
Liite 21. Lampaan ja hiehon yhteenveto	84
Liite 22. Lampaan, hiehon ja mansikan yhteenveto	85
Liite 23. Lampaan, hiehon ja öljyhampun yhteenveto.....	86
Liite 24. Mansikan, öljyhampun ja lampaan yhteenveto	87
Liite 25. Mansikan, öljyhampun ja hiehon yhteenveto.....	88
Liite 26. Kuvio havainnollistaa, että tavoitteet eivät täyty missään tuotantosuunnassa.....	89
Liite 27. Tulos, kun öljyhampun hinta 2,0€ /kg, hiehonkasvatuksen päivähinta 3,0 €, karitsanlihan hinta 18€/kg ja mansikan hinta 4€/kg	90

Taulukot

Taulukko 1. Tilojen määrän kehitys (Lähde: Maataloustilastot 2015a; Maataloustilastot 2015b).....	7
Taulukko 2. Työssä käytettävät päätuotteiden hinnat	18
Taulukko 3. Rantalahden tilan peltojen viljavuus	20
Taulukko 4. Rantalahden tilan olemassa olevien rakennusten ja salaojien arvot ja vuotuiskustannukset	21
Taulukko 5. Tilalla olemassa olevan traktorin vuotuiskustannukset	22
Taulukko 6. Kasvattajatilán rehujen menekki ikäryhmittäin sekä koko tilán rehujen päivä- ja vuosikulutus	26

Taulukko 7. Uudet investoinnit hiehonkasvatuksessa	26
Taulukko 8. Hiehonkasvatuksen tunnusluvut eri päivätaksoilla	28
Taulukko 9. Lammastilan rehun käyttö.....	29
Taulukko 10. Lammastaloudessa tarvittavat investoinnit	30
Taulukko 11. Lammastalouden tunnusluvut eri karitsanlihan kilohinnoilla	32
Taulukko 12. Mansikantuotantoon tarvittavat investoinnit	34
Taulukko 13. Mansikanviljelyn tunnusluvut eri kilohinnoilla.....	36
Taulukko 14. Öljyhampun tunnuslukutarkastelu eri kilohinnoilla	39
Taulukko 15. Öljyhampunviljelyn ja lampaankasvatuksen tunnusluvut eri hinnoilla..	40
Taulukko 16. Mansikanviljelyn ja lampaankasvatuksen tunnusluvut eri hinnoilla	42
Taulukko 17. Öljyhampun ja hiehonkasvatuksen tunnusluvut eri hinnoilla	43
Taulukko 18. Mansikanviljelyn ja hiehonkasvatuksen tunnusluvut eri hinnoilla.....	44
Taulukko 19. Lammastalouden ja hiehonkasvatuksen tunnusluvut eri hinnoilla.....	46
Taulukko 20. Lammastalouden, hiehonkasvatuksen ja öljyhampunviljelyn tunnusluvut eri hinnoilla.....	48
Taulukko 21. Lammastalouden, hiehonkasvatuksen ja mansikanviljelyn tunnusluvut eri hinnoilla.....	49
Taulukko 22. Mansikanviljelyn ja öljyhampunviljelyn tunnusluvut eri hinnoilla	51
Taulukko 23. Mansikanviljelyn, öljyhampunviljelyn ja lammastalouden tunnusluvut eri hinnoilla.....	53
Taulukko 24. Mansikanviljelyn, öljyhampunviljelyn ja hiehonkasvatuksen tunnusluvut eri hinnoilla.....	55

1 Opinnäytetyön lähtökohdat

Pienet maatilat rakennemuutoksen kourissa

Suomessa on tapahtunut EU:n jäseneksi liittymisen jälkeen maatalouden rakenne-
muutosta. Tällä tarkoitetaan lähinnä tilojen määrän vähenemistä ja tilakoon kasva-
mista. Taulukosta 1 selviää, miten tilojen määrä on kehittynyt Suomessa, Keski-
Suomessa ja Uuraisilla vuosien 2010 ja 2014 välillä. Tilojen keskimääräinen viljelty
pinta-ala vuonna 2014 Keski-Suomessa oli 35,14 ha, kun vastaava lukema vuonna
2010 oli 28,68 ha ja vuonna 2000 viljeltiin keskimäärin 21,82 ha.

Taulukko 1. Tilojen määrän kehitys (Lähde: Maataloustilastot 2015a; Maataloustilas-
tot 2015b).

	Tiloja v. 2010	Tiloja v. 2014	Muutos
Koko Suomi	59483	52775	- 11,3 %
Keski-Suomi	2976	2752	-7,5 %
Uurainen	90	73	-18,9 %

Edellä kuvattu rakennekehitys on tapahtunut, koska pienillä tiloilla ei ole ollut mah-
dollisuutta jatkaa kannattavasti tuotantoaan. Näin ollen tiloja on joko lopetettu, myy-
ty tai yhdistetty. Lopettaneista tiloista suurin osa on ollut keskimääräistä pienempiä
tiloja (Pyykkönen 1999). Vastaavanlaisen rakennekehityksen on ennustettu jatkuvan.
Pienillä tiloilla on lisäksi suuri rooli siinä, että Suomen maaseutu pidetään elinvoimai-
sena. Pienet tilat tuovat maaseudulle monimuotoisuutta, joka pikku hiljaa katoaa,
kun suuremmat tilat voittavat kilpailussa ja viljelevät yksipuolisemmin.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millä ehdoin pienen tilan on mahdollista sel-
viytyä kilpailussa ja säilyttää elinvoimaisuutensa. Pienten tilojen mahdollisuudet to-
dennäköisesti piilevät esimerkiksi erikoistumisessa, tilojen yhteistyössä ja suora-
myynissä. Opinnäytetyössä siis tarkasteltiin asiaa niistä näkökulmista.

2 Tukijärjestelmä

Maataloustukien tukikausi vaihtui vuoden 2015 alussa ja tukiin tuli muutoksia. Tuki-alueet muuttuivat, vanha tilatuki poistui ja sen tilalle tuli kolme tukimuotoa; perustuki, viherryttämistuki ja nuorten viljelijöiden tuki. Edellisten lisäksi on mahdollista hakea kansallisia tukia, LFA -tukea, eläinten hyvinvointikorvausta ja ympäristökorvausta. Maataloustukien uudistusten myötä muutoksia tuli tilojen tukimääriin sekä tukien maksuaikatauluihin. (Laitinen & Valkonen 2015.)

2.1 Nuoren viljelijän aloitustuki

Nuoren viljelijän aloitustukeen tulee myös merkittävä muutos. Tuessa otetaan jatkossa huomioon vain maatalouden tulot, eikä lainkaan metsätalouden tuloja, kuten vielä edellisellä tukikaudella. Tukea saadaksean tulee maatalouden yrittäjätulon kolmantena vuotena aloittamisvuoden jälkeen olla vähintään 15 000 € tai 25 000 € (A 240/2015, 8§). Tukea voi hakea alle 41-vuotias viljelijä, joka ei ole aikaisemmin harjoittanut maataloutta (L 28.12.2007/1476, 6§). Tukea voi hakea luonnollisen henkilön lisäksi yksityisoikeudellinen yhteisö. Tuen hakijalta vaaditaan riittävä osaaminen maataloudesta, johon on asetettu kriteerit joiden tulee täytyä viimeistään kolmantena vuotena aloitusvuoden jälkeen. (A 240/2015, 4§.)

Tukihakemuksen liitteeksi tulee laatia liiketoimintasuunnitelma (lomake 3430), jolla tulee osoittaa, että yrittäjätulovaatimuksen on mahdollista täytyä viimeistään kolmantena vuotena aloituksesta, ja liiketoimintasuunnitelmaa tulee todistettavasti noudattaa. Liiketoimintasuunnitelman lisäksi liitteeksi vaaditaan pankin luottolupaus (lomake 3311), verotustiedot, koulutustodistukset ja jäljennökset vuoden kuluessa aloituksesta hankittavien koneiden tarjouksista. Jos tukea haetaan ennen tilan pidon aloittamista, tulee siihen liittää yhteensä kuuden vuoden tuloslaskelma, taselaskelma ja maksuvalmiussuunnitelma. Jos taas tukea haetaan vasta tilan pidon aloituksen jälkeen, ovat vastaavat laskelmat tehtävä yhteensä kahdeksaksi vuodeksi. (A 240/2015.)

Nuoren viljelijän aloitustuki koostuu avustuksesta ja korkotukilainasta joiden määrät määräytyvät sen mukaan, kumpaan yrittäjätulovaatimukseen aloittaja tähtää. Aloitustukihakemus (lomake 3319) toimitetaan paikalliselle ELY -keskukselle liitteineen. Hakemus on saatava vireille, ennen kuin tilan pidon voi aloittaa. Aloitustukea myönnetään maatalan hankintahinnasta ja vuoden kuluessa aloittamisesta hankittavien koneiden ja tuotantoeläinten hankintahinnasta. (A 240/2015.)

Nuoren viljelijän aloitustuen liiketoimintasuunnitelmassa on suositushinnat, joita laskelmissa tulisi käyttää. Niistä saa kuitenkin poiketa, jos pystyy perustelemaan hakemuksessa, miksi on käytetty eri hintaa. Käypänä perusteluna ovat esimerkiksi tilakohtaiset olosuhteet kuten tämän tilan kohdalla suoramyyni. Perusteina tulee hakemuksessa esittää lähdeaineisto, jonka perusteella hintaan on päästy. (Liiketoimintasuunnitelman laadintaohje 2015.)

Aloitustuen myöntämisen perusteena on, että hakijan on mahdollista liiketoimintasuunnitelman perusteella saavuttaa vähintään joko 15 000 € tai 25 000 € ja maksimissaan 400 000 € yrittäjätulo viimeistään kolmantena vuotena aloitusvuoden jälkeen. Yrittäjätulon on täytyttävä ilman aloitustuen avustusta (A 240/2015, 8§). Jos 25 000 € yrittäjätulo saavutetaan, on aloitustuen yhteenlaskettu määrä 70 000 €, josta 35 000 € on avustusta ja korkotuen ja varainsiirtoverovapauden määrä 35 000 €. Jos taas 15 000 € yrittäjätulo saavutetaan, on aloitustuen yhteenlaskettu määrä 30 000 €, josta 10 000 € on avustusta ja korkotuen ja varainsiirtoverovapauden osuus 20 000 €. (A 240/2015, §14.)

2.2 Tukimuutosten vaikutus pienten tilojen sukupolvenvaihdoksiin

Nuoren viljelijän aloitustuen muutos todennäköisesti tulee vaikuttamaan pienten tilojen sukupolvenvaihdosten määriin. Pienellä, alle 20 ha tilalla, voi olla vaikeuksia löytää tuotantosuuntaa, joka täyttää aloitustuen tiukat ehdot. Mikäli pienen tilan sukupolvenvaihdoksen yhteydessä mielii hakea aloitustukea, tulee tuleva tuotantosuunta suunnitella huolella. Parhaita vaihtoehtoja pienellä tilalla tulojen nostamiseen lienee tilayhteistyö, jota kautta omia koneita ja laitteita ei tarvitsisi peltoviljelyyn

hankkia ja erikoiskasvit, joissa on huomattavasti parempi tukitaso tai myyntihinta kuin tavanomaisilla viljelyskasveilla. Lisäksi erilaisilla tuotantosuuntien yhdistämisillä voidaan päästä hyviin tuloksiin.

3 Talouden suunnittelu

3.1 Kustannuslaskenta

Kustannuslaskentaa voidaan suorittaa koko yrityksen tasolla, tuotekohtaisesti, eläinyksikkökohtaisesti tai hehtaarikohtaisesti. Kustannuslaskennassa käytetyintä menetelmää kutsutaan katetuottolaskelmaksi. Katetuottolaskennalla voidaan tehdä lyhyen tähtäimen laskelmia. Lähtökohtana katetuottolaskelman tekemiselle on kustannusten jakaminen muuttuviin ja kiinteisiin kustannuksiin. (Pellinen, Enroth & Harmoinen 2008.)

Tuotot

Maatilayrityksen tuottoja ovat tuotteiden ja palveluiden myyntitulot ja tuet. Tulona voidaan käyttää myös esimerkiksi säilörehun sadon arvoa silloin, kun satoa ei myydä vaan käytetään tilalla tuotantopanoksena. Laskiessa tuotekohtaisia kustannuksia otetaan huomioon myös niihin vaikuttavat maataloustuet. Myös eläinyksikkö- ja hehtaarikohtaisissa laskelmissa huomioidaan tukien vaikutus. Myyntituottoja arvioidessa voidaan hyödyntää ajantasaisia tuotteiden hintatietoja. (Mts.)

Muuttuvat kustannukset

Maatilayrityksen muuttuvia kustannuksia ovat lyhytaikaiset tuotantopanokset, kuten tuotteen tuotantoon tarvittavien materiaalin ja tuotantomäärään sidotun ulkopuolisen työn määrä, kuten marjanpoimijoiden palkat. Kun tuotoista vähennetään muuttuvat kustannukset, saadaan tulokseksi katetuotto, jolla tulisi saada katetuksi kiinteät kustannukset. (Pellinen, Enroth & Harmoinen 2008.)

Kiinteät kustannukset

Kiinteät kustannukset ovat lyhyellä tähtämellä tuotannon määrästä riippumattomia kustannuksia, kuten rakennusten ja koneiden kustannukset (korko, poisto, kunnos-

sapito), kuukausipalkkaisten työntekijöiden palkkakustannukset ja yrittäjäperheen laskennallinen palkka. Rakennusten ja koneiden hankkimisesta johtuvat kustannukset jaetaan useammalle vuodelle. Kiinteisiin kustannuksiin yritys on sitoutunut pitkäksi ajaksi. (Pellinen, Enroth & Harmoinen 2008, 15.)

Tulos

Kun katetuotosta vähennetään kiinteät kustannukset, saadaan tulos. Tulosta voidaan hyödyntää tuotteiden hinnoittelussa ja yrityksen talouden suunnittelussa. (Pellinen, Enroth & Harmoinen 2008)

3.2 Kustannuslaskelman hyödyntäminen tuotteen hinnoittelussa

Minimihinta

Mikäli tuotteesta ei tiedetä muuta kuin kustannukset ja tavoiteltu tuotantomäärä, voidaan kustannuslaskelmaa hyödyntää tuotteen hinnoittelussa. Kustannuslaskelman tulokseksi saadaan tällöin tuotteen tuottamisen yksikkökustannus (esim. €/kg tai €/kpl). Tätä voidaan pitää tuotteen minimihintana. (Pellinen, Enroth & Harmoinen 2008, 27.)

Markkinahinta

Useimmille maataloustuotteille on olemassa markkinahinta. Markkinahintaa kannattaa hyödyntää tuotteen hinnoittelussa. Mikäli tuotteen yksikkökustannus on suurempi kuin tuotteen markkinahinta, tulisi tuottajan miettiä, miten yksikkökustannusta saadaan alennettua. Hankkimalla tuotantopanokset edullisimpaan aikaan on mahdollista alentaa kustannuksia. Jos taas tuottaja ei voi vaikuttaa tuotteen markkinahintaan, vaan se tulee annettuna, tulee tuottajan päättää mitä tuotetta hän tuottaa, miten ja kuinka paljon. (Mts.)

Hinnoittelukerroin

Kustannusperusteisessa hinnoittelussa voidaan tuotteen muuttuviin kustannuksiin lisätä voittoprosentti tai kertoa kustannukset hinnoittelukertoimella. Hinnoittelukerroin ja voittoprosentti määräytyvät sen mukaan, minkälainen katetuottotavoite on. (Mts, 29.)

3.3 Toiminnan optimointi

Kustannuslaskentaa voidaan käyttää myös, kun tehdään taloudellisia valintoja ja optimoidaan tuotantoa. Toiminnan optimoinnissa voidaan vertailla eri tuotantovaihtoehtoja, kuten tuotteen jalostusasteen kannattavuutta ja itse tehdyn työn ja ostopalvelun kannattavuutta. Optimoinnissa kannattaa huomioida tuotteiden markkinat ja kilpailu. Tuotantoa voi optimoida myös valitsemalla oikeat laitteet ja tuotantotapa. (Pellinen, Enroth & Harmoinen 2008, 30-35.)

3.4 Strateginen suunnittelu, talouden suunnittelu ja seuranta

Strateginen toimintasuunnitelma

Strateginen suunnittelu on yrityksen pitkän tähtäyksen suunnittelua. Strategiassa tulee kirkastaa yrityksen toiminta-ajatus, ja selvittää keinot yrityksen kilpailukyvyntakaamiseksi. Strategiassa tulee huomioida mahdolliset tulevat investoinnit ja niiden ajoitus. Strategiassa asetetaan myös seurattavia mittareita, kuten myynnin kasvu ja markkinaosuus. Toimintasuunnitelma tehdään esimerkiksi viideksi vuodeksi eteenpäin ja joka vuodelle tehdään karkeat tulostavoitteet ennakoiden rahoitustarpeita. Toimintasuunnitelmaa on hyvä päivittää tasaisin väliajoin, jotta sitä on koko ajan yhtä pitkäksi aikaa eteenpäin. (Pellinen, Enroth & Harmoinen 2008, 48-49.)

Budjetointi

Budjetti on toimintasuunnitelman rahamuotoinen ilmaisukeino. Yrityksen eri tuotteiden osabudjeteista kasataan yrityksen myyntibudjetti ja kustannusbudjetti. Samalla asetetaan tavoitetulos. Mikäli tilalla on olemassa edellisen vuoden tuloslaskelma, budjetin tekeminen on helpompaa. Yrityksen aloitusvuonna budjetointi on arviointiperusteista, jonka vuoksi seuraavana vuonna budjetointia kannattaa päivittää toteutuneen tuloslaskelman perusteella. (Pellinen, Enroth & Harmoinen 2008, 48-49.)

Kirjanpito

Maatilayritys ei ole kirjanpitovelvollinen, mutta on muistiinpanovelvollinen ja velvollinen säilyttämään verotusta varten tositteet kuuden vuoden ajan. Kirjanpito kannattaa suunnitella siten, että maatalouden veroilmoituksen teko on mahdollisimman

helppoa. Huolellinen kirjanpito ja siihen sisältyvä tuloslaskelma ja taselaskelma ovat myös tärkeitä työvälineitä budjetoinnissa. Maatalouden tuloslaskelmaa ja taselaskelmaa varten ovat olemassa suositukset. (Pellinen, Enroth & Harmoinen 2008, 54-62.)

Liiketoimintasuunnitelma

Nuoren viljelijän aloitustuen ja investointien rahoituksessa vaaditaan liiketoimintasuunnitelma. Liiketoimintasuunnitelmaan sisältyy laaja kuvaus tilan toiminnasta ja tavoitteista elinkeinon laajentamisen suhteen. (L 28.12.2007/1476.) Myös tilan tulos- ja taselaskelmat, maksuvalmiussuunnitelma sekä tiedot tuen hakijan kokonaistuloista sisältyvät liiketoimintasuunnitelmaan. (Pellinen, Enroth & Harmoinen 2008.) Strategisen suunnitelman ja budjetoinnin olemassaolo ja huolellinen kirjanpito siis helpottavat liiketoimintasuunnitelman tekemistä huomattavasti.

3.5 Kannattavuuden tunnusluvut

Kannattavuuden tunnusluvut jaotellaan yleensä euromääräisiin ja suhteellisiin tunnuslukuihin. Suhteelliset tunnusluvut kertovat, kuinka paljon euroja on saatu suhteutettuna tuotantoon sidottuun pääomaan. Euromääräiset tunnusluvut ilmaisevat saman asian euroina. Kannattavuuden arvioinnissa on järkevää käyttää useampaa kuin yhtä tunnuslukua, koska vain yhtä tunnuslukua tarkastelemalla voidaan tulla väärään johtopäätökseen. (Pellinen, Enroth & Harmoinen 2008, 68.)

Käyttökate ja käyttökate-%

Käyttökate kuvaa liiketoiminnan tulosta ennen poistoja ja rahoituseriä. Käyttökate-%:lla kuvataan sitä, kuinka suuri osa liiketoiminnan tuotoista jää käyttökatteeksi. Mitä enemmän yrityksen toiminta vaatii investointeja, sitä suurempi käyttökatteen tulisi olla. (Mts. 69.)

Liiketulos ja liiketulos-%

Liiketulos on käyttökate, josta on vähennetty poistot. Liiketulos-% kuvaa sitä, kuinka suuri osa liiketoiminnan tuotoista jää pääomien tuotoksi ja koroksi. Yli 10 % liiketulos-% on hyvä ja alle 5 % liiketulos-% on huono. (Mts. 70.)

Nettotulos, nettotulos-% ja yrittäjänvoitto

Nettotulos saadaan, kun liiketulokseen lisätään saadut korko- ja rahoitustuotot ja vähennetään korko- ja rahoituskulut. Nettotulos-% kertoo, kuinka suuri osa liiketoiminnan tuotoista on nettotulosta, eli omalle pääomalle tulevaa tuottoa. Mikäli nettotulos on suurempi kuin oman pääoman korkovaatimus, syntyy yrittäjänvoitto, joka kertoo jääkö toiminnasta varsinaista voittoa. (Mts. 71-72.)

Kokonaispääoman tuotto-%

Kokonaispääoman tuotto-% saadaan kun tarkastellaan yhteenlaskettujen nettotuloksen ja korko- ja rahoituskulujen suhdetta kokonaispääoman keskimääräiseen määrään tarkasteluvuonna. Tämä tunnusluku kertoo, kuinka paljon kokonaispääomalle saadaan tuottoa, kun tuotoista vähennetään kaikki muut kulut paitsi korko- ja rahoituskulut. Kuten liiketuloksessa yli 10 % on hyvä, ja alle 5 % huono tuotto prosentti. (Mts. 73.)

Oman pääoman tuotto-%

Oman pääoman tuotto-% saadaan kun tarkastellaan nettotuloksen suhdetta oman pääoman keskimääräiseen määrään tarkastelukaudella. Sen vertailulukuna käytetään yleensä oman pääoman korkovaatimusta, jonka suositus laskennassa on 5 %. (Mts. 74-75.)

Yrittäjätulo

Yrittäjätuloksi lasketaan tuloslaskelman nettotulos ja yrittäjäperheen palkkavaatimus yhteensä. Se kuvaa yrittäjäperheen palkaksi ja oman pääoman koroksi jäävää tuloa. Yrittäjätulo on tulos ennen verojen vähentämistä. Yrittäjätulo on yleensä parempi tiloilla, joiden tuotantosuunta vaatii enemmän työpanosta, esim. maitotilat. (Mts. 76.)

Nuorten viljelijän aloitustulossa yrittäjätulo lasketaan vähentämällä tuotoista muuttuvat ja kiinteät kulut. Muuttuviin tai kiinteisiin kuluihin ei oteta mukaan hakijan oman työn palkkakuluja. Rakennusten poistoprosenttina käytetään 4 %, koneiden ja

laitteiden 10 % ja perusparannusten 3 % jokaisen omaisuusosan poistamatta olevasta nykyarvosta. (A 240/2015, 9§.)

Työansio

Työansio kertoo, kuinka paljon yrittäjälle jää oman työn korvausta. Työansio saadaan, kun yrittäjätulosta vähennetään oman pääoman korkovaatimus. Oman pääoman korkovaatimus taas saadaan, kun kerrotaan halutulla korkoprosentilla (suositus 5 %) oman pääoman keskimääräinen määrä tarkasteluvuonna. (Pellinen, Enroth & Harmoinen 2008, 77.)

Työtuntiansio

Työtuntiansio kertoo, minkä suuruinen yrittäjän työtuntiansio on ennen verojen vähentämistä. Työtuntiansio lasketaan jakamalla työansio yrittäjän työmäärällä tunteina. Työtuntiansion arvioinnissa kannattaa muistaa, että sen määrään vaikuttavat maatalouteen sitoutuneen pääoman arvostamistavat, oman pääoman korkoprosentti sekä oman työmäärän laskentatarkkuus. (Mts. 76-77.)

Kannattavuuskerroin

Kannattavuuskertoimella kuvataan, kuinka yrittäjätulolla saadaan katettua oman pääoman korkovaatimus ja oman työn palkkavaatimus. Se saadaan jakamalla yrittäjätulo yhteen lasketuilla oman työn palkkavaatimuksella ja oman pääoman korkovaatimuksella. Mikäli tulos on 1, on tavoitteisiin päästy. Jos tulos on alle 1, tavoitteisiin ei ole päästy ja tuloksen ollessa yli 1 on tavoitteet ylitetty. (Mts. 78-79.)

4 Tutkimuksen tavoite, aineisto ja menetelmät

4.1 Tutkimuksen tavoite

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, onko pienelle tilalle mahdollista löytää kannattava tuotantosuunta tai tuotannonhaarojen yhdistelmä. Samalla peilataan yleisesti siihen, minkälainen mahdollisuus pientilallisella on nykyisin pärjätä kasvavassa kilpailussa. Halutaan löytää vastaus kysymykseen, onko pienen tilan jatkamisessa jär-

keä. Tilaaja on työn suunnitteluvaiheessa esittänyt lähtötiedoissa kuvattuja tuotanto-suuntavaihtoehtoja, joita opinnäytetyössä tutkitaan.

Toisena tärkeänä tavoitteena on kannattavuuslaskentaa hyödyntäen selvittää, onko mahdollista millään kuvatuista tuotantomuodoista tai niiden yhdistelmällä saavuttaa nuoren viljelijän aloitustuen vaatimuksia. Kriteeriksi on asetettu 15 000 € tai 25 000 € yrittäjätulo viimeistään toiminnan kolmantena vuotena nuoren viljelijän aloitustuen ehtojen mukaisesti. Vaikka sukupolvenvaihdos on käytännössä mahdollista toteuttaa vasta vuonna 2017, käytetään opinnäytetyössä vuoden 2015 tukitasoja ja tällä hetkellä saatavina olevia hintoja. Laskelmat luodaan Excel -taulukkolaskentaohjelmalla siten, että niitä on mahdollista muokata sukupolvenvaihdon tullessa ajankohtaiseksi. Maksuvalmiustarkastelu on kuitenkin jätetty tarkastelun ulkopuolelle, vaikka se nuoren viljelijän aloitustuen saamiseksi tarvitaan.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Kannattavuuslaskenta

Neljästä valitusta päätuotantosunnasta selvitetään niiden vaatimukset ja laaditaan katetuottolaskelmat mansikantuotannolle (ks. Liite 1.), öljyhampun viljelylle (ks. Liite 2.), lammastaloudelle (ks. Liite 8.) ja hiehonkasvatukselle (ks. Liite 9.). Viljelykasvien satomäärät ja kotieläintuotannon tuotostmäärät arvioidaan. Kotieläintuotantosunnissa laaditaan myös tuotantoon tarvittavien rehujen katetuottolaskelmat (ks. Liitteet 3-7.) ja samoja kasveja käytetään erikoiskasvien viljelykiertokasveina. Olemassa olevien rakennusten ja koneiden jälleenhankinta-arvot arvioidaan ja niistä laaditaan vuotuiskestannuslaskelmat. Tutkimuksessa otetaan selvää, minkälaisia investointeja kuhunkin päätuotantosuuntavaihtoehtoon liittyy. Investointimenot määritetään maatalouden rakentamisinvestointien hyväksytyjen yksikkökustannusten tai markkinahintojen avulla ja hankinta-arvojen perusteella lasketaan investointien vuotuiskestannukset. Koska on kyse vanhojen tilojen remontoinnista uuteen käyttöön, käytetään investointimenon määrittämisessä peruskorjauksen korjaustasoa, mikä on 75 % vastaavan uudisrakentamisen yksikkökustannuksista (A 1065/2012, 7§).

Neljästä päätuotantosuunnasta tehdään tilan kateyhteenvedot (ks. Liite 10), jossa otetaan huomioon eläimille tarvittava rehupinta-ala sekä erikoiskasvien kasvinvuorotus. Tuotantosuunnista tehdään kymmenen vertailtavaa yhdistelmää, joille myös laaditaan kateyhteenvedot. Yhdistelmistä pyritään kokeilemalla tekemään mahdollisimman hyvätuottoisia ja toteuttamiskelpoisia. Kateyhteenvedojen pohjalta tuotantosuuntaa vertaillaan katetuotto A:n sekä kiinteille kustannuksille jäävän katteen osalta (ks. Liite 11.). Katetuotto A kertoo, kuinka paljon yrittäjän työpanoksen ja toiminnan kiinteiden kustannusten kattamiseen jää rahaa. Kiinteille kustannuksille pitäisi saada jäämään riittävästi katetta, jotta tilan pito olisi kannattavaa.

Tunnuslukutarkastelu

Kateyhteenvedojen pohjalta tehdään yhteenvetolaskelmat (ks. Liitteet 12-25.) jokaisesta tuotantosuunnasta ja tuotannonhaarojen yhdistelmästä tunnuslukujen määrittämiseksi ja lasketaan tunnusluvut. Myytävien tuotteiden hintoja muuttamalla tarkastellaan, mikä hinta tuotteista pitäisi saada, jotta tilanpito kannattaisi, jos tuotantopanojen hinnat eivät muuttuisi. Eri yhdistelmien tunnuslukuja vertaillaan toisiinsa ja tehdään niiden perusteella päätelmiä ja suosituksia, mikä tai mitkä tuotantosuunnat olisivat tilalle parhaat vaihtoehdot. Tässä työssä tärkeimmät tarkasteltavat tunnusluvut ovat yrittäjätulo ja kannattavuuskerroin, koska niitä tarkastellaan myös nuoren viljelijän aloitustuen hakemuksessa.

4.3 Aineisto

Pohjatietoina työssä ovat Rantalahden tilan tiedot sijainnista, pinta-alasta ja ilmastosta, peltojen kunnosta ja viljavuusanalyseistä sekä olemassa olevista rakennuksista ja koneista. Työvoiman pohjatietona on arvioitu, että vähintään yhden ihmisen kokoaikainen työpanos on käytettävissä ympärivuotisesti, mutta sitä ei ole pakko kokonaan käyttää. Tuotantosuuntavaihtoehtoista selvitetään niiden vaatimukset tilalta ja viljelykierrolta ja eläimille laaditaan Luonnonvarakeskuksen ruokintasuositusten mukaiset ruokintasuunnitelmat. Karkearehujen ja rehuviljojen rehuarvot poimitaan Luonnonvarakeskuksen rehutaulukoista.

Kustannusten ja tuottojen (ks. Taulukko 2.) määrittämisessä ja arvioinnissa käytetään apuna nuoren viljelijän aloitustuen ohjehintoja sekä investointituen yksikkökustannuksia. Oletuksena on, että karitsanliha myydään suoramyyntinä ja myyntihinta on arvioitu eri suoramyyntitilojen hinnastojen perusteella, eikä ohjehinnan mukaan. Öljyhampun myyntihinta on arvioitu Finola Oy:n verkkosivuilta löytyneen tiedon (Nordman 2013) perusteella, koska sille ei löytynyt ohjehintaa. Hiehonkasvatukseen ei ole olemassa ohjehintaa ja sen hinta on arvioitu eri verkkolähteiden yleisimmän hinnan mukaiseksi. Karitsan teurastuksen ja paloittelun kustannukset on laskettu Liha Trion rahtiteurastushinnaston (Lihatrio Oy 2015) mukaan. Tuotantopanosten hintojen määrittelyssä käytetään apuna Tuottopehtori-palvelun vuoden 2014 mallilaskelmissa käytettyjä yksikkökustannuksia. Vasikoiden rehujen hintatiedot on saatu yhteistyömaiotilan ostokuittien perusteella.

Taulukko 2. Työssä käytettävät päätuotteiden hinnat

Karitsanliha	15,0	€/kg
Öljyhamppu	1,0	€/kg
Mansikka	3,569	€/kg
Hiehonkasvatus	2,5	€/pv/hieho

Tukitasot on laskettu vuoden 2015 tukioppaiden perusteella viljeltäville kasveille ja eläinryhmille, koska vuoden 2017 tukitasot eivät ole vielä tiedossa. Työssä oletetaan, että tila saa ja hakee kaikkia mahdollisia tukia ja saa ne. Tila sitoutuu eläinten hyvinvointitukeen ja ympäristökorvaukseen, mutta lohkokohtaisia toimenpiteitä työssä lasketaan ainoastaan mansikantuotannon kohdalla. Tietoa haetaan tilastoista, verkosta, kirjallisuudesta sekä käsiteltävistä aiheista tehdyistä opinnäytetöistä. Kaikissa tuotantosuunnissa käytetään samoille tuotantopanoksille ja tuotoille samoja yksikkökustannuksia, jotta ne ovat vertailukelpoisia keskenään. Yrittäjäperheen palkka-vaatimus on 14,00 € tunnilta ja oman pääoman määrä 50 000 € ja oman pääoman korkovaatimus 5 prosenttia. Metsätaloutta ei laskelmissa oteta huomioon.

Tilalle ei ole tarkoitus ostaa peltotyökoneita traktorin lisäksi, vaan vuokrata naapurilta niitä koneita, joita voi käyttää omalla alle 60 hv traktorilla. Muut peltotyöt tila ostaa urakointina naapurilta. Naapuritilalla on olemassa kaikkiin peltotyövaiheisiin tarvittavat koneet ja tilalla on historiaa yhteistyön tekemisestä muidenkin tilojen kans-

sa. Konetyön kustannukset laskettiin työtehoseuran selvittämien vuonna 2012 toteutuneiden koneurakointihintojen ja työkoneiden esimerkkikustannusten avulla naapuritilan ehdotuksesta.

5 Tutkimustilan kuvaus

5.1 Tilan lähtötilanne

Keski-Suomessa Uuraisilla sijaitsevan Rantalahden tilan perheen lapsilla on herännyt kiinnostus maatalouden jatkamiseen vasta kahdeksan vuotta sen jälkeen, kun tilan vanha isäntä on jäänyt eläkkeelle (2007). Tilan pellot ovat olleet vuokralla naapurissa ja vuokrasopimus loppuu keväällä 2017. Tilalla on peltoalaa 15,15 hehtaaria, ja metsämaata 17,5 hehtaaria. Pellot ovat kaikki tukikelpoisia. Tilan entinen tuotantosuunta oli maidontuotanto. Lähtötilanteessa vanhasta parsinavetasta on purettu kaikki eläinten pitoon liittyvä kalustus ja sitä on käytetty viime vuodet lähinnä varastotilana.

Tilan lapset (myöh. tilaajat) halusivat selvittää, onko mahdollista löytää tuotantosuunta tai tuotannonhaarojen yhdistelmä, jonka avulla voitaisiin vähintään yksi perheenjäsen työllistää siten, että tilanpito on kannattavaa ja edellytykset nuoren viljelijän aloitustukeen täyttyvät. Naapuritilalta on näytetty vihreää valoa koneyhteistyöhön, koneurakointiin sekä mahdollisuuteen kasvattaa naapuritilan hiehot. Tilaajia kiinnostaa hiehonkasvatuksen lisäksi lammastalous, johon liittyy lihan ja villatuotteiden suoramyynti, mansikoiden viljely, öljyhampun viljely sekä niiden suoramyynti.

5.2 Sijainti ja ilmasto

Tila sijaitsee Uuraisten kunnassa Keski-Suomessa. Uurainen sijaitsee Jyväskylästä nähden noin 42 km luoteeseen. Uuraisten pinta-ala on 342 km². Vuonna 2013 Uuraisilla oli 73 maatilayritystä, joiden keskimääräinen omistetun pellon pinta-ala oli 32,09 ha/yritys ja vuokratun pellon pinta-ala 12,91 ha/yritys. Tilojen keskimääräinen tukimäärä per yritys vuonna 2013 oli 30 938 €. Pääosa Uuraisten maatiloista harjoittaa maidontuotantoa tai naudanlihantuotantoa ja yleisimmin viljellään nurmea. (Maa- ja metsätalousyritysten taloustilasto N.d.)

5.4 Rakennukset ja koneet

Tilakeskuksessa sijaitsee 1980 peruskorjattu parsinavetta sekä 1986 rakennettu konehallirakennus, jossa on saman katon alla konehalli, kylmäilmakuivuri, traktoritalli sekä kaksi laakasiiloa. Navetan vieressä on myös virtsasäiliöllä varustettu kattamaton kuivalantala. Rakennusten pinta-alojen ja ominaisuuksien perusteella selvitettiin niille jälleenhankinta-arvo verohallinnon laatiman ohjeen kiinteiden varojen arvostamisesta perintö- ja lahjaverotuksessa olleen tietolähteen (Haahtela 2015) mukaan ja laskettiin vuotuis kustannukset (Taulukko 4).

Taulukko 4. Rantalahden tilan olemassa olevien rakennusten ja salaojien arvot ja vuotuis kustannukset

RAKENNUKSET JA NIIDEN KIINTEÄT KUSTANNUKSET													
RAKENNUS	ikä	Eläin- paikat/ tilavuus	jälleen- hankinta- arvo	nykyarvo	jäännös- arvo	arvioitu käyttö- aika	huomautuksia: kunto, tarkoituksen- mukaisuus ym.	1 %			Maatal. osuus %	KIINTEÄT KUST. yhteensä	
YHTEENSÄ			238 200	20 553									
Navetta	35	180	104 400	6 818	6 818	35	Täysin remontoitava Ulkovuoraus kunnostettava Kattamaton, kiinteäpohjainen, betoni Huoltoa vailla, toiminnasta ei tietoa Hyvä kunto	1	2 788	1 044	3 832	100 %	3 832
Kylmä konevarasto	29	212	84 680	8 829	8 829	29		2	2 616	847	3 462	100 %	3 462
Lantala	35	240	5 520	360	360	35		3	147	55	203	100 %	203
Kylmäilmakuivuri	29	40	11 600	1 209	1 209	29		4	358	116	474	100 %	474
Laakasiilot katettu	29	400	32 000	3 336	3 336	29		5	988	320	1 308	100 %	1 308
PERUSPARANNUKSET JA NIIDEN KIINTEÄT KUSTANNUKSET													
PERUS PARANNUS	ikä	salaoj. alat ha tiet km	jälleen- hankinta- arvo	nykyarvo	arvioitu käyttö- aika		huomautuksia: kunto, tarkoituksen- mukaisuus ym.	poisto	kunnos- sapito	yhteensä			
YHTEENSÄ			7 575										
Salaojitus	30	15	7 575	30		1							
								253		253			
								253		253			

Rakennukset eivät ole olleet alkuperäisessä tarkoituksessaan vuoden 2007 jälkeen. Parsinavetasta on purettu kaikki kalusteet. Kaikki rakennukset tarvitsevat perusteellisen remontoinnin ennen kuin niihin voidaan ottaa uusia tuotantoeläimiä. Tilalla on vanha traktori, jolle etsittiin mallin perusteella jälleenhankinta-arvo verkosta ja tehtiin vuotuis kustannuslaskelma (ks. Taulukko 5).

Taulukko 5. Tilalla olemassa olevan traktorin vuotuis kustannukset

KONE	ikä	teho / työ- leveys	jälleen- hankinta- arvo	nykyarvo	jäännös- arvo	arvioitu käyttö- aika	poisto	kunnos- sapito	yhteensä
YHTEENSÄ			7 000	210			226	210	436
zeton 7711	27	50kw	7 000	210	210	30	226	210	436

5.5 Viljelyhistoria

Vuodesta 2007 pellot ovat olleet vuokralla läheisellä maitotilalla. Viimeiset viisi vuotta pellot ovat olleet nurmella. Vuokralainen aikoo antaa nykyisen nurmen kasvaa vielä satokaudet 2015 ja 2016. Peltoja on lannoitettu karjanlannalla ja kalkittu viljavuustutkimusten suositusten perusteella.

5.6 Oma työvoima

Tilaa haluaisi alkaa pyörittämään tilan vanhin poika vaimonsa kanssa. He asuvat 1,5 km päässä tilakeskuksesta tilan kauempana olevien peltojen vieressä. Mies on metalli- ja rakennustyöntekijä, kun taas vaimo on koulutukseltaan agrologi AMK. Molempien työpanostusta tulee olemaan käytössä tilalla. Todennäköisesti vastuu viljelyn ja ruokinnan suunnittelusta, kirjanpidosta ja muista paperitöistä jää vaimolle, kun mies hoitaa enemmän ruumiillisia töitä. Ainakin toinen pariskunnasta tulee työskentelemään myös tilan ulkopuolella. Tämä riippuu tietysti paljon tuotantosuunnan valinnasta ja työn määrästä.

Tilakeskuksessa asuu miehen nuorempi veli ja vanhemmat. Luultavasti sekä veli että perheen isä tulevat olemaan apuna tilan töissä. Vanhan isännän vuosikymmenien kokemus peltoviljelystä ja karjan hoitamisesta tulee olemaan myös suuri etu ongelmatilanteissa ratkaisuja pohtiessa.

5.7 Yhteistyökumppanit

Pariskunnalla on hyvät suhteet läheiseen maitotilaan ja onkin ollut jo alustavaa puhetta koneiden vuokraamisesta ja urakoinnin ostamisesta sieltä. Tilojen kanssa on myös mahdollista tehdä yhteistilauksia tuotantopanoksista, kuten rehuista, siemenistä ja lannoitteista. Tällä tavoin pienelläkin tilalla on mahdollisuus pitää kustannukset

alhaalla. Myös maitotilan töissä autetaan mahdollisuuksien mukaan, sekä peltotöissä että eläintenhoidossa. Emäntä on jo ennenkin käynyt lypsämässä maitotilan lypsykarjaa. Tilan vanhalla isännällä on vanhoja yhteistyösuhteita myös muihin alueen maataloihin.

Mikäli päädytään lammastalouteen, tullaan lampaat toimittamaan teurastettavaksi ja leikattavaksi naapurikunnassa sijaitsevan Liha Trion kautta. Emännällä on jäsenyys Agrologien liitossa ja MTK:ssa, joiden kautta saadaan apua edunvalvontaan. Emäntä myös pyrkii aktiivisesti toimimaan kyseisissä järjestöissä.

Jos tilalla jatkossa havaitaan kehitystarpeita, käyttää tila mahdollisuuksien mukaan Jyväskylän Ammattikorkeakoulun agrologiopiskelijoita apunaan. Opiskelijoilla on hyvä ja tuore ote alaan ja sitä kautta yleensä saadaan hyviä ideoita tilojen kehittämiseen.

5.8 Tuotannonhaarojen valinnan perustelut

Hiehonkasvatus

Tilalla ollaan kiinnostuneita hiehonkasvatuksesta, koska lypsykarja on lähellä sydäntä, mutta kiinnostusta ei ole maidontuotannon aloittamiseen. Lähellä on maitotila, jolla on halua laajentaa ja ulkoistaa hiehonkasvatus. Tilalla halutaan selvittää, onko hiehonkasvatus alkuunkaan kannattavaa, koska se on heikosti tuettua. Läheistä maitotilaa kiinnostaisi antaa hiehonsa kasvatettavaksi lähelle sellaiseen kasvattamoon, jossa ei olisi muista karjoista tulleita hiehoja.

Lammastalous

Tilalla ollaan kiinnostuneita pienimuotoisesta lammastaloudesta. Tuotantosuunta valikoitui karitsantuotannoksi suomenlampailla ja/tai kainuunharmailla. Tilalla ollaan kiinnostuneita alkuperäisrotujen säilyttämisestä sekä karitsan lihan ja muiden lampaista saatavien tuotteiden suoramyynnistä. Lampaanliha on nykyisin trendikäs tuote terveellisyytensä ansiosta.

Mansikka ja öljyhamppu

Kasvinviljelyvaihtoehtoiksi pohdittiin kasveja, joilla on mainetta ”rahakasveina”. Haluttiin selvittää onko pelkällä erikoiskasvintuotannolla mahdollisuus saada tila elinkelpoiseksi. Valikoidut kasvit ovat siinä mielessä ääripäistä, että työmäärältään ne ovat hyvin erilaisia. Mansikan tuottamiseen menee huomattavasti enemmän työtunteja kuin öljyhampun tuottamiseen. Kasvit myös valikoitiin sen mukaan, että ne soveltuvat tilan pelloille.

6 Tuotannonhaarat ja niiden kannattavuus

6.1 Hiehonkasvatus

6.1.1 Toimintatapa

Tila kasvattaa lypsyrotuisia hiehoja maitotilalle, joka sijaitsee 1,5 kilometrin päässä. Vasikat siirretään hiehonkasvattamoon 2 viikon iässä ja ne siirtyvät kasvattajatilän omistukseen kasvatuksen ajaksi. Kasvattajatilän on täten helpompi hoitaa kirjanpitoa eläimistä. Maitotila sitoutuu lunastamaan tiineet hiehot takaisin viimeistään 4 kk ennen poikimista. Hiehot pyritään saamaan tiineiksi noin 15 kk iässä, jolloin ne poikivat ihanteellisesti 24 kk iässä. Tämä tarkoittaa sitä, että hiehot lunastetaan takaisin kotitilalleen noin 20 kk iässä, eli kasvatusajan tavoite on noin 19,5 kk. Tilojen kesken on sovittu, että kasvattajatila varaa 50 paikkaa eri-ikäisille naudoille.

Faban seminologi siementää hiehot maitotilan jalostussuunnitelman mukaisesti ja eläimet ruokitaan kasvattajatilän tuottamalla karkearehulla. Muidenkin rehujen hankkimisesta ja ruokintasuunnitelman tekemisestä on vastuussa kasvattajatila. Kasvattajatila on vastuussa myös hiehojen kiimantarkkailusta ja seminologin tilaamisesta. Hiehoille tehdään loishäätö ja sorkkahoito ennen maitotilalle siirtymistä. Molemmat tilat sitoutuvat salmonellanäytteiden ottamiseen säännöllisesti, jotta tautien leviämisen riski saataisiin minimoitua. Tautien leviämisen riski on kuitenkin huomattavan pieni, kun kasvatetaan vain yhden tilan hiehoja verrattaessa yksikköön, jossa kasvatetaan monen tilan hiehot (Ruoho, Rainio, Partanen, Kivinen & Tuure 2012).

Navetta organisoidaan siten, että vasikat ja hiehot siirtyvät ryhmissä aina eteenpäin ja karsinat voidaan perusteellisesti puhdistaa ryhmien välillä. Erityisesti pienten vasikoiden osaston tulisi olla erillään hiehojen osastosta, koska pienillä vasikoilla on vielä huono vastustuskyky. Pienimmät, vasta kasvattamoon tulleet vasikat ovat aluksi pestävissä yksilökarsinoissa, mutta viimeistään kuukauden iässä siirretään ryhmäkarsinoihin. (Huhtamäki 2012.)

6.1.2 Ruokinnan järjestäminen

Alle 4 kuukauden ikäisille vasikoille rehut jaetaan käsin karsinoihin ja väkirehua on vapaasti saatavilla väkirehuannostelijassa. Juottovasikoiden ryhmäkarsinassa on juottoautomaatti, johon on valmiiksi ohjelmoitu juotto-ohjelma. Juottoautomaatti myös kerää tietoa vasikoiden juomisen määrästä, jotta hoitaja voi tarkkailla vasikoiden hyvinvointia. Yli 4 kk ikäisten osaston hiehot ruokitaan visiiriseinän kautta appeella. Ruokintaryhmän mukaan tarjotaan myös väkirehua.

Kasvattajatilalla on tehnyt sellaisen ruokintasuunnitelman, että hieholla olisi 15 kk iässä paras mahdollisuus tulla tiineeksi. Ruokintasuunnitelma on laadittu ensimmäiseksi neljäksi kuukaudeksi siten, että vasikka kehittyy märehitijäksi ja voidaan 3 kk iän jälkeen kokonaan vieroittaa juottoruokinnasta. Tämän jälkeen hiehot syövät noin 6 kk ikään saakka karkearehua ja täysrehua. Kuudennesta kuukaudesta alkaen täysrehusta luovutaan ja siirrytään ruokintaan seosviljalla, rypsirouheella ja karkearehulla. Tiinehtymisen jälkeen hiehoa ruokitaan vähemmän voimaperäisesti. Ruokavaliosta poistuu seosvilja ja tilalle tulee olki. Hiehot pyritään pitämään pienissä ruokintaryhmissä, jotka vastaavat niiden tarpeita. Niiden painoa tarkkaillaan mittaamalla ja niitä siirretään tarpeen mukaan ryhmästä toiseen. Ihannetilanteessa hiehot pysyvät samassa ryhmässä koko kasvatusajan. Taulukossa 6 olevassa ruokintasuunnitelmassa on oletettu, että hiehoilla on tasainen ikäjakauma. Rehun kulutukseen voi tulla muutoksia, jos ikäjakauma ei ole tasainen.

Taulukko 6. Kasvattajatilán rehujen menekki ikäryhmittäin sekä koko tilán rehujen päivä- ja vuosikulutus

Eläimiä	Juottovasikat		Vieroitettavat	Kasvat		Kiimantarkkailu ja siemennys	Toivottavasti tiineet	Päiväkulutus Yhteensä kg	Vuosikulutus Yhteensä kg
	0,5-1kk	1-2kk	2-3kk	3-4kk	4-8kk	8-16kk	yli 16kk		
	1,25	2,5	2,5	2,5	10	20	11,25		
	Eläinryhmä 1	Eläinryhmä 2	Eläinryhmä 3	Eläinryhmä 4	Eläinryhmä 5	Eläinryhmä 6	Eläinryhmä 7		
50	0,125	1,5	1,25	0	0	46	45	93,875	35292,3
Heinä	0	0	1,5	5	30	80	45	161,5	60715,9
Esikuvattu säilörehu	0	0	0	0	0	0	33,75	33,75	12688,3
Olki	0	0	0	0	10	20	0	30	11278,5
Seosvilja (ohra-kaura 1:1)	0	0	0	0	0	4	9	13	4887,4
Rypsirouhe	1,5	2	1	0	0	0	0	4,5	1691,8
Rehumaitojauhe	0,1	2,5	3,75	0	0	0	0	6,35	2387,3
Primo mysli	0	0	0	4,5	10	0	0	14,5	5451,3
Primo 1	0	0	0	0	0,7	2	1,35	4,05	1522,6
Hiehokivennäinen									
kuluva aika	0,5	1kk	1kk	1kk	4kk	8kk	4-6kk		

6.1.3 Tarvittavat investoinnit kasvatustilalla

Suurin investointi on vanhan parsinavetan perusteellinen remontti. Parsinavettaan on mahdollista tehdä erilliset osastot alle 4 kk ikäisille vasikoille ja sitä vanhemmille hiehoille. Myös vanhoihin säilörehusiiloihin on remontoitava eläintiloja, koska kaikki eläimet eivät mahdu parsinavetan puolelle. Säilörehusiiloihin rakennettaviin eläintiloihin tulee majoittumaan jo tiineet eläimet, jotka kesäaikana muuttavat laiduntaan.

Ruokintajärjestelmiin on myös varattava rahaa. Vasikoille tarvitaan juottoautomaatti ja vanhempien eläinten ruokintaan tarvitaan pienehkö apevaunu. Tilalle on ostettava myös etukuormaajalla varustettu pieni (alle 60 hv) traktori, jota voi peltotöiden lisäksi hyödyntää eläinten siirrossa, appeen teossa ja apevaunun vetämisessä. Eläinten siirtoon tilojen välillä on hankittava tarkoitukseen sopiva peräkärry. Uusien investointien kokonaiskustannus (ks. Taulukko 7) olisi 164 360 €.

Taulukko 7. Uudet investoinnit hiehonkasvatuksessa

Uudet investoinnit	Hankinta-kustannus	Jaännös-arvo	Käyttö-aika	poisto	kunnos-sapito	yhteensä
Yhteensä	164 360			6 945	4 931	11 876
traktori alle 60hv etukuormaaja	39 680	17 062	10	2 262	1 190	3 452
kasvatustilat alle 8kk	23 400	6 084	25	693	702	1 395
kasvatustilat yli 8kk	52 650	13 689	25	1 558	1 580	3 138
rehunkäsittelytila	7 410	1 927	25	219	222	442
yhteistoiminnot	9 945	2 586	25	294	298	593
ruokintalaitteet	25 875	2 070	15	1 587	776	2 363
kuljetuskärry	4 100	328	15	251	123	374
paalipihdit	1 300	104	15	80	39	119

6.1.4 Toiminnan tuotot ja kustannukset

Tuotot

Kasvatustila veloittaa maitotilalta päiväkohtaista eläinpaikkamaksua, johon sisältyy kaikki kasvatusajan kustannukset. Tilojen välillä on sovittu, että kasvatustila tekee tilat 50 vasikalle ja hieholle. Mikäli maitotilalla ei ole toimittavaa kasvatettavaksi sovitua määrää eläimiä, maksaa maitotila paikasta varausmaksua, josta on poistettu hiehonkasvatuksen muuttuvat kustannukset. Tällöin kasvattamon maksukyky ei vaarannu.

Hiehonkasvatustilan on mahdollista hakea peltotukia ja eläinten hyvinvoinnin tukea sekä sitoutua ympäristökorvaukseen. Muita kotieläintukia kasvatustilan ei ole mahdollista hakea. Tukien osuus vähennetään hintaa määriteltäessä kustannuksista.

Kustannukset

Hiehonkasvatuksessa muuttuvia kustannuksia syntyy hiehon ruokinnasta, siemennyksistä ja tiineystarkastuksesta, muista muuttuvista kustannuksista, kuten sorkkahoidosta ja eläinlääkärikustannuksista sekä uudistuskustannuksesta, eläinpääoman ja liikepääoman korosta. Muuttuviin kustannuksiin lisätään työkustannus.

Säilörehu, kuivaheinä, olki ja ohra tuotetaan itse. Olkea ja kauraa ostetaan. Rehujen tuotantoon ei hankita traktoria lukuun ottamatta omia laitteita. Maitotilalta voidaan vuokrata peltotyöhön koneita, joita tilan omalla traktorilla on mahdollista käyttää. Sellaiset työt, joihin tilan oma traktori ei pysty ostetaan maitotilalta urakointina. Urakoitaviin töihin sisältyvät ainakin kasvinsuojelu, niitto, paalaus ja puinti. Koneiden vuokrista ja urakoinnin ostamisesta syntyy kustannuksia, jotka lisätään kasvikohtaisesti muuttuviin kustannuksiin.

6.1.5 Kannattavuuslaskennan tulokset

Kannattavuuslaskenta on tehty käyttäen 2,50 euron (alv 0 %) päivähintavaatimusta, joka on melko yleinen hiehonkasvatuksen päivähinta. Kun koko tilan katetuotto A:sta vähennetään ihmistyön kustannus ja uusien investointien vuotuiskustannukset ja

lisätään LFA-tuen kansallinen kotieläintilan lisäosa, jää kiinteille kuluille katteeksi koko tuotannosta 7 654 euroa vuodessa. Kun kiinteiden kulujen kate jaetaan tuotannon laskennallisilla työtunneilla, kiinteiden kulujen katteeksi jää 4,80 €/tunti. Kiinteiden kustannusten katteeksi jäänyt summa on niin pieni, että voidaan olettaa, että nuoren viljelijän aloitustuen alempikaan yrittäjätulovaatimus ei suurista työkustannuksista huolimatta täyty.

Tunnuslukutarkastelussakin (ks. Taulukko 8.) huomataan, että 2,5 € päiväveloituksella tuotanto olisi tappiollista. Päivähintaa nostamalla kolmeen euroon yrittäjätulossa päästiin jo alempana alarajana olleen 15 000 € yli, mutta silti yrittäjänvoitto, eli tilikauden tulos, oli reilusti tappiollinen. Vasta 6,10 € päivähinnalla saatiin kannattavuuskerroin 1,0 ja työtuntiansio yli palkkavaatimuksen sekä yrittäjävoitto positiiviseksi.

Taulukko 8. Hiehonkasvatuksen tunnusluvut eri päivätaksoilla

Hiehonkasvatus

Tuotteen hinta	2,50 €	3,00 €	4,00 €	5,00 €	6,10 €
Käyttökate	10 337,44 €	19 462,44 €	37 712,44 €	55 962,44 €	76 037,44 €
Käyttökate - %	12,2 %	20,7 %	33,5 %	42,8 %	50,4 %
Liiketulos	- 3 983,87 €	5 141,13 €	23 391,13 €	41 641,13 €	61 716,13 €
Nettotulos	- 14 393,90 €	- 5 268,90 €	12 981,10 €	31 231,10 €	51 306,10 €
Nettotulos - %	-16,9 %	-5,6 %	11,5 %	23,9 %	34,0 %
Yrittäjätulo	8 032,00 €	17 157,00 €	35 407,00 €	53 657,00 €	73 732,00 €
Kannattavuuskerroin	0,1	0,2	0,5	0,7	1,0
Työansio	- 41 968,00 €	- 32 843,00 €	- 14 593,00 €	3 657,00 €	23 732,00 €
Työtuntiansio	- 26,20 €	- 20,50 €	- 9,11 €	2,28 €	14,82 €
Yrittäjänvoitto	- 64 393,90 €	- 55 268,90 €	- 37 018,90 €	- 18 768,90 €	1 306,10 €
Kokonaispääoman tuotto - %	-1,5 %	2,0 %	9,1 %	16,1 %	23,9 %
Oman pääoman tuotto - %	-28,8 %	-10,5 %	26,0 %	62,5 %	102,6 %

6.2 Lammastalous ja suoramyynä

6.2.1 Toimintatapa

Tila tekee jo ennen vuotta 2017, kun tilanpito aloitetaan, sopimuksia suomenlammas- ja kainuunharmaasuuhien ostamisesta. Riippuen eläinten määrästä päätetään ostetaanko molempia rotuja vai vain toista. Uuhien tulee olla kelvollisia alkuperäisrotujen säilyttämistukeen. Myös pässejä hankitaan. Uuhien tulisi olla tiineitä tullessaan, mikäli halutaan, että maalís-huhtikuussa saadaan jo karitsoja. Uuhet astutetaan keran vuodessa.

Tilalta myydään karitsan lihaa suoramyynninä. Tila liittyy ruokaasuomesta.fi sivustolle, jonka kautta on mahdollista saada näkyvyyttä ja tilauksia. Karitsat toimitetaan Saarijärvelle Liha Triolle teurastettavaksi ja paloitettavaksi ja hinta määräytyy paloitetutavan mukaan. Tilauksia lihoista pyritään ottamaan ennen teurastusta ja paloittelua, jotta asiakkaiden toiveet tulisivat parhaan mukaan huomioituiksi. Lihatuotteet myydään suoraan tilalta tai toimitetaan lähikuntiin maksua vastaan.

Eläimet keritään kahdesti vuodessa. Aluksi kerintä suoritetaan ostopalveluna, mutta tilan oma väki opettelee keritsimisen itsekin. Villa lajitellaan, jotta sitäkin voidaan myydä ja teettää siitä lankaa. Myös taljoja teetetään ja myydään. Opinnäytetyössä ei ole laskettu kustannuksia langoille ja taljoille. Kun niiden teettäminen tulee ajankoh- taiseksi, tehdään tarvittavat laskelmat. Aluksi tilan väellä on riittävästi opeteltavaa perustöissä, koska lampaista ei ole aikaisempaa kokemusta.

6.2.2 Ruokinta

Ruokintasuunnitelma on laadittu RuTaLa –ruokintalaskurilla, joka on ladattavissa laskuria varten perustetusta Facebook-ryhmästä. Laskuri on luotu Potkua lammaspisen- keeseen -hankkeen aikana (RuTaLa N.d.). Laskurissa laskettiin uuhille, päseille ja karitsoille eri tuotanto- ja ikävaiheisiin sopivat ruokintamäärät. Laskuri on helppo- käyttöinen, joten sitä tullaan tilalla varmasti jatkossakin hyödyntämään. Taulukossa 9 on laskettuna yhden uuhien ja karitsoidensa ravinnontarve, kun uuhi synnyttää vuo- dessa keskimäärin 2,5 karitsaa. Tila tuottaa itse lampaiden ruokintaan tarvittavat rehut.

Taulukko 9. Lammastilan rehun käyttö

	<i>Uuhi+karut</i>		Koko katras
Säilörehunurmi kg k	160	kg ka	8000
Laidun kg ka/ha	322	kg ka	16100
Kuivaheinä kg ka/h	122	kg ka	6100
Rehuvilja	180	kg	9000
Olki			
rehumaitojauhe			
Karitsakamarirehu			
Rypsipuriste	12	kg	600
ruokintakalkki			
Kivennäinen	6	kg	300

6.2.3 Tarvittavat investoinnit

Tämän tuotantosuunnan valitessaan tilan suurin investointi tulee olemaan kasvatus-tilojen kunnostaminen vanhaan parsinavettaan ja/tai konehalliin. Tilalla tullaan ruokintaan ja peltotöihin tarvitsemaan myös etukuormaajalla varustettu alle 60 hv traktori ja paalipihdit. Navettarakennukseen hankitaan myös kylmiö ja pakastin, joissa lihoja voidaan säilyttää. Kylmätilojen yhteyteen tehdään myös pieni toimisto- ja asiakaspalvelupiste, jossa lammastalouden kirjanpito ja asiakkaiden vastaanotto voidaan toteuttaa. Oheinen investointilaskelma (ks. Taulukko 10.) on laadittu 50 lampaan katraalle. Myös muille eläinmäärille laadittiin omat laskelmansa.

Taulukko 10. Lammastaloudessa tarvittavat investoinnit

50 lammasta	Hankinta-kustannus	jäännös-arvo	Käyttö-aika	poisto	kunnos-sapito	yhteensä
Yhteensä	107 495			4 524	3 225	7 749
traktori alle 60hv etukuorm.	39 680	17 062	10	2 262	1 190	3 452
lampola	43 313	11 261	25	1 282	1 299	2 581
karitointikarsinat	9 713	2 525	25	287	291	579
rehunkäsittelytila	4 030	1 048	25	119	121	240
yhteistoiminnot	2 000	520	25	59	60	119
ruokintalaitteet	3 500	280	15	215	105	320
kylmävarasto	2 460	640	25	73	74	147
pakastin	2 800	532	10	227	84	311

6.2.4 Toiminnan tuotot ja kustannukset

Tuotot

Tila voi hakea peltotukien lisäksi hakea uuhipalkkiota ja teuraskaritsan laatupalkkiota sekä eläinten hyvinvointitukea. Ympäristökorvaukseen sitoutuessaan on tilalla mahdollisuus hakea alkuperäisrotujen säilyttämistukea. Pääosa tuotoista tulee karitsanlihan myynnistä. Hiukan tuottoa tulee myös lampaan lihasta ja villasta, mutta niillä ei ole merkittävää osaa.

Kustannukset

Pääosa muuttuvista kustannuksista syntyy rehuista, joista karkearehut ja osa viljoista tuotetaan tilalla. Kustannuksia syntyy myös uudistuskustannuksista, sekä karitsan teurastuksesta ja lihan paloittelusta. Myös eläinpääoman ja liikepääoman korot liit-

tyvät muuttuviin kustannuksiin. Ihmistyötä yhden uuhien ja lampaiden hoitamiseen vuodessa kuluu 8-10 tuntia. Peltotyöt tehdään yhteistyössä läheisen maitotilan kanssa, joten peltotöissä kustannuksia syntyy traktorin käytöstä, koneiden vuokrista ja urakoinnin hinnasta sekä säilöntäaineista, muoveista, lannoitteista ja kasvinsuojelua-aineista. Kustannuksia syntyy myös lihan toimittamisesta asiakkaille.

6.2.5 Kannattavuuslaskennan tulokset

Karitsanliha myydään suoramyyntinä, joten laskelmassa on käytetty arvioitua keskimääräistä hintaa 15 €/kg, sen sijaan että käytettäisiin suositushintaa, joka on huomattavasti halvempi (3,593 €/kg). Lihasta voisi suoramyyntissä pyytää korkeampaa hintaa, mutta laskelmissa on lähdetty varovaisesta arviosta.

Kun lasketaan 50 lampaan katraalle kokonaiskatetuotto A, jää kiinteiden- ja työ- kustannuksen katteeksi 31 376 €. Kun siitä on vähennetty yrittäjäperheen palkkavaatimus ja uusien investointien vuotuis- kustannukset sekä lisätty LFA- tuen lisäosa, jää kiinteille kustannuksille katetta 17 005 €. Kun tämä jaetaan työtuntien määrällä, jää työtuntia kohti katetta kiinteille kustannuksille 31,6 €. Jos lihasta saataisiin jopa 18 €/kg, jäisi kiinteille kustannuksille katetta 42,7 € per työtunti. Kiinteille kustannuksille jäävä kate on niin hyvä, että voidaan olettaa lammastalouden tällä toimintamuodolla olevan varte- notettava vaihtoehto.

Tunnuslukutarkastelun (ks. Taulukko 11) perusteella karitsanlihan tuottaminen suoramyyntinä myytäväksi 15 € kilohinnalla ei ole kannattavaa. Käytettäessä lihan hintana 17,10 €/kg päästään kannattavaan tulokseen. Yrittäjätulo- vaatimus täyttyy vasta, kun karitsanlihan hintana käytetään 19,40 €/kg. Jos taas karitsanlihan hintana käytetään suositushintaa 3,539 €/kg, eli käytännössä karitsat myytäisiin teurastamolle, tuotanto on tappiollista kaikilla tunnusluvuilla tarkasteltuna.

Taulukko 11. Lammastalouden tunnusluvut eri karitsanlihan kilohinnoilla

Lammastalous

Tuotteen hinta	3,539 €	15,00 €	17,10 €	19,40 €
Käyttökate	- 6 002,82 €	16 919,18 €	21 119,18 €	25 719,18 €
Käyttökate - %	-15,3 %	27,3 %	31,9 %	36,3 %
Liiketulos	- 17 903,45 €	5 018,55 €	9 218,55 €	13 818,55 €
Nettotulos	- 24 462,52 €	- 1 540,52 €	2 659,48 €	7 259,48 €
Nettotulos - %	-62,5 %	-2,5 %	4,0 %	10,2 %
Yrittäjätulo	- 16 580,52 €	6 341,48 €	10 541,48 €	15 141,48 €
Kannattavuuskerroin	-1,6	0,6	1,0	1,5
Työansio	- 19 080,52 €	3 841,48 €	8 041,48 €	12 641,48 €
Työtuntiansio	- 33,89 €	6,82 €	14,28 €	22,45 €
Yrittäjänvoitto	- 26 962,52 €	- 4 040,52 €	159,48 €	4 759,48 €
Kokonaispääoman tuotto -%	-9,9 %	2,8 %	5,1 %	7,6 %
Oman pääoman tuotto - %	-48,9 %	-3,1 %	5,3 %	14,5 %

6.3 Mansikan viljely ja suoramyynti

6.3.1 Toimintatapa

Tila kasvattaa mansikkaa avomaalla 6 ha alalla. Lopulla peltoalasta kasvatetaan säilörehunurmea ja ohraa, jotka myydään markkinoille tai lähitilalle. Mansikkasesongin aikana molemmat perheenjäsenet ovat tiiviisti mukana työssä. Mansikkaa myydään suoraan tilalta poimittuna tai asiakkaan itse poimimana. Mansikkaa tulee niin valtavasti kuuden hehtaarin alalta, että sitä myydään myös torilla. Asiakaskuntaa pyritään löytämään myös lähiseutujen ravintoloista ja kauppiaista. Mansikoita voidaan myydä myös ruokaasuomesta.fi sivuston kautta. Sitä kautta voidaan ottaa vastaan tilauksia mansikoista sekä varauksia itsepoimintaan, sekä saadaa erinomaista näkyvyyttä lähiruuan ystävien parissa.

Istutukseen ja marjojen poimintaan on palkattava väkeä, jotta taimet saadaan istutettua nopeasti sekä marjat kerättyä ennen niiden pilaantumista. Poimijoiden palkka maksetaan työsuorituksen, eli poimitun kilomäärän mukaan. Muut työt yrittäjäperhe hoitaa omin voimin.

6.3.2 Kasvin vaatimukset

Mansikan kasvualustaksi sopivat parhaiten hievet hieta- ja moreenimaat. Pellon tulisi olla hieman viettävä, mutta tasamaallakin viljely onnistuu, mikäli pellon vesita-

lous on kunnossa. Hallan vaaran vuoksi pellon ei ole hyvä olla alavalla paikalla, mutta vesistön läheisyys voi estää hallaa. Peltojen olisi myös hyvä sijaita tilakeskuksen lähellä, jotta niitä voidaan tarkkailla parhaiten. (Matala. 2006.)

Tilan pellot ovat maalajiltaan hietamoreenia, joten ne sopivat sen puolesta erinomaisesti mansikan viljelyyn. Pellot tulee kuitenkin huolellisesti kunnostaa ennen mansikan viljelyn aloittamista, koska ne ovat olleet niin monta vuotta nurmella, että rikkakasvit ovat vallanneet alaa. Tilakeskuksen ympärillä olevat pellot ovat alavia, mutta läheisen järven avulla voitaneen hallanvaaraa välttää. Viljelijäpariskunnan kodin vieressä sijaitsevat pellot ovat hiukan rinteisempiä. Kaikki tilan pellot sijaitsevat niin, että peltojen tarkkailu on helppoa.

6.3.3 Viljelykierto

Viljelykierto on tärkeää kasvitautien torjumisen kannalta, kuten muillakin viljelyskasveilla. Mansikan viljelykierto on tavallisesti 4-6 vuotta. Ensimmäinen vuosi on perustamisvuosi ja silloin riippuu taimityypistä saadaanko satoa. Kolme seuraavaa vuotta ovat satovuosia. Tämän jälkeen tulee loholla viljellä jotain muuta kasvia, kuten nurmea, viljaa, perunaa tai vihanneksia. (Matala 2006.)

Tälle tilalle on kaavailtu viljelykierroksi neljä vuotta mansikkaa sisältäen istutusvuoden. Sen jälkeen viljellään kaksi vuotta nurmisäilörehua ja yksi vuosi ohraa. Ohra päätettiin valita, koska sille saatiin parempi katetuotto kuin kauralle, vaikka kaura sopisi hiukan paremmin mansikan esikasviksi. Kaikkia pelloja ei istuteta mansikalle heti ensimmäisenä vuotena, vaan alaa lisätään muutaman vuoden ajan, kunnes se vakiintuu kuuteen hehtaariin. Koska tila sitoutuu ympäristösopimukseen orgaanisen katteen käyttö puutarhakasveilla, mansikkarivien välit kylvetään nurmelle.

6.3.4 Tarvittavat investoinnit

Jotta mansikan viljely olisi tehokkaampaa ja tautiriski pienempi, investoi tila tihkukastelujärjestelmään, jonka avulla voidaan kastelun lisäksi lannoittaa ja suorittaa kasvin suojele. Tilalle tarvitaan myös alle 60 hv etukuormaajalla varustettu traktori peltoihin. Tilan aloittaessa tarvitaan myös perävaunu, pottiputkia ja taimivakkoja istu-

tukseen, mansikkaharja kuivan kasvijätteen poistoon keväisin ja kylmäkontti kerättyjen mansikoiden varastointiin. Käytävänvälien kunnossapitoon on päätetty hankkia työnnettävä ruohonleikkuri, vaikka isolla pinta-alalla päältä ajettava ruohonleikkuri voisi olla tehokkaampi vaihtoehto. Kylmäkonttiin päädyttiin, koska se ei vaadi rakennuksiin muutostöitä ja on helposti realisoitava. Lisäksi tarvitaan varastosiilo ohran säilytykseen sekä vaaka marjojen punnitsemiseen. Oheisessa laskelmassa on näkyvillä laskelmassa käytetyt investointikustannukset (ks. Taulukko 12). Mansikkapenkin tekoon ja muovin levitykseen ei tarvitse ostaa konetta, koska sitä saadaan vuokrattua naapuritalta.

Taulukko 12. Mansikantuotantoon tarvittavat investoinnit

Mansikka	Hankinta-kustannus	jäännös-arvo	Käyttö-aika	poisto	kunnos-sapito	yhteensä
Yhteensä	109 846			5 955	3 243	9 198
Kippiperävaunu (6t)	6 200	1 000	10	520	186	706
Pottiputket ja taimivakat	620	175	10	45	19	63
Käytävien ruohonleikkuri	410	78	10	33	12	46
Vaaka (30kg)	1 116	315	10	80	33	114
Tihkukastelujärjestelmä	17 360	2 800	10	1 456	521	1 977
Mansikkaharja	1 860	525	10	134	56	189
Kylmäkontti	40 000	5 550	25	1 378	1 200	2 578
traktori alle 60hv etukuorm.	39 680	17 062	10	2 262	1 190	3 452
varastosiilo	2 600	1 404	25	48	26	74

6.3.5 Toiminnan tuotot ja kustannukset

Tuotot

Mansikanviljelyssä suurin osa tuotoista tulee mansikoiden myynnistä. Mansikkatilallinen saa myös normaalit hehtaariperusteiset tuet sekä sitoutuessaan myös ympäristökorvaus. Mansikanviljelijän on mahdollista valita lohkoکوhtaiseksi toimenpiteeksi joko orgaanisen katteen tai vaihtoehtoisen kasvinsuojelun käyttö puutarhakasveilla, joita on toteutettava jollain loholla koko sitoumuskauden ajan, ja vuosittain on ilmoitettava ne lohkot, joilla toimenpidettä toteutetaan (A 327/2015, 19§, 23§). Tälle tilalle valittiin lohkoکوhtaiseksi toimenpiteeksi orgaanisen katteen käyttö siten, että mansikan riviväleihin kylvetään nurmi, jota leikataan ruohonleikkurilla.

Kustannukset

Mansikanviljelyssä on suuret perustamiskustannukset perustamisvuonna. Perustamiskustannus on pitkän aikavälin kustannus, joten se jaetaan kirjanpidossa ja talouslaskelmissa niille vuosille, joille sen vaikutus kestää. Muuttuviin kustannuksiin sisältyy perustamiskustannusten lisäksi lannoitteet, kasvinsuojelu, ruohonleikkurin polttoainekustannukset, poimintakustannus (työntekijöiden urakkapalkka), myyntilaatikat, kylmäkontin sähkö sekä muut muuttuvat kustannukset, traktorityö ja liikepääoman korko. Suurimmat kustannukset syntyvät poimintakustannuksesta sekä oman tilan ihmistyöstä. Tilan oman väen työpanosta kuluu 180 tuntia per hehtaari, johon sisältyy muun muassa myynti, markkinointi, hallinnointi, kunnossapito, tarkkailu, lannoitus, kasvinsuojelu sekä marjojen kuljetus myyntipisteille, esim. torille.

6.3.6 Kannattavuuslaskennan tulokset

Laskelmassa käytettiin mansikan hintana ohjehintaa, joka on 3,695 €/kg. Kun lasketaan kuuden hehtaarin mansikkaviljelmälle katetuotto A, saadaan tulokseksi 32 749 €/vuosi. Tästä kun vähennetään vielä yrittäjäperheen palkkavaatimus sekä uusien investointien vuotuiset kustannukset, jää kiinteille kuluille katetta 7 446 € vuodessa. Tämä tarkoittaa 6,5 € katetta per työtunti, kun työtunteja kertyy 1 150 tuntia vuodessa. Näiden lukujen valossa mansikanviljely ei näytä tällä tilalla kannattavalta.

Tunnuslukutarkastelusta (ks. Taulukko 13.) voi todeta myös, että suositushinnalla myydessä tuotanto olisi tappiollista. Mikäli mansikkasadosta saataisiin se myydessä keskimäärin vähintään 4,0 €/kg, tuotanto olisi kannattavaa.

Taulukko 13. Mansikanviljelyn tunnusluvut eri kilohinnoilla

Mansikanviljely

Tuotteen hinta	3,569 €	4,00 €
Käyttökate	10 051,06 €	22 981,06 €
Käyttökate - %	8,0 %	16,6 %
Liiketulos	- 3 280,42 €	9 649,58 €
Nettotulos	-10 289,19 €	2 640,81 €
Nettotulos - %	-8,2 %	1,9 %
Yrittäjätulo	5 815,71 €	18 745,71 €
Kannattavuuskerroin	0,3	1,0
Työansio	3 315,71 €	16 245,71 €
Työtuntiansio	2,88 €	14,12 €
Yrittäjänvoitto	-12 789,19 €	140,81 €
Kokonaispääoman tuotto -%	-1,7 %	5,1 %
Oman pääoman tuotto - %	-20,6 %	5,3 %

6.4 Öljyhampun viljely**6.4.1 Toimintatapa**

Tila viljelee öljyhamppua vuosittain 10,5 hehtaarin alalla ja vuorotuskasvina ohraa 4,7 hehtaarin alalla. Hampun viljelyyn käytetään kotimaista Finola-siementä. Tarvittaessa viljelykiertoa monipuolistetaan muilla viljelyskasveilla. Hamppusato myydään suomalaiselle hamppuvalmisteita tuottavalle yritykselle. Mikäli hampun viljely osoittautuu satoisaksi ja paikkakunnalle sopivaksi vaihtoehdoksi, hankkii tilan väki hampun jatkojalostukseen välineet ja alkaa tuottaa siitä hamppuöljyä, hamppurouhetta ja muita tuotteita. Jatkojalostusmahdollisuutta ei laskettu tähän laskelmaan mukaan, koska on vielä epävarmaa, miten hamppu menestyy Uuraisilla. Tila ei osta omia peltotyökoneita lukuun ottamatta traktoria. Kyntö, kylvötoimenpiteet, lannoitus ja kasvinsuojelu sekä puinti voidaan tehdä naapurin vuokrakoneilla tai urakointia ostamalla. Ainakaan alkuvaiheessa omien koneiden osto ei ole kannattavaa. Tilalla on kylmäilmakuivuri, joka soveltuu öljyhampun siementen kuivatukseen, eli kuivatus onnistuu tilalla. Hamppu tulee kuivatua matalassa lämpötilassa mielellään jopa kahden viikon ajan (Callaway & Pate 2009).

6.4.2 Kasvin vaatimukset

Öljyhamppu vaatii kasvualustakseen multavan ja hikevän maan. Maaperän pH:n tulisi olla kuuden ja seitsemän välillä. Hamppu soveltuu parhaiten tasaisille, kuohkeille

pelloille, koska liika vesi haittaa sen juuristoa. Liian tiivis maa heikentää hampun menestystä. Hamppua voi käyttää myös maanparannuskasvina ja se toimii mykorritsasienen kanssa kuohkeuttaen maata. Mykorritsan ja kasvin yhteistyö voi myös vähentää lannoituksen tarvetta lohkolla. Öljyhampun ei ole todettu kärsivän tuholais-hyönteisistä, mutta sen sijaan harmaahome ja pahkahome voivat tuottaa ongelmaa. Homeriskiä voi kuitenkin ehkäistä kylvämällä väljempään sekä käyttämällä viljelykiertoa. Typpilannoitusta hamppu tarvitsee maksimissaan 80 kiloa per hehtaari ja typpilannoitukseksi sopivat hyvin myös orgaaniset lannoitteet kuten virtsa ja liete. (Virka-järvi & Kangas 2005.; Norokytö 2013.)

Tilan pellot ovat multavaa hietamoreenia, sekä melko alavia ja vesitaloudeltaan hyviä, joten öljyhampun tulisi sopia tilalle hyvin. Varmuutta ei kuitenkaan ole ennen kokeilua. Ennen kylvöä rikkakasvit tulee poistaa mahdollisimman hyvin, sekä kalkita peltoja huolellisesti. Peltojen kaliumarvot ovat aika heikot, joten koska kasvi tarvitsee kaliumia, tulee huolehtia kaliumlannoituksen riittämisestä.

6.4.3 Viljelykierto

Hamppua ei kannata viljellä lohkolla, jossa on edellisvuonna kasvatettu jotain typpeä vaativaa kasvia, vaan ennemmin typpeä sitovan kasvin jälkeen. Hampun viljelykiertoon parhaita esikasveja ovat kesanto, apila, monivuotiset nurmet, ohra, vihannekset ja peruna. Kasveja, joita ei suositella, ovat sinappi, tattari, mauste- ja öljykasvit. Vihannekset, peruna ja vilja sopivat viljelykiertoon myös hampun jälkeen. Hamppua voidaan viljellä samalla lohkolla 2-3 vuotta. Sen esikasvivaikutus on yleensä erinomainen, koska se jättää maan kuohkeaksi ja rikkakasvittomaksi, koska rikkakasvit eivät menesty hampun varjostuksen vuoksi. (Norokytö 2012; Norokytö 2013.)

Tällä tilalla halutaan päästä mahdollisimman pienellä työmäärällä ja saada mahdollisimman suuri katetuotto, joten hampun vuorotuskasviksi on valittu ohra. Näiden viljelykasvien katsotaan olevan toinen toisilleen hyviä esi- ja jälkikasveja. Tilan vakiintumisen jälkeen viljelykiertoa voidaan tarvittaessa monipuolistaa esimerkiksi nurmiin.

6.4.4 Tarvittavat investoinnit

Hampunviljelyyn tarvittavia investointeja ovat alle 60 hv etukuormaajalla varustettu traktori, paalipihdit, varastosiilo sekä kylmäilmakuivurin kunnostus. Mikäli tilalla innostutaan enemmän hampun viljelystä, voidaan tilalle myöhemmin hankkia jatkojalostusta ajatellen myös valssimylly, öljyn kylmäpuristin sekä tuotteiden pakkaamiseen tarvittavia välineitä.

6.4.5 Toiminnan tuotot ja kustannukset

Tuotot

Tuotantosuunnassa tuloja tulee öljyhampun siementen ja ohran sekä olkien myynnistä. Tila saa myös normaaleja hehtaariohtaisia tukia sekä sitoutuu ympäristökorvaukseen. Hampun viljelystä saa tavallisten peltokasvitukien lisäksi myös peltokasvipalkkiota sekä pohjoista hehtaaritukea.

Kustannukset

Kustannuksia syntyy kylvösiemenistä, kasvinsuojeluaineista, lannoitteista, voitelu- ja polttoainekustannuksista, urakoinnin ja vuokrakoneiden hinnasta, hampun ja viljan kuivaamisesta sekä verkoista, joita tarvitaan olkien paalaamiseen. Myös liikepääoman korko on mukana muuttuvissa kustannuksissa. Työmäärää tilalle tulee vuodessa 105 tuntia.

6.4.6 Kannattavuuslaskennan tulokset

Hampun hinta ja sato on arvioitu kustannuslaskelmassa varovaisesti, koska takeita sen menestyksestä ei ole. Hampusta voi hyvissä oloissa saada jopa 1 000 kg sadon, mutta laskelmassa käytettiin 700 kg/ha satoa. Tuottajien saama hinta hampun siemenistä on ollut 1 000 ja 2 000 euron välillä tonnilta (Nordman 2013). Hinnaksi päätettiin laittaa alaraja, eli 1 €/kg.

Näillä lähtötiedoilla tuotantovaihtoehdon katetuotto A on 11 593 €/vuosi. Kun siitä on vähennetty yrittäjäperheen palkkavaade ja uusien investointien vuotuiskustannukset jää kiinteille kuluille katetta 6 429 €/vuosi, joka tekee 61 3 €/tunti. Työtuntia kohden laskettuna katetuotto näyttää reilulta, mutta kokonaissumma on pieni ver-

rattaessa tilan kiinteisiin vuotuiskustannuksiin. Tunnuslukutarkastelussa (ks. Taulukko 14.) huomattiin myös, että 1 €/kg hinnalla toiminta olisi tappiollista. Mikäli öljyhampusta saataisiin 2,3 €/kg olisi toiminta jo kannattavaa, mutta vasta 3,8 €/kg hinnalla saataisiin yrittäjätulovaatimuksen alempi raja täytettyä.

Taulukko 14. Öljyhampun tunnuslukutarkastelu eri kilohinnoilla

Öljyhamppu

Tuotteen hinta	1,00 €	2,30 €	3,80 €
Käyttökate	5 500,01 €	15 055,01 €	26 080,01 €
Käyttökate - %	22,2 %	43,8 %	57,5 %
Liiketulos	- 4 297,17 €	5 257,83 €	16 282,83 €
Nettotulos	- 6 987,37 €	2 567,63 €	13 592,63 €
Nettotulos - %	-28,2 %	7,5 %	29,9 %
Yrittäjätulo	- 5 519,47 €	4 035,53 €	15 060,53 €
Kannattavuuskerroin	-1,4	1,0	3,8
Työansio	- 8 019,47 €	1 535,53 €	12 560,53 €
Työtuntiansio	- 76,49 €	14,64 €	119,80 €
Yrittäjänvoitto	- 9 487,37 €	67,63 €	11 092,63 €
Kokonaispääoman tuotto - %	-4,1 %	5,1 %	15,7 %
Oman pääoman tuotto - %	-14,0 %	5,1 %	27,2 %

7 Tuotannonhaarojen yhdistämisen vaihtoehdot

7.1 Lammastalous + öljyhamppu

7.1.1 Yhdistelmän toimivuus

Lammastalouden ja öljyhampun tuotannonhaarojen yhdistelmä on toimiva, koska öljyhamppu sopii hyvin lampaiden rehuntuotannon viljelykiertoon. Myöskään työ- määrällä tarkasteltuna ei ole mahdotonta selvittää molemmista töistä. Tuotantosuun- tien työhuiput ajoittuvat eri aikaan, joten työ jakautuu tasaisesti vuoden aikana.

7.1.2 Toimintatapa

Tila toimii molemmissa tuotannonhaaroissa samoin kuin aikaisemmin työssä on ker- rottu. Poikkeuksena on, että lampaiden määrä vähentyy 30 uuhkeen. Uuhien ja karit- sojen ruokintaan tarkoitettu peltoala on suhteutettu aiemmin laskettuun 50 uuhien peltoalaan, ja siitä yli jäävälle 6,1 hehtaarin alalle kylvetään öljyhampua. Tässäkin

toimintasuunnassa viljelijä voisi pienimuotoisesti puristaa hampunsiemenistä öljyä, jonka puristuksessa syntyvät pelletit voitaisiin käyttää lampaille rehuna. Tätä kautta kannattavuutta ja monipuolisuutta toimintaan voidaan saada myöhemmin lisää. Öljyn ja hampunsiementen suoramyynä voisi toimia hyvin lammastalouden ja lammas-tuotteiden suoramyynnin kanssa yhdessä, ja hampunviljelylle saataisiin mahdollisesti parempi kate. Tilalle hankittaisiin samat investoinnit kuin aikaisemminkin on esitelty, mutta vain yksi traktori, koska useammalle ei ole tarvetta.

7.1.3 Yhdistelmän kannattavuus

Yhdistelmän katetuotto A on 24 140 € vuodessa. Tästä kun vähennetään yrittäjäperheen palkka ja uusien investointien vuotuiskustannukset sekä lisätään LFA - tuen kansallinen lisäosa jää kiinteille kuluille katteeksi 13 061 €/vuodessa, mikä tekee 31,2 €/työtunti.

Tunnuslukutarkastelussa huomattiin, että vaikka kiinteille kuluille tuntuisi jäävän reilusti katetta, olisi tuotanto silti näillä hinnoilla tappiollista. Taulukossa 15 on muutettu tuotteiden hintoja kahdella eri tavalla. Mikäli öljyhampusta saataisiin myydessä 1,8 €/kg ja karitsan lihasta 18 €/kg olisi tuotanto kannattavaa, mutta yrittäjätulo ei täyty. Jos taas öljyhampusta saataisiin 3,5 e/kg ja karitsanlihasta 18 €/kg, yrittäjätulo täyttyy.

Taulukko 15. Öljyhampunviljelyn ja lampaankasvatuksen tunnusluvut eri hinnoilla

Öljyhamppu + lammas

Karitsanlihan hinta	15,00 €	18,00 €	18,00 €
Öljyhampun hinta	1,00 €	1,80 €	3,50 €
Käyttökate	12 396,37 €	19 389,97 €	26 601,37 €
Käyttökate - %	25,8 %	35,3 %	42,8 %
Liiketulos	1 131,28 €	8 124,88 €	15 336,28 €
Nettotulos	- 4 093,05 €	2 900,55 €	10 111,95 €
Nettotulos - %	-8,5 %	5,3 %	16,3 %
Yrittäjätulo	1 776,45 €	8 770,05 €	15 981,45 €
Kannattavuuskerroin	0,2	1,0	1,9
Työansio	- 723,55 €	6 270,05 €	13 481,45 €
Työtuntiansio	- 1,73 €	14,96 €	32,16 €
Yrittäjänvoitto	- 6 593,05 €	400,55 €	7 611,95 €
Kokonaispääoman tuotto -%	0,7 %	5,3 %	9,9 %
Oman pääoman tuotto - %	-8,2 %	5,8 %	20,2 %

7.2 Lammastalous + mansikka

7.2.1 Yhdistelmän toimivuus

Lammastalouden ja mansikanviljelyn yhdistelmä voisi olla toimiva, koska laidunnuksen vuoksi lammastaloudessa on kesäaikaan pienempi työmäärä eläinten hoidossa. Peltotöissä voi tulla kiirettä, koska mansikan ja lampaiden rehujen satokausi ajoittuu lähekkäin. Työmäärä mansikanviljelyssä on niin huomattava, että varmasti järjestelyjä tarvitaan, jotta molemmat tuotannonhaarat tulevat kunnolla huomioiduiksi.

7.2.2 Toimintatapa

Tila toimii molemmissa tuotannonhaaroissa samoin kuin edellä on kuvattu. Uuhimäärä tässä versiossa on 40 uuhta, koska mansikanviljelyn alaa ei haluttu työmäärän vuoksi laittaa kovin suureksi. Lampaiden rehuille ja laitumelle tarvittava peltoala on suhteutettu taas 50 lampaan peltoalavaatimukseen, ja mansikalle jää jäljelle alaa 3,0 hehtaaria. Lampaanlihan ja mansikan suoramyynti todennäköisesti ruokkivat toisiaan tässäkin vaihtoehdossa. Monipuoliset suoramyyntivaihtoehdot pitävät tilan asiakkaiden mielessä, etenkin jos asiakaspalvelutapahtumasta tehdään joka kerralla miellyttävä. Tilalle hankitaan samat investoinnit kuin aiemminkin on esitelty, mutta tässä samoin kuin edellisessä yhdistelmässä, hankitaan vain yksi traktori.

7.2.3 Yhdistelmän kannattavuus

Myös tässä vaihtoehdossa mansikan ja karitsanlihan myynnistä saatava tuotto vaikuttavat suuresti tilan kannattavuuteen. Laskelma on tehty kuten edellä, 15 €/kg karitsanlihan ja 3,569 €/kg mansikan hinnalla. Yhdistelmän katetuotto A on 39 898 € vuodessa. Tästä kun vähennetään yrittäjäperheen palkkavaade sekä uusien investointien vuotuiset kustannukset ja lisätään LFA -tuen lisäosa jää kiinteille kuluille katetta 14 404 €/vuodessa, mikä tekee 13,6 € työtuntia kohden.

Vaikka kiinteille kuluille tuntuisi jäävän hyvin katetta, tunnuslukutarkastelussa (ks. taulukko 16.) huomataan, että tuotanto olisi silti tappiollista. Mikäli mansikkasadosta saataisiin 4,3 €/kg, tuotanto olisi kannattavaa ja asetetut tavoitteet täyttyisivät.

Taulukko 16. Mansikanviljelyn ja lampaankasvatuksen tunnusluvut eri hinnoilla

Mansikka + lammas

Mansikan hinta	3,57 €	4,30 €
Karitsanlihan hinta	15,00 €	15,00 €
Käyttökate	16 903,52 €	27 978,17 €
Käyttökate - %	15,7 %	23,6 %
Liiketulos	1 708,64 €	12 783,29 €
Nettotulos	- 8 090,79 €	2 983,86 €
Nettotulos - %	-7,5 %	2,5 %
Yrittäjätulo	6 692,09 €	17 766,74 €
Kannattavuuskerroin	0,4	1,0
Työansio	4 192,09 €	15 266,74 €
Työtuntiansio	3,97 €	14,46 €
Yrittäjänvoitto	- 10 590,79 €	483,86 €
Kokonaispääoman tuotto -%	0,7 %	5,2 %
Oman pääoman tuotto - %	-16,2 %	6,0 %

7.3 Hiehonkasvatus + öljyhamppu**7.3.1 Yhdistelmän toimivuus**

Hiehonkasvatuksen ja öljyhampun yhdistelmä voisi toimia hyvin yhteen, vaikka öljyhamppu vie alaa hiehojen rehujen kasvattamisesta. Tämä taas tarkoittaa sitä, että hiehoille on ostettava rehuja tilan ulkopuolelta. Työmäärältään yhdistelmä on pienempi kuin pelkässä hiehonkasvatuksen tuotantosuunnassa, koska öljyhampun työnmenekki on pienempi kuin rehujen tuottamisen työnmenekki. Jos tila alkaa puristaa öljyä öljyhampun siemenistä, voidaan sivutuotteena saatu puriste käyttää rehuna eläimille. Täten saadaan enemmän kotovaraista rehua. Tämä tuotantosuuntien yhdistelmä ei lisää tautipainetta hiehoille, koska tilalle ei tule ulkopuolisia vierailijoita kuten esimerkiksi suoramyynnissä.

7.3.2 Toimintatapa

Tilalla toimitaan samoin kuin on aiemmin kuvattu. Eläinmäärä on 50 hiehoa, koska niin on sovittu maitotilan kanssa. Öljyhamppua viljellään noin 7,7 hehtaarin alalla, säilörehunurmea 4,5 hehtaarin alalla ja ohraa noin kolmen hehtaarin alalla. Loput rehut ostetaan markkinoilta tai pyritään tekemään hiehojen isäntätilan kanssa sopimus rehujen tuottamisesta. Investoinnit hankitaan niin kuin edellä on esitetty ja tässäkin tuotantoyhdistelmässä riittää vain yksi traktori.

7.3.3 Yhdistelmän kannattavuus

Laskelmissa on käytetty hiehonkasvatuksen hintana 2,5 €/päivä ja öljyhampun hintana 1 €/kg, kuten muissakin laskelmissa. Yhdistelmän katetuotto A on 46 174 €/vuosi. Tästä kun vähennetään yrittäjäperheen palkkavaade ja uusien investointien vuosikustannukset sekä lisätään LFA -tuen kansallinen lisäosa, jää kiinteille kuluille katetta 13 108 €/vuosi, mikä tekee 8,2 €/työtunti.

Tunnuslukuja tarkastellessa huomataan, että kiinteille kuluille jäänyt kate ei riitä, vaan tuotanto olisi tappiollista. Mikäli öljyhamppusadosta saatava hinta olisi 1,5 €/kg ja hiehon päivähinta 3 €, saataisiin yhdistelmä kannattavaksi ja asetetut tavoitteet täytettyä.

Taulukko 17. Öljyhampun ja hiehonkasvatuksen tunnusluvut eri hinnoilla

Öljyhamppu + hieho

	1,00 € 2,50 €	1,50 € 3,00 €
Öljyhampun hinta		
Hiehon veloitus		
Käyttökate	15 950,14 €	27 752,64 €
Käyttökate - %	17,6 %	27,1 %
Liiketulos	1 469,97 €	13 272,47 €
Nettotulos	- 8 993,95 €	2 808,55 €
Nettotulos - %	-9,9 %	2,7 %
Yrittäjätulo	13 404,65 €	25 207,15 €
Kannattavuuskerroin	0,5	1,0
Työansio	10 904,65 €	22 707,15 €
Työtuntiansio	6,82 €	14,19 €
Yrittäjänvoitto	-11 493,95 €	308,55 €
Kokonaispääoman tuotto -%	0,6 %	5,1 %
Oman pääoman tuotto - %	-18,0 %	5,6 %

7.4 Hiehonkasvatus + mansikka

7.4.1 Yhdistelmän toimivuus

Hiehonkasvatuksen ja mansikan yhdistelmässä on vertailun kaksi suurimmalla työmenekillä olevaa tuotantosuuntaa. Työtuntimäärä kohoaa jo reilusti yli 2 000 h vuodessa, joten tarvitaan yksi täysiaikainen ja toinen osa-aikainen työntekijä. Esimerkiksi toinen voisi vastata hiehonkasvatuksesta ja toinen mansikantuotannosta. Peltotöissä pitää kiirettä, koska rehujen ja mansikan satokaudet ovat hyvin lähellä toisiaan. Rehuja joudutaan hiehoille hankkimaan tilan ulkopuolelta, koska peltoala ei niiden tuot-

tamiseen riitä. Toisaalta eläinten hoidon työmenekki kesäaikaan on hieman pienempi, koska osa eläimistä voidaan laskea laitumelle. Yhdistelmän riskinä ovat tilalla vierailevat ihmiset, työntekijät ja asiakkaat, jotka luovat tautipainetta hiehoille.

7.4.2 Toimintatapa

Hiehojen kasvatuksessa ja mansikan tuotannossa toimitaan niin kuin edellä on kuvattu. Tilojen suunnittelussa huomioidaan, että hiehojen terveys ei vaarannu ulkopuolisten ihmisten vuoksi. Hiehoille tuotetaan säilörehunurmea 6,15 ha alalla sekä ohraa ja kauraa molempia kolmen hehtaarin alalla. Jäljelle jäävä 3 ha on mansikanviljelyssä. Tilalle tehtävät investoinnit ovat samanlaiset kuin aikaisemmissakin vaihtoehdoissa. Tässäkin vaihtoehdossa ei tarvita kuin yksi traktori.

7.4.3 Yhdistelmän kannattavuus

Hiehonkasvatuksen hintana laskelmissa on käytetty 2,5 €/päivä ja mansikan hintana suositushintaa 3,569 €/kg. Tilan katetuotto A on 56 367 €/vuosi. Tästä kun vähennetään yrittäjäperheen palkkavaade ja uusien investointien vuotuiset kustannukset ja lisäksi LFA-tuen kansallinen lisäosa, jää kiinteille kustannuksille katetta 9 825 €/vuosi, mikä tekee 4,6 €/työtunti.

Tunnuslukutarkastelussa (ks. Taulukko 18.) huomataan, että asetetuilla hinnoilla tuotanto olisi tappiollista. Mikäli mansikasta saataisiin 4,3 €/kg ja hiehonkasvatuksesta 3 €/hieho/päivä, tuotanto olisi kannattavaa ja asetetut tavoitteet täyttyisivät.

Taulukko 18. Mansikanviljelyn ja hiehonkasvatuksen tunnusluvut eri hinnoilla

Mansikka + hieho

	3,57 €	4,30 €
Mansikan hinta	2,50 €	3,00 €
Hiehon veloitus		
Käyttökate	16 201,47 €	36 291,47 €
Käyttökate - %	11,6 %	22,7 %
Liiketulos	- 1 813,00 €	18 277,00 €
Nettotulos	-16 109,60 €	3 980,40 €
Nettotulos - %	-11,5 %	2,5 %
Yrittäjätulo	13 723,00 €	33 813,00 €
Kannattavuuskerroin	0,4	1,0
Työansio	11 223,00 €	31 313,00 €
Työtuntiansio	5,27 €	14,69 €
Yrittäjänvoitto	-18 609,60 €	1 480,40 €
Kokonaispääoman tuotto - %	-0,5 %	5,4 %
Oman pääoman tuotto - %	-32,2 %	8,0 %

7.5 Lammastalous ja hiehonkasvatus

7.5.1 Yhdistelmän toimivuus

Lammastalouden ja hiehonkasvatuksen yhdistelmä olisi työmäärältään jo enemmän kuin yhden ihmisen työmäärä vuodessa. Työtunteja kertyisi laskelmien mukaan 1 801 tuntia. Työtunnit kertyvät lähes pelkästään eläinten hoidosta, säilörehun teosta ja laidunten hoidosta. Eläinmäärä on niin suuri, että suurin osa rehuista joudutaan ostamaan tilan ulkopuolelta, jolloin ollaan riippuvaisia ostopanosten hinnoista. Lisäksi on kyseenalaista, saako tila toiminnalleen ympäristölupaa, kun eläinmäärä on liian suuri suhteutettuna peltopinta-alaan. Lannan levityksestä olisi tällöin tehtävä sopimuksia lähitilojen kanssa.

7.5.2 Toimintatapa

Tila toimii molemmissa tuotantosuunnissa samoin kuin edellä on esitelty. Lampaiden määrä laskee 20 lampaaseen ja hiehojen määrä pysyy sovituksessa 50 hiehossa. Peltotalasta 2,4 hehtaaria on laidunta ja jäljelle jäävillä 12,75 hehtaarilla viljellään säilörehunurmea. Lampaat ja hiehot pidetään omissa rakennuksissaan tautien leviämisen välttämiseksi. Eri eläinlajien hoitoon tulee hankkia omat työvaatteet ja molempiin rakennuksiin hankitaan omat työvälineet. Jos traktorilla ajetaan eläintiloissa, pestään renkaat siirryttäessä tilasta toiseen. Hygieniasta on huolehdittava tarkasti, koska hiehojen kohdalla on kyse muiden eläimistä. Investoinnit tehdään niin kuin edellä on kerrottu. Samoin kuin edellisissä yhdistelmissä, hankitaan vain yksi traktori. Lampaanlihan suoramyyntipiste tulee sijoittaa tuotantorakennuksiin siten, että tautipainetta ei tule tilalla vierailevien ihmisten osalta hiehoille.

7.5.3 Yhdistelmän kannattavuus

Hieholle ja karitsan lihalle on käytetty samoja hintoja kuin aiemmin. Katetuotto A yhdistelmällä on 51 257 €/vuosi. Kun siitä vähennetään yrittäjäperheen palkkavaade ja uusien investointien vuotuiskustannukset sekä lisätään LFA-tuen kansallinen lisäosa, jää kiinteille kuluille katetta 13 272 €/vuosi, mikä tekee 7,4 €/tunti.

Tuotantoyhdistelmän kiinteät kulut ovat niin suuret, että kiinteille kuluille jäänyt kate ei riitä, kuten tunnuslukutarkastelusta (ks. Taulukko 19.) huomataan. Jos karitsanliha saataisiin myytyä keskimäärin 18 €/kg hinnalla ja hiehonkasvatuksesta saataisiin 3,1 € päiväveloitus per hieho, tuotanto olisi kannattavaa ja tavoitteet täyttyisivät.

Taulukko 19. Lammastalouden ja hiehonkasvatuksen tunnusluvut eri hinnoilla

Lammas + hieho

Karitsanlihan hinta

15,00 €

18,00 €

Hiehon veloitus

2,50 €

3,10 €

Käyttökate	16 966,15 €	30 316,15 €
Käyttökate - %	16,6 %	26,2 %
Liiketulos	1 650,38 €	15 000,38 €
Nettotulos	- 10 357,93 €	2 992,07 €
Nettotulos - %	-10,1 %	2,6 %
Yrittäjätulo	14 849,07 €	28 199,07 €
Kannattavuuskerroin	0,5	1,0
Työansio	12 349,07 €	25 699,07 €
Työtuntiansio	6,86 €	14,27 €
Yrittäjänvoitto	- 12 857,93 €	492,07 €
Kokonaispääoman tuotto - %	0,6 %	5,2 %
Oman pääoman tuotto - %	-20,7 %	6,0 %

7.6 Lammastalous ja hiehonkasvatus + öljyhamppu

7.6.1 Yhdistelmän toimivuus

Lammastalouden, hiehonkasvatuksen ja öljyhampun yhdistelmässä kotieläintuotannon osuus työnmenekistä on suuri ja vuotuinen työtuntimäärä on niin suuri, että tarvitaan kahden ihmisen työpanosta. Lisäksi suuren eläinmäärän vuoksi peltopinta-ala on niin suuri, että rehuja jouduttaisiin ostamaan tilan ulkopuolelta ja kannattavuuteen vaikuttavat tällöin ostopanosten hinnat. Lisäksi on kyseenalaista saako tila toiminnalleen ympäristölupaa, kun eläinmäärä suhteutettuna peltopinta-alaan on suuri. Lannan levityksestä on luultavasti tehtävä sopimuksia naapuritilojen kanssa. Mikäli öljyhampun jatkojalostus ja jatkojalostettujen tuotteiden myynti saataisiin käynnistettyä, öljyhampusta saatavilla tuloilla voidaan parantaa tilan katetta. Öljyhampputuotteita voitaisiin myydä samalla vaivalla kuin karitsan lihaa. Mikäli hampunsiemenistä puristetaan öljyä, voidaan siitä sivutuotteena tulevaa tiivistettä käyttää eläinten rehuna, jolloin myös eläinten pidon kannattavuutta saadaan nostettua. Eläinten pito erossa toisistaan on tärkeää taudinleviämisen ehkäisemiseksi.

7.6.2 Toimintatapa

Hiehomäärä on tässäkin yhdistelmässä maitotilan kanssa sovitussa 50 hiehossa, mutta lampaiden määrä laskee 20 lampaaseen. Öljyhamppua viljellään kymmenellä hehtaarilla, lampaiden tarvitsemaa laidunta 2,4 hehtaarilla ja ohraa 2,8 hehtaarilla. Muut rehut joudutaan ostamaan markkinoilta, ellei sopimusta rehuntuotannosta saada tehtyä naapuritilan kanssa. Eläinryhmien erillään pitäminen ja hygienia ovat erittäin tärkeitä. Myös suoramyypiste tulee sijoittaa siten, että tautipaine eläimille olisi mahdollisimman pieni. Tilalle tehdään samat investoinnit kuin tuotantosuunnissa on aiemmin selvitetty. Traktoreita ostetaan vain yksi.

7.6.3 Yhdistelmän kannattavuus

Yhdistelmän kannattavuus riippuu eniten hampusta saatavasta hinnasta. Laskelma on nyt tehty 1 €/kg hinnalla, mikä olisi hinta jos hamppu myydään teollisuudelle. Suoramyypintinä hampunsiemenistä voi saada 8 €/kg. Karitsanlihan hintana on käytetty 15 €/kg ja hiehonkasvatuksen hintana 2,50 €/päivä.

Yhdistelmän katetuotto A on 58 941 €/vuosi. Tästä kun vähennetään yrittäjäperheen palkkavaade sekä uusien investointien vuotuiskustannukset ja lisätään LFA – tuen kansallinen lisäosa, jää kiinteille kuluille katteeksi 20 599 €. Työtuntimäärän ollessa 1809 h/vuosi jää työtuntia kohden katetta 11,4 €.

Tunnuslukutarkastelussa (ks. Taulukko 20.) huomataan, että asetetuilla hinnoilla tuotanto olisi tappiollista. Jos hiehonkasvatuksen päiväveloitus saataisiin nostettua kolmeen euroon, tuotanto olisi kannattavaa ja tavoitteet täyttyisivät. Jos hiehonkasvatuksen hintaa ei olisi varaa nostaa, öljyhampusta tulisi saada 2,5 €/kg ja lampaan lihan hintaa voitaisiin laskea. Luonnollisesti, jos lampaan lihan hintaa ei ole tarvetta laskea, tulos on vielä parempi.

Taulukko 20. Lammastalouden, hiehonkasvatuksen ja öljyhampunviljelyn tunnusluvut eri hinnoilla

Lammas + hieho + öljyhamppu

Karitsanlihan hinta	15,00 €	15,00 €	13,00 €	15,00 €
Öljyhampun hinta	1,00 €	1,00 €	2,50 €	2,50 €
Hiehon veloitus	2,50 €	3,00 €	2,50 €	2,50 €
Käyttökate	24 452,59 €	33 577,59 €	33 352,59 €	34 952,59 €
Käyttökate - %	22,3 %	28,3 %	28,1 %	29,1 %
Liiketulos	8 977,97 €	18 102,97 €	17 877,97 €	19 477,97 €
Nettotulos	- 3 039,77 €	6 085,23 €	5 860,23 €	7 460,23 €
Nettotulos - %	-2,8 %	5,1 %	4,9 %	6,2 %
Yrittäjätulo	22 282,73 €	31 407,73 €	31 182,73 €	32 782,73 €
Kannattavuuskerroin	0,8	1,1	1,1	1,2
Työansio	19 782,73 €	28 907,73 €	28 682,73 €	30 282,73 €
Työtuntiansio	10,94 €	15,98 €	15,86 €	16,74 €
Yrittäjänvoitto	- 5 539,77 €	3 585,23 €	3 360,23 €	4 960,23 €
Kokonaispääoman tuotto - %	3,1 %	6,2 %	6,2 %	6,7 %
Oman pääoman tuotto - %	-6,1 %	12,2 %	11,7 %	14,9 %

7.7 Lammastalous ja hiehonkasvatus + mansikka

7.7.1 Yhdistelmän toimivuus

Lammastalouden, hiehonkasvatuksen ja mansikan yhdistelmässä on kolme laskelmien suuritoisinta tuotantosuuntaa ja työtunteja kertyy vuodessa 1980. Tarvitaan siis kahden ihmisen työpanosta. Kotieläintalouden rehuntuotannon kannalta yhdistelmä on melko hyvä, koska rehuja pystytään viljelemään suuremmalla alalla. Eläinmäärän ollessa peltopinta-alaan suhteutettuna suuri, saattaa olla riski ympäristöluvan saamisessa, ellei naapurien kanssa saada sovittua lannan levityksestä. Mansikanviljelystä johtuva suuri kävijämäärä tilalla kesäaikaan luo tautipainetta kotieläimille ja tuotanto tulee suunnitella huolellisesti siten, että riskit minimoidaan.

7.7.2 Toimintatapa

Hiehojen määrä on 50, kuten maitotilan kanssa on sovittu, ja lampaita tässä yhdistelmässä olisi 20. Mansikkaa viljellään yhdellä hehtaarilla, säilörehua 10 ha, lampaiden laidunta 2,4 ha ja ohraa 1,75 hehtaarilla. Tällöin saadaan melko hyvin toimiva viljelykierto mansikanviljelyyn. Osa rehuista joudutaan ostamaan markkinoilta tai naapuritiloilta. Eläinryhmien erillään pitäminen ja hygienia ovat tärkeää tautipaineen vähentämiseksi. Myös ulkopuolisten mansikanpoimintaan palkattujen työntekijöiden

sosiaalililat tulee sijoittaa siten, että eläinten hyvinvointi turvautuu. Mansikan ja karitsanlihan ja muiden tuotteiden suoramyyntipiste on myös hyvä sijoittaa hieman erilleen eläintiloista. Investoinnit hankitaan niin kuin aiemmin on esitetty ja tilalle hankitaan vain yksi traktori.

7.7.3 Yhdistelmän kannattavuus

Yhdistelmän kannattavuus on riippuvainen mansikasta ja karitsanlihasta saatavasta hinnasta. Karitsanlihan hintana on käytetty, kuten edelläkin 15 €/kg ja mansikan hintana 3,569 €/kg. Hiehon päiväkasvatushintana on käytetty 2,5 €.

Yhdistelmän katetuotto A on 56 488 €/vuosi. Kun siitä vähennetään yrittäjäperheen palkkavaatimus ja uusien investointien vuotuiset kustannukset sekä lisätään LFA - tuen kansallinen lisäosa, jää kiinteille kuluille katetta 10 251 €/vuosi. Työtuntia kohden katetta kiinteille kuluille jää 5,2 €.

Kiinteiden kulujen katteen määrästä jo huomataan, että todennäköisesti tuotanto on tappiollista. Tunnuslukutarkastelussa (ks. Taulukko 21.) tämä havainto vahvistuu.

Jotta tuotanto saataisiin kannattavaksi ja tavoitteet täyttymään, karitsan lihasta tulisi saada 18 €/kg ja hiehon päiväveloituksen tulisi olla 3,5 €/kg.

Taulukko 21. Lammastalouden, hiehonkasvatuksen ja mansikanviljelyn tunnusluvut eri hinnoilla

Lammas + hieho + mansikka

Mansikan hinta	3,57 €	3,57 €
Karitsanlihan hinta	15,00 €	18,00 €
Hiehon veloitus	2,50 €	3,50 €
Käyttökate	17 638,34 €	38 288,34 €
Käyttökate - %	14,6 %	27,1 %
Liiketulos	- 1 370,58 €	19 279,42 €
Nettotulos	-17 010,45 €	3 639,55 €
Nettotulos - %	-14,1 %	2,6 %
Yrittäjätulo	10 706,05 €	31 356,05 €
Kannattavuuskerroin	0,4	1,0
Työansio	8 206,05 €	28 856,05 €
Työtuntiansio	4,14 €	14,58 €
Yrittäjänvoitto	-19 510,45 €	1 139,55 €
Kokonaispääoman tuotto -%	-0,4 %	5,3 %
Oman pääoman tuotto - %	-34,0 %	7,3 %

7.8 Öljyhamppu ja mansikka

7.8.1 Yhdistelmän toimivuus

Öljyhampun ja mansikan viljelyn yhdistäminen on tilan väen kannalta melko yksinkertainen työnmenekiltään. Työ tehdään kokonaan satokauden aikana ja talviajalle jää vapaata aikaa. Työtunteja yhdistelmässä satokaudelle kertyy 796 tuntia, joten kiireitä kesän aikana kyllä tulee olemaan. Todennäköisesti yrittäjä joutuu talvikaudella hakeutumaan töihin tilan ulkopuolelle, koska palkka ei riitä aivan koko vuodeksi. Öljyhampun ja mansikan käyttäminen samassa viljelykierrossa saattaa olla riski. Niiden sopivuutta toisilleen esikasveiksi ei ole tutkittu riittävästi. Öljykasveista esimerkiksi rypsiä ja sinappia suositellaan mansikalle esikasviksi, joten mahdollisuuksia saattaisi olla. Hampun syvän juuriston ja varjostavuuden ansiosta maa kuohkeutuu ja vapautuu rikkakasveista ennen mansikkaa. Öljyhampun esikasveiksi taas sopivat nurmi ja ohra, joita laskelmassa käytetään. Molempia tuotteita voidaan myydä suoramyyntinä ja siten saada lisää katetta tilalle.

7.8.2 Toimintatapa

Viljelykiertoon on valittu mansikan ja öljyhampun rinnalle ohra ja säilörehunurmi. Mansikkaa viljellään neljän hehtaarin alalla, öljyhamppua 6,15 hehtaarin alalla, säilörehunurmea 2 ha alalla ja ohraa 3 ha alalla. Näillä suhteilla voidaan saada kohtuullinen viljelykierto aikaan, jotta molemmille pää kasveille saadaan hyvä sato varmistettua. Säilörehunurmesta ja ohrasta saatava sato on mahdollista myydä läheiselle yhteistyötilalle. Mansikkaa ja öljyhampun siemeniä voidaan myydä suoramyyntinä tilalta. Neljän hehtaarin mansikka-ala kuitenkin vaatii, että mansikalle etsitään myös muita myyntiväyliä, kuten torimyynti.

7.8.3 Yhdistelmän kannattavuus

Yhdistelmän kannattavuuteen vaikuttaa vahvasti mansikasta ja öljyhampusta saatava hinta. Suoramyyntinä hinta on todennäköisesti korkeampi kuin mitä laskelmissa on käytetty. Öljyhampun hintana on käytetty 1 €/kg ja mansikan 3,659 €/kg.

Yhdistelmän katetuotto A on 26 902 €/vuosi. Kun siitä vähennetään yrittäjäperheen palkkavaade ja uusien investointien vuotuiskustannukset, jää kiinteille kustannuksille katetta 6 318 €/vuosi. Työtuntia kohden kiinteille kustannuksille jää katetta 7,9 €. Tunnuslukutarkastelun (ks. Taulukko 22.) tulos on, että määritellyillä hinnoilla ei tuotanto olisi kannattavaa. Jotta tuotanto saataisiin kannattavaksi ja tavoitteet täytty-mään, tulisi molempien tuotteiden myynnistä saatavaa tuottoa saada paremmaksi.

Taulukko 22. Mansikanviljelyn ja öljyhampunviljelyn tunnusluvut eri hinnoilla

Mansikka + öljyhamppu

Mansikan hinta	3,57 €	4,10 €
Öljyhampun hinta	1,00 €	2,30 €
Käyttökate	9 081,86 €	25 298,36 €
Käyttökate - %	9,7 %	23,1 %
Liiketulos	- 4 408,47 €	11 808,03 €
Nettotulos	-11 247,34 €	4 969,16 €
Nettotulos - %	-12,1 %	4,5 %
Yrittäjätulo	- 104,74 €	16 111,76 €
Kannattavuuskerroin	0,0	1,2
Työansio	- 2 604,74 €	13 611,76 €
Työtuntiansio	- 3,27 €	17,10 €
Yrittäjänvoitto	-13 747,34 €	2 469,16 €
Kokonaispääoman tuotto -%	-2,4 %	6,3 %
Oman pääoman tuotto - %	-22,5 %	9,9 %

7.9 Öljyhamppu, mansikka ja lammastalous

7.9.1 Yhdistelmän toimivuus

Mikäli öljyhampun ja mansikan viljelyn yhdistäminen osoittautuu ongelmattomaksi, toimii öljyhampun, mansikan ja lammastalouden yhdistelmä hyvin. Kaikkia kolmea tuotetta voidaan myydä suoramyyntinä, jolloin myyntivalikoima monipuolistuu huomattavasti. Mikäli öljyhampun siemenistä tuotetaan öljyä, saadaan siitä sivutuotteena lampaille rehua, joka nostaa lammastalouden katetta. Mansikan viljelyyn käytetty pinta-ala on suhteessa muuhun tuotantoon kohtuullinen. Kesäaikaan lampaat laske-taan laitumelle, joten hoitotyö niiden osalta hiukan helpottuu samalla kun peltotyöt lisääntyvät.

7.9.2 Toimintatapa

Kaikissa tuotantosuunnissa toimitaan, kuten aikaisemmin on kuvattu. Lampaista yhdistelmävaihtoehdossa olisi 30 ja niiden rehujen viljelyyn tarvittu pinta-ala on suhteutettu muuhun tuotantoon. Muulle viljelylle jää alaa hiukan yli 6 ha, josta noin 5 ha on öljyhamppua ja 1 ha mansikkaa. Tuotantosuunnassa on useita eri viljelykasveja, mikä mahdollistaa hyvän viljelykierron.

Investoinnit hankitaan niin kuin aiemmin on kuvattu, tilalle tosin hankitaan vain yksi traktori. Mansikka ja karitsanliha pyritään myymään suoramyyntinä suoraan tilalta. Osa öljyhamppusadosta voidaan myös myydä suoramyyntinä. Myöhemmin, kun tila on vakiintunut, voidaan öljyhamppua jatkojalostaa öljyksi ja erilaisiksi tuotteiksi, jolloin sille on mahdollista saada lisää katetta.

7.9.3 Yhdistelmän kannattavuus

Laskelmassa on käytetty mansikalle ohjehintaa 3,569 €/kg, hampulle 1 €/kg ja karitsanlihalle 15 €/kg. Tuotteista saataneen suoramyyntissä kuitenkin parempaa hintaa, etenkin kun niitä ei tuoteta niin paljon kuin esimerkiksi pelkän hampun, karitsanlihan tai mansikan tuotannossa.

Yhdistelmän katetuotto A näillä lähtötiedoilla on 28 154 €/vuosi. Kun tästä vähennetään yrittäjäperheen palkkavaade sekä uusien investointien vuotuiskustannukset ja lisätään LFA - tuen kansallinen lisäosa, jää kiinteille kuluille katetta vuodessa 3 569 €, mikä tekee 6,0 €/työtunti.

Tunnuslukutarkastelussa (ks. Taulukko 23.) huomattiin, että tuotanto asetetuilla hinnoilla on tappiollista. Nostamalla kaikkien tuotteiden hintaa hiukan saatiin tuotanto näyttämään kannattavalta. Tuotteiden hintoja piti kuitenkin vielä nostaa hiukan lisää, jotta asetettu yrittäjätulon tavoite saatiin täyttymään.

Taulukko 23. Mansikanviljelyn, öljyhampunviljelyn ja lammastalouden tunnusluvut eri hinnoilla

Mansikka + öljyhamppu + lammas

Mansikan hinta	3,57 €	4,40 €	4,60 €
Karitsanlihan hinta	15,00 €	18,00 €	18,00 €
Öljyhampun hinta	1,00 €	3,00 €	4,00 €
Käyttökate	11 921,13 €	26 760,13 €	31 302,13 €
Käyttökate - %	18,3 %	33,4 %	37,0 %
Liiketulos	- 3 037,11 €	11 801,89 €	16 343,89 €
Nettotulos	-11 924,46 €	2 914,54 €	7 456,54 €
Nettotulos - %	-18,3 %	3,6 %	8,8 %
Yrittäjätulo	- 3 618,96 €	11 220,04 €	15 762,04 €
Kannattavuuskerroin	-0,3	1,0	1,5
Työansio	- 6 118,96 €	8 720,04 €	13 262,04 €
Työtuntiansio	- 10,31 €	14,70 €	22,35 €
Yrittäjänvoitto	-14 424,46 €	414,54 €	4 956,54 €
Kokonaispääoman tuotto -%	-1,3 %	5,2 %	7,2 %
Oman pääoman tuotto - %	-23,8 %	5,8 %	14,9 %

7.10 Öljyhamppu, mansikka ja hiehonkasvatus

7.10.1 Yhdistelmän toimivuus

Mikäli mansikan ja öljyhampun yhdistäminen viljelykierrossa on ongelmaton, voi öljyhampun, mansikan ja hiehonkasvatuksen yhdistelmä toimia melko hyvin. Jos vielä öljyhamppua ja mansikkaa saadaan myytyä suoraan tilalta, katetuotto paranee. Kaikkea hiehonkasvatukseen tarvittavaa rehua ei saada viljeltyä tilalla, joten hiehonkasvatuksen kannattavuus on riippuvainen rehujen markkinahinnasta. Hiehonkasvatuksessa työmäärä on ympäri vuoden suuri, joten satokaudella tarvitaan vähintään kahden ihmisen työpanosta, jotta kaikki työt saadaan tehtyä.

7.10.2 Toimintatapa

Tilalla toimitaan niin kuin aiemmin on kuvattu. Hiehojen määrä on 50, kuten maitotilan kanssa on sovittu. Niille tuotetaan säilörehua 6,8 ha alalla sekä ohraa 2,35 ha alalla. Rehuja joudutaan ostamaan markkinoilta. Mansikkaa viljellään yhden hehtaarin alalla ja öljyhamppua noin viiden hehtaarin alalla. Viljelykasveja on monipuolisesti, jotta mansikalle ja öljyhampulle saadaan kunnollinen viljelykierto.

Investoinnit hankitaan niin kuin aiemmin on kuvattu, tosin tilalla tarvitaan vain yksi etukuormaajalla varustettu traktori. Mansikkaa ja öljyhamppua voidaan myydä suoramyyntinä tilalta kuitenkin huolehtien, että tilalla käyvät asiakkaat eivät luo liikaa tautipainetta hiehoille. Myöhemmin, kun tila on vakiinnuttanut toimintansa, voidaan hankkia hampunsiementen jatkojalostukseen laitteita ja parantaa siten katetta.

7.10.3 Yhdistelmän kannattavuus

Hiehonkasvatuksen päivähintana laskelmassa on käytetty 2,5 €/päivä, mansikan hintana ohjehintaa 3,569 €/kg ja hampun hintana 1 €/kg. Tuotteista saataneen kuitenkin suoramyyntinä parempaa hintaa, etenkin kun mansikan viljelyala on vain 1 ha.

Yhdistelmän katetuotto A on näillä lähtötiedoilla 49 399 € vuodessa. Kun siitä vähennetään yrittäjäperheen palkkavaade ja uusien investointien vuotuiset kustannukset sekä lisätään LFA - tuen kansallinen lisäosa, jää kiinteille kuluille katteeksi 7638 €, mikä tekee 4,3 €/työtunti.

Kiinteille kuluille jääneen katteen perusteella pystyttiin jo päättelemään, että tuotanto ei olisi kannattavaa ja tunnuslukutarkastelu (ks. Taulukko 24.) vahvisti päätelmän. Jotta tuotanto tällä yhdistelmällä olisi kannattavaa, tulisi mansikkasadosta saada keskimäärin 4,6 €/kg hintaa, öljyhampusta 4,0 €/kg hintaa ja hiehon päiväveloituksen tulisi olla 3,1 €/hieho.

Taulukko 24. Mansikanviljelyn, öljyhampunviljelyn ja hiehonkasvatuksen tunnusluvut eri hinnoilla

Mansikka + öljyhamppu + hieho

Mansikan hinta	3,57 €	4,60 €
Öljyhampun hinta	1,00 €	4,00 €
Hiehon veloitus	2,50 €	3,10 €
Käyttökate	12 983,28 €	39 588,28 €
Käyttökate - %	12,2 %	29,7 %
Liiketulos	- 7 451,80 €	19 153,20 €
Nettotulos	- 23 592,04 €	3 012,96 €
Nettotulos - %	-22,1 %	2,3 %
Yrittäjätulo	1 215,26 €	27 820,26 €
Kannattavuuskerroin	0,0	1,0
Työansio	- 1 284,74 €	25 320,26 €
Työtuntiansio	- 0,73 €	14,29 €
Yrittäjänvoitto	- 26 092,04 €	512,96 €
Kokonaispääoman tuotto -%	-2,0 %	5,1 %
Oman pääoman tuotto - %	-47,2 %	6,0 %

8 Johtopäätökset

Yhteenvedona voidaan todeta, että työhön asetetuilla tuotteiden myyntihinnoilla ei saada mitään tuotantosuuntaa kannattavaksi, eikä täyttämään nuoren viljelijän aloitustuen ehtoja. Liitteessä 26 on kuvaaja, joka havainnollistaa tulosta työlle asetettujen tavoitteiden osalta. Lammastalouden saa korotuksella karitsanlihan hintaan kannattamaan. Hinta tulisi nostaa kuitenkin jopa 19,4 €/kg hintaan, jotta nuoren viljelijän aloitustuen ehdot tulisivat täytettyä. Pitää muistaa, että kyseisessä vaihtoehdossa on 50 uuhia, jotka karitsoivat keskimäärin 2,5 karitsaa vuodessa. Näin ollen tuotetaan 125 karitsaa, joiden tavoiteteuraspainoksi asetettiin 20 kg. Tilan pitäisi siis saada myytyä 2 500 kg karitsan lihaa suoramyyntinä keskimäärin 19,4 €/kg hintaan. Tilan tulee miettiä hyvä markkinointistrategia, jonka avulla tavoite saadaan täyttymään. Uuraisilla on vakituisia asukkaita noin 3 500, joten jos myytäisiin ainoastaan uuraislaisille, tulisi jokaiselle asukkaalle myydä keskimäärin 700 g karitsanlihaa vuodessa, eli 13,58 € per asukas. Toki asiakkaita tulisi kauempaakin, mutta pelkän oman kunnan markkinoilla tavoite olisi tämä. Tavoitteen on täytyttävä nuoren viljelijän aloitustuen ehtojen mukaan viimeistään kolmantena kalenterivuonna tuen myöntämisvuoden jälkeen.

Kun nostetaan mansikan hinta 4 €/kg, hiehonkasvatuksen päivämaksu 3 €/pv, öljyhampun kilohinta kahteen euroon ja karitsanlihan hinta 18 euroon (ks. Liite 27), täyttää neljä tuotantosuuntaa aloitustuen ehdot ja lisäksi kaksi tuotantosuuntaa on kannattavia, mutta aloitustuen alempikaan yrittäjätulovaatimus ei täyty. Näitä kuutta tuotantosuuntaa, jotka ovat lammastalous, mansikanviljely, mansikanviljelyn ja lammastalouden yhdistelmä, lammastalouden ja öljyhampun yhdistelmä, hiehonkasvatuksen ja öljyhampun yhdistelmä ja lammastalouden, hiehonkasvatuksen ja öljyhampun yhdistelmä, voidaan pitää realistisimpina vaihtoehtoina tilan toteuttaa.

Työn määrältä ja laadulta, sekä kotieläintuotannon rehuomavaraisuudelta yhdistelmät poikkeavat melko paljon toisistaan. Riskit ovat siis hyvin erilaiset jokaisessa vaihtoehdossa. Tilan tulee tuotantosuunnan valintaa tehdessään vertailla vaihtoehtoja niiden ominaisuuksien osalta. Hiehonkasvatuksen ja öljyhampun yhdistelmä ja lammastalouden, hiehonkasvatuksen ja öljyhampun yhdistelmä olivat ainoat, jotka ylittivät ylemmän yrittäjätulon rajan, eli mahdollinen aloitustuki olisi niissä tuotantosuunnissa suurempi.

Mikäli öljyhampusta haluaisi saada kannattavan elinkeinon, tulisi tilan investoida todennäköisesti myös jatkojalostuslaitteisiin, kuten öljyn kylmäpuristimeen, valssimyllyyn ja pakkauslaitteisiin. Sitä varten olisi laadittava tuotekohtaiset katelaskelmat kaikista suunnitelluista tuotteista sekä laitteistojen vuotuiskustannukset.

Mansikan viljelyn kannattavuus edellyttäisi, että joka vuosi saataisiin hyvä sato ja siitä hyvä hinta, vähintään 4 €/kg, jos sato on 5000 kg/ha vuodessa. Tuotantosuunta on erittäin riskialtis sään vaihteluille sekä kasvitaudeille ja tuhohyönteisille. Myös työvoiman saatavuus voi olla hankalaa, koska tilalla ei ole majoitustiloja tarjota työntekijöille. Tämän tilan tapauksessa mansikan viljelystä saataisiin kannattavinta yhdistämällä se johonkin toiseen tuotantosuuntaan (esim. lammastalous) ja viljelemällä pienemmällä alalla.

Hiehonkasvatus oli lähtökohtaisesti haasteellisin tuotantosuunta saada kannattavaksi. Kannattavuutta voisi olla mahdollista parantaa siten, että kalusteita ja laitteita joita tuotantoon tarvitaan, ostettaisiin hieman edullisemmin käytettynä. Uusiin lait-

teisiin investointi tuo erittäin suuret vuotuis kustannukset, jotka heikentävät kannattavuutta. Hiehonkasvatuksesta saatavaan päivähintaan vaikuttaa myös se, minkä verran asiakastilalla maksaa kasvattaa hiehot omassa navetassaan. Mikäli kustannus on halvempi kuin se, mitä kasvattamo perii päivähintana, maitotilan ei ole kannattavaa ulkoistaa hiehonkasvatusta. Maitotilan ratkaisuun tosin vaikuttaa myös se, voidaanko hiehojen paikalla pitää lypsylehmiä, jolloin hiehonkasvatus ulkoistamalla saataisiin lisättyä myytävän maidon määrää. Mikäli tila vielä harkitsee hiehonkasvatusta vaihtoehtona, kannattaa tilojen remontoinnista ja koneiden hankkimisesta tehdä perusteelliset suunnitelmat, joiden avulla todellinen investointikustannus selviää.

Hiehonkasvatuksen yhdistelmävaihtoehdoista helppoa ja suoraviivaista yhdistelmävaihtoehtoa ei ole. Melkein jokainen yhdistelmävaihtoehto saatiin kannattavaksi sitten, että hiehonkasvatuksen päivähinta oli korkeintaan kolme euroa. Hiehonkasvatus on ympärivuotista työtä, eli käytännössä suurin osa vuodesta tehtäisiin työtä tappiolla ja sitten kesäaikaan yritettäisiin saada erikoiskasveilla riittävästi katetta myös hiehonkasvatuksen kulujen kattamiseksi. Huonon satovuoden tullessa olisi tila pulassa. Sen sijaan hiehonkasvatuksen ja lammastalouden yhdistämisessä voisi olla mahdollisuus. Maitotila, jolle hiehonkasvatusta tehtäisiin, ei luultavasti enää joidenkin vuosien jälkeen hiehonkasvatuksen ulkoistamisesta tarvitse enää viittäkymmentä kasvatuspaikkaa, kun eläinmäärä on saatu vakiintumaan ja eläinainekseksi paremmaksi. Mikäli hiehopaikat vähenisivät, voisi kasvatustila ottaa lisää lampaita lammastuotannon puolelle, jos kasvatustilat on suunniteltu viisaasti aloitusvaiheessa.

Mansikanviljelyn ja öljyhampun viljelyn yhdistäminen voisi olla kiinnostava vaihtoehto. Viljelystyötä olisi vain kesän aikana ja mikäli tila hankkisi öljyhampun jatkojalostukseen laitteita, saisi hamppusadosta paremman katteen. Tässä tapauksessa strategiaa kannattaisikin miettiä esimerkiksi siihen suuntaan, että öljyhampua jatkojalostettaisiin talven aikana, kun muuta työtä ei ole. Mikäli tilalle ostettaisiin tehokkaat laitteet öljyhampun jatkojalostukseen, voisi toimintaa myös laajentaa niin, että hankittaisiin sopimusviljelijöitä viljelemään hampua ja saataisiin tuotettua enemmän hampputuotteita.

9 Pohdinta

Tavoitteeni oli saada selville, onko pienelle tilalle mahdollista löytää kannattava tuotantosuunta tai tuotantosuuntien yhdistelmä. Halusin löytää vastauksen kysymykseen, onko pienen tilan jatkamisessa järkeä. Haluttiin myös selvittää, onko mahdollista millään valituista tuotantomuodoista tai niiden yhdistelmällä saavuttaa nuoren viljelijän aloitustuen vaatimuksia. Tulos oli, että tietyillä edellytyksillä kaikkiin asetettuihin kysymyksiin voidaan vastata ”kyllä”, tosin ei työhön asetetuilla minimihinnoilla.

Pienen tilan saaminen elinvoimaiseksi, eli tässä tapauksessa nuoren viljelijöiden aloitustukeen hyväksytyksi, on haasteellista, koska yrittäjätulon raja on asetettu korkeaksi. Vaikka isonkin tilan on laadittava tarkka strategia, on sen kuitenkin helpompi päästä tuen asettamiin vaatimuksiin kuin pienen tilan. Pienellä tilalla ei tämän tutkimuksen valossa ole varaa pelkästään viljelemällä tai tuotantoeläimiä kasvattamalla ja teuraaksi myymällä saada riittävää tuloa. Suoramyyntin, ja sen mukana korkeamman hinnan ja katteen avulla tilan on mahdollista kuitenkin saada kannattava tuotanto aikaiseksi. Työtä se vaatii kuitenkin enemmän kuin mitä keskivertotilalla. Pelkästään hintoja korottamalla ei tulosta saada aikaiseksi, vaan on huolehdittava että tavoiteltuun tuotantoon päästään ja tuote on niin laadukas, että asiakkaat ovat siitä valmiita maksamaan.

Työn tuloksia tulkitessaan tulee muistaa, että tulokset perustuvat ohjearvoihin ja ohjehintoihin. Investoinnit saattavat olla todellisuudessa kalliimpia tai halvempia kuin laskelmassa. Saatava sato saattaa vuodesta riippuen olla suurempi tai pienempi kuin laskelmissa ja kaikkea ei välttämättä saada myytyä toivottuun hintaan.

Haluaisin, että joku ottaisi asiakseen esimerkiksi opinnäytetyöllä selvittää sen, onko öljyhampun viljelyssä ja jatkojalostamisessa Keski-Suomessa mahdollisuuksia. Ainakin minun mielestäni siinä voisi hyvinkin olla tuottoisa yritysidea. Alan yrityksiä on tällä hetkellä pääasiassa Länsi- ja Lounais-Suomessa. Yritin eräiltä yrittäjiltä jopa kysellä, minkälainen kannattavuus heillä on ja miten he ovat sen toteuttaneet, mutta ilmeisesti on kyse niin hyvästä liikeideasta, että siitä ei haluta tietoa jakaa ulkopuolisille.

Toivon, että tilaaja pystyy kuitenkin hyödyntämään tutkimuksen tuloksia päättäessään, minkä tuotantosuunnan toteuttaminen olisi mieluisin vaihtoehto heidän tilalleen. Toivon tällä työllä näyttäväni myös muille tilan jatkamista suunnitteleville, että kekseliäisyydellä ja työllä voidaan löytää uusia kannattavia toimintamuotoja pienien maatalan pyörittämiseen, vaikka esitelty tuotantomuodot eivät olisikaan juuri lukijan kiinnostusten mukaiset.

Pienten tilojen jatkamisessa on siis järkeä! Tarvitaan vain aktiivisia, innokkaita ja innovatiivisia jatkajia pienillekin tiloille, jotta maaseutu saadaan säilytettyä elinvoimaisena ja maatalous mahdollisimman monimuotoisena. Tarvitaan myös paljon yrittäjähenkisyttä, rohkeutta, työtä ja viitseliäisyyttä, koska ilmaiseksi mikään ei tule.

Lähteet

A 240/2015. Valtioneuvoston asetus maatalouden rakennetuista. Viitattu 27.4.2015. Valtion säädöstietopankki Finlex. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150240>.

A 327/2015. Maa- ja metsätalousministeriön asetus ympäristökorvauksesta. Viitattu 27.4.2015. Valtion säädöstietopankki Finlex. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150327>.

A 1065/2012. Maa- ja metsätalousministeriön asetus rakentamisinvestointien hyväksytyistä investointikustannuksista. Viitattu 27.4.2012. Valtion säädöstietopankki Finlex. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20121065>.

Callaway, JC. & Pate, DW. 2009. Hempseed oil. Chapter 5, pp. 185-213 In: *Gourmet and Health-Promoting Specialty Oils*, Robert A. Moreau and Afaf Kamal-Eldin (Eds.), American Oil Chemists Society Press, Urbana Illinois.

Haahtela. 2015. Rakennuksen hinnan arviointi 2015. Haahtela Rakennuksen julkaisu. Viitattu 27.4.2015. <https://www.haahtela.fi/fi/julkaisut/kaikki>.

Huhtamäki, T. (toim.). 2012. Vasikasta huippulypsylehmäksi. Tieto tuottamaan 137. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino.

L 28.12.2007/1476. Laki maatalouden rakennetuista. Viitattu 27.4.2015. Valtion säädöstietopankki Finlex. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20071476#L2P6>.

Laitinen, R. & Valkonen, A. 2015. Jyväskylässä 27.3.2015 järjestetyn tuki-infon power point -esitys. Viitattu 27.4.2015.

LihatRIO Oy. 2015. Rahtityöhinnasto 2015. Viitattu 27.4.2015. <http://www.lihatrio.fi/sites/default/files/rahtity%C3%B6hinnasto2015.pdf>.

Liiketoimintasuunnitelman laadintaohje. 2015. Liiketoimintasuunnitelman (Inro 3430) laadintaohje 24.3.2015 suomi.fi palvelusta. Maaseutuvirasto. Viitattu 27.4.2015. http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/asioi_verkossa/lomakkeet/mavi_mavi_3430/index.html.

Maa- ja metsätalousyritysten taloustilasto. N.d. Maatilayritys: Veronalaiset tulot, menot, varat ja velat maakunnittain ja kunnittain vuodet 2004 - 2013 Tilastokeskuksen PX-Web -tietokannassa. Viitattu 27.4.2015. http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/maa/mmtal/mmtal_fi.asp.

Maataloustilastot. 2015a. Maatalous- ja puutarhayritysten rakenne 2010-2014. Taulukko maataloustilastot –palvelussa. Viitattu 27.4.2015. <http://www.maataloustilastot.fi/maatalous-ja-puutarhayritysten-rakenne->taulukot>.

Maataloustilastot. 2015b. Maatalous- ja puutarhayrityksen rakenne kunnittain 2010-2014. Taulukko maataloustilastot -palvelussa. Viitattu 27.4.2015.
<http://www.maataloustilastot.fi/maatalous-ja-puutarhayritysten-rakenne> -> Taulukot.

Matala, V. 2006. Mansikan viljely. Helsinki: Puutarhaliitto.

Nordman, R. 2013. Hampusta on moneksi. Artikkelikylvösiemen 1/2013 lehdessä.

Norokytö, N. 2012. Hamppu viljelykiertokasvina. Diasarja KOKO lailla pontta vakka-suomalaiseen luomuviljelyyn –infossa Uudessakaupungissa 27.1.2012. Viitattu 27.4.2015.
http://www.mtk.fi/liitot/varsinaissuomi/luomuvakka/fi_FI/tapahtumat2012/_files/87025767879410082/default/noora_norokyto_hamppu.pdf.

Norokytö, N. 2013. Öljyhamppu – opas viljelyyn ja käsittelyyn. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 75. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Pellinen, J., Enroth, A. & Harmoinen, T. (toim.). 2008. Kannattava maatilayritys. Tieto tuottamaan 124. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Pyykkönen, P. 1999. Maatalouden rakennemuutoksen vaikutus tulokehitykseen EU-jäsenyyden alkuvuosina. Pellervon talouden tutkimuslaitoksen raportteja n:o 166. Helsinki: Pellervon talouden tutkimuslaitos.

Ruoho, O., Rainio, V., Partanen, K., Kivinen, T. & Tuure, V-M. 2012. Eläinterveys hiehonkasvatuksen ulkoistamisessa. Maataloustieteen päivät 2012. Viitattu 27.4.2015.
http://smts.fi/hiehonkasvattamoiden/ruoho_elainterveys.pdf.

RuTaLa. N.d. RuTaLa eli ruokintataulukko lampaille ladattu ”RuTaLa” Facebook ryhmästä. Viitattu 27.4.2015.
<https://www.facebook.com/groups/627080774056468/?fref=ts>.

Terminen kasvukausi. N.d. Ilmatieteenlaitoksen tilastot termisen kasvukauden seurannasta Ilmatieteenlaitoksen verkkosivuilla. Viitattu 27.4.2015.
<http://ilmatieteenlaitos.fi/terminen-kasvukausi>.

Virkajärvi, P. & Kangas, A. 2005. Öljyhampun viljelytekniikka. Tutkimustuloksia Finola siemenhampun viljelykokeesta MTT:n Pohjois-Savon tutkimusasemalla. Viitattu 27.4.2015. <http://finola.fi/OLJYHAMPUN%20VILJELYTEKNIikka%20%202005.PDF>.

Liitteet

Liite 1. Mansikan katelaskelma

Viljelyskasvi

Mansikka

Tuotto / ha	Nykyinen		
	Määrä	á	euroa
Sato	5000	3,5690	17845
Tuet	1	1209,74	1210
Tuotto yhteensä			19055
Muuttuvat kustannukset:			
lannoitteet	350	0,75	263
kalkki	4000	0,04	176
kasvinsuojelu	1	1204,00	1204
ruohonleikkurin polttoainekust	15	2,30	35
Poimintakustannus	5000	1,45	7250
Myyntilaatikat	1000	0,60	600
Kylmiön sähkö	1	100,00	100
muut yleiskustannukset	1	825,00	825
traktori työ	10,5	7,400	78
Perustamiskustannus 1/4	3300	1,050	3465
liikepääoma 20 %	3303	5 %	165
Muuttuvat kustannukset yht.			14160
Katetuotto A			4895
Ihmistyö (vakainainen)	180,0	14,00	2520
Katetuotto B			2375

Liite 2. Öljyhampun katelaskelma

Viljelyskasvi

Öljyhamppu

Tuotto / ha		Nykyinen		
		Määrä	á	euroa
Pääsato	1000-2000€/t	700	1,0	700
Sivusato	5-7 paalia a 400kg	3500	0,10	350
Tuet		1	722,74	723
Tuotto yhteensä				1773
Muuttuvat kustannukset:				
kylvös. osto:		1	225,0	225
lannoite 1: yara mila pellon y6		400	0,5	200
lannoite 2: kalkki		3000	0,04	132
traktorin poltto- ja voiteluaine		4	7,4	30
Urakoinnin ja lainakoneiden kus		1	270,1	270
kuivaus		0,02	700,0	14
verkot olkien paalaukseen		7	1,5	11
liikepääoma 30 %		209	5 %	10
Muuttuvat kustannukset yht.				892
Katetuotto A				881
Ihmistyö (vakainainen)		6	14,00	84
Katetuotto B				797

Liite 3. Säilörehunurmen katelaskelma

Viljelyskasvi

Säilörehunurmi kg ka/ha

Tuotto / ha		Nykyinen		
		Määrä	á	euroa
Sato	kg ka	3868	0,14	541
Tuet		1	563,74	564
Tuotto yhteensä				1105
Muuttuvat kustannukset:				
kylvös. osto:		9	3,70	33
lannoite 1:	Yarabela suomensalpietari	310	0,33	102
lannoite 2:	Yaramila pellon y2	420	0,45	189
kasvinsuojelu		1	17,00	17
muovit ja verkot		4,2	2,80	12
Urakoinnin ja lainakoneiden kust		1	430,55	431
säilöntäaine		70	1,01	71
traktorin poltto- ja voiteluaine		4	7,40	30
liikepääoma	50 %	484	0,05	24
Muuttuvat kustannukset yht.				908
Katetuotto A				197
Ihmistyö (vakainainen)		6	14,00	84
Katetuotto B				113

Liite 4. Laitumen katelaskelma

Viljelyskasvi

Laidun kg ka/ha

Tuotto / ha		Nykyinen		
		Määrä	á	euroa
Sato	kg ka	2700	0,1500	405
Tuet				
		1	563,74	564
Tuotto yhteensä				969
Muuttuvat kustannukset:				
kylvös. osto:		9	3,7000	33
lannoite 1: suomensalpietari		240	0,3300	79
lannoite 2: yara mila pellon y1		300	0,4200	126
kasvinsuojelu		1	14,0000	14
traktorin poltto- ja voiteluaineet		6	7,400	44
aitaustarvikkeet		36	0,110	4
liikepääoma	40 %	176	5 %	9
Muuttuvat kustannukset yht.				310
Katetuotto A				659
Ihmistyö (vakinainen)		10	14,00	140
Katetuotto B				519

Liite 5. Kuivaheinän katelaskelma

Viljelyskasvi

Kuivaheinä kg ka/ha

Tuotto / ha		Nykyinen		
		Määrä	á	euroa
Kuivaheinä	kg ka	3440	0,1300	447
esikuivattu säilörehu	kg ka	575	0,14	81
tuet		1	563,74	564
Tuotto yhteensä				1091
Muuttuvat kustannukset:				
kylvös. osto:		9	4,0000	36
lannoite 1: suomensalpietari		290	0,3300	96
lannoite 2: yara mila pellon y2		390	0,4500	176
kasvinsuojelu		1	14,0000	14
Traktorin poltto- ja voiteluaineet		10	7,4000	74
Urakoinnin ja lainakoneiden kust		1	473,8000	474
säilöntäaine		12	1,010	12
muovit ja verkot		0,7	2,800	2
liikepääoma	50 %	512	5 %	26
Muuttuvat kustannukset yht.				909
Katetuotto A				183
Ihmistyö (vakinainen)		10	14,00	140
Katetuotto B				43

Liite 6. Rehuohran katelaskelma

Viljelyskasvi

Ohra

Tuotto / ha	Nykyinen		
	Määrä	á	euroa
Pääsato	3000	0,1560	468
Sivusato oljet	3000	0,10	300
Tuet	1	563,74	564
Tuotto yhteensä			1332
Muuttuvat kustannukset:			
kylvös. osto:	200	0,46	92
lannoite 1: YaraMila pellon Y5	260	0,48	125
lannoite 2: Kalkki	4000	0,04	176
rikkakasvien torjunta	27	1,00	27
kasvitautilien torjunta	27	1,00	27
Traktorin poltto- ja voiteluaineet	3	8,00	24
Urakoinnin ja lainakoneiden kust	1	272,96	273
Kuivauksen kulut	0,02	3000,00	60
verkot olkien paalaukseen	7	1,50	11
liikepääoma 30 %	282	5 %	14
Muuttuvat kustannukset yht.			828
Katetuotto A			503
Ihmistyö (vakainainen)	9	14,00	126
Katetuotto B			377

Liite 7. Rehukauran katelaskelma

Viljelyskasvi

Kaura

Tuotto / ha	Nykyinen		
	Määrä	á	euroa
Pääsato	3000	0,1530	459
Sivusato oljet	3000	0,10	300
Tuet	1	563,74	564
Tuotto yhteensä			1323
Muuttuvat kustannukset:			
kylvös. osto:	180	0,4700	85
lannoite 1: YaraMila Hiven Y	350	0,4700	165
lannoite 2: Kalkitus	4000	0,0440	176
rikkakasvien torjunta	27	1,0000	27
kasvitautilien torjunta	27	1,0000	27
Traktorin poltto- ja voiteluaineet	3	8,0000	24
Urakoinnin ja lainakoneiden kust	1	272,96	273
Kuivauksen kulut	0,02	3000,000	60
verkot olkien paalaukseen	7	1,500	11
liikepääoma 30 %	292	5 %	15
Muuttuvat kustannukset yht.			861
Katetuotto A			462
Ihmistyö (vakinainen)	9	14,00	126
Katetuotto B			336

Liite 8. Lammastalouden katelaskelma

Eläinlaji

Lammas+2,5 karitsaa

Tuotto / eläin			
	Määrä	á	euroa
Uuhipalkkio	1	73,800	74
Lampaan liha	5	0,703	4
Lampaan villa	6	1,500	9
Karitsan liha suoramyynti	40	15,000	600
Muut tuet	1	212,200	212
Tuotto yhteensä			899
Muuttuvat kustannukset:			
<i>rehut</i>			
Säilörehunurmi kg ka/ha	160	0,14	22,40
Laidun kg ka/ha	322	0,15	48,49
Kuivaheinä kg ka/ha	122	0,13	15,86
Rehuvilja	180	0,15	27,00
Rypsipuriste	12	0,40	4,80
Kivennäinen	6	0,55	3,03
Muut muuttuvat kust	1	27,00	27,00
uudistus	1,02	100	102
Teurastus ja raakapaloittelu 20kg karitsa	2	78	156
eläinpääoma	102	5 %	5
liikepääoma 60 %	140	5 %	7
Muuttuvat kustannukset yht.			419
Katetuotto A			480
Ihmistyö (vakinainen)	8	14,00	112
Katetuotto B			368

Liite 9. Hiehonkasvatuksen katelaskelma

Eläinlaji

Hieho

Tuotto / eläin		Hieho		
		Päiviä	á	euroa
Hiehonkasvatuksen hinta		365	2,500	913
Hyvinvointituki		1	447,000	447
Tuotto yhteensä				1360
Muuttuvat kustannukset:		määrä	a	euroa
<i>rehut</i>				
Säilörehunurmi kg ka/ha		911	0,14	128
Kuivaheinä kg ka/ha		99	0,13	12,87
Rehuvilja		280	0,15	42,06
Olki		38	0,1	3,80
rehumaitojauhe		34	2,1	71,40
Primo 1		166	0,33	54,78
Rypsipuriste		98	0,4	39,20
Startti mysli		48	1,44	68,75
Kivennäinen		30	0,55	16,75
Siemennys x2, tiineystarkastus		0,60	59	35,40
Muut muuttuvat kust.		1	69,00	69,00
Uudistus		0,612	60,00	36,72
eläinpääoman korko		36,72	5 %	1,84
liikepääoma	60 %	557	5 %	28
Muuttuvat kustannukset yht.				608
Katetuotto A				752
Ihmistyö (vakinainen)		30	14,00	420
Katetuotto B				332

Liite 10. Tuotantosuuntavaihtoehtojen ja yhdistelmien kateyhteenvedot

Mansikka

	Yks. lkm.	Katetuotto A €/ yks.	Katetuotto yhteensä	Työ h / yks.	Työ yht.	Liikepääoman määrä €/ yks.	Liikepääoman määrä yhteensä	Eläinpääoman määrä €/ yks.	Eläinpääoman määrä yhteensä
<i>Tuotannonhaarat</i>									
Lammas		480	0	8	0	140	0	102	0
Hieho		752	0	30	0	557	0	37	0
Mansikka	6,0	4 895	29 369	180	1 080	3 303	19 818		
Öljyhamppu		881	0	6	0	209	0		
Säilörehunurmi kg ka/ha	4,0	197	787	6	24	484	1 936		
Laidun kg ka/ha		659	0	10	0	176	0		
Kuivaheinä kg ka/ha		183	0	10	0	512	0		
Ohra	5,2	503	2 592	9	46	282	1 453		
Kaura		462	0	9	0	292	0		
Yhteensä			32 749		1 150		23 207		0

Mansikka + lammas

	Yks. lkm.	Katetuotto A €/ yks.	Katetuotto yhteensä	Työ h / yks.	Työ yht.	Liikepääoman määrä €/ yks.	Liikepääoman määrä yhteensä	Eläinpääoman määrä €/ yks.	Eläinpääoman määrä yhteensä
<i>Tuotannonhaarat</i>									
Lammas	40,0	479	19 171	10	400	157	6 278	102	4 080
Hieho		752	0	30	0	557	0	37	0
Mansikka	3,03	4 895	14 832	180	545	3 303	10 008		
Öljyhamppu		881	0	6	0	209	0		
Säilörehunurmi kg ka/ha	1,6	197	315	6	10	484	775		
Laidun kg ka/ha	4,8	659	3 164	10	48	176	846		
Kuivaheinä kg ka/ha	1,4	183	263	10	14	512	737		
Ohra	4,3	503	2 154	9	39	282	1 207		
Kaura		462	0	9	0	292	0		
Yhteensä			39 898		1 056		19 851		4 080

Mansikka + hieho

	Yks. lkm.	Katetuotto A €/ yks.	Katetuotto yhteensä	Työ h / yks.	Työ yht.	Liikepääoman määrä €/ yks.	Liikepääoman määrä yhteensä	Eläinpääoman määrä €/ yks.	Eläinpääoman määrä yhteensä
<i>Tuotannonhaarat</i>									
Lammas		479	0	10	0	157	0	102	0
Hieho	50,0	752	37 578	30	1 500	557	27 840	37	1 836
Mansikka	3,0	4 895	14 685	180	540	3 303	9 909		
Öljyhamppu		881	0	6	0	209	0		
Säilörehunurmi kg ka/ha	6,2	197	1 210	6	37	484	2 977		
Laidun kg ka/ha		659	0	10	0	176	0		
Kuivaheinä kg ka/ha		183	0	10	0	512	0		
Ohra	3,0	503	1 510	9	27	282	846		
Kaura	3,0	462	1 385	9	27	292	875		
Yhteensä			56 367		2 131		42 447		1 836

Mansikka + öljyhamppu

	Yks. lkm.	Katetuotto A €/ yks.	Katetuotto yhteensä	Työ h / yks.	Työ yht.	Liikepääoman määrä €/ yks.	Liikepääoman määrä yhteensä	Eläinpääoman määrä €/ yks.	Eläinpääoman määrä yhteensä
<i>Tuotannonhaarat</i>									
Lammas		479	0	10	0	157	0	102	0
Hieho		752	0	30	0	557	0	37	0
Mansikka	4,0	4 895	19 580	180	720	3 303	13 212		
Öljyhamppu	6,2	881	5 419	6	37	209	1 282		
Säilörehunurmi kg ka/ha	2,0	197	394	6	12	484	968		
Laidun kg ka/ha		659	0	10	0	176	0		
Kuivaheinä kg ka/ha		183	0	10	0	512	0		
Ohra	3,0	503	1 510	9	27	282	846		
Kaura		462	0	9	0	292	0		
Yhteensä			26 902		796		16 309		0

Lammas + hieho + mansikka

	Yks. lkm.	Katetuotto A €/ yks.	Katetuotto yhteensä	Työ h / yks.	Työ yht.	Liikepääoman määrä €/ yks.	Liikepääoman määrä yhteensä	Eläinpääoman määrä €/ yks.	Eläinpääoman määrä yhteensä
<i>Tuotannonhaarat</i>									
Lammas	20,0	479	9 585	10	200	157	3 139	102	2 040
Hieho	50,0	752	37 578	30	1 500	557	27 840	37	1 836
Mansikka	1,0	4 895	4 895	180	180	3 303	3 303		
Öljyhamppu		881	0	6	0	209	0		
Säilörehunurmi kg ka/ha	10,0	197	1 968	6	60	484	4 841		
Laidun kg ka/ha	2,4	659	1 582	10	24	176	423		
Kuivaheinä kg ka/ha		183	0	10	0	512	0		
Ohra	1,8	503	881	9	16	282	494		
Kaura		462	0	9	0	292	0		
Yhteensä			56 488		1 980		40 039		3 876

Öljyhamppu

	Yks. lkm.	Katetuotto A €/ yks.	Katetuotto yhteensä	Työ h / yks.	Työ yht.	Liikepääoman määrä €/ yks.	Liikepääoman määrä yhteensä	Eläinpääoman määrä €/ yks.	Eläinpääoman määrä yhteensä
<i>Tuotannonhaarat</i>									
Lammas		480	0	8	0	140	0	102	0
Hieho		752	0	30	0	557	0	37	0
Mansikka		4 895	0	180	0	3 303	0		
Öljyhamppu	10,5	881	9 252	6	63	209	2 190		
Säilörehunurmi kg ka/ha		197	0	6	0	484	0		
Laidun kg ka/ha		659	0	10	0	176	0		
Kuivaheinä kg ka/ha		183	0	10	0	512	0		
Ohra	4,7	503	2 341	9	42	282	1 312		
Kaura		462	0	9	0	292	0		
Yhteensä			11 593		105		3 501		0

Öljyhamppu + lammas

	Yks. lkm.	Katetuotto A €/ yks.	Katetuotto yhteensä	Työ h / yks.	Työ yht.	Liikepääoman määrä €/ yks.	Liikepääoman määrä yhteensä	Eläinpääoman määrä €/ yks.	Eläinpääoman määrä yhteensä
<i>Tuotannonhaarat</i>									
Lammas	30,0	479	14 378	10	300	157	4 708	102	3 060
Hieho		752	0	30	0	557	0	37	0
Mansikka		4 895	0	180	0	3 303	0		
Öljyhamppu	6,1	881	5 340	6	36	209	1 264		
Säilörehunurmi kg ka/ha	1,2	197	236	6	7	484	581		
Laidun kg ka/ha	3,6	659	2 373	10	36	176	635		
Kuivaheinä kg ka/ha	1,1	183	197	10	11	512	552		
Ohra	3,2	503	1 616	9	29	282	905		
Kaura		462	0	9	0	292	0		
Yhteensä			24 140		419		8 646		3 060

Öljyhamppu + hieho

	Yks. lkm.	Katetuotto A €/ yks.	Katetuotto yhteensä	Työ h / yks.	Työ yht.	Liikepääoman määrä €/ yks.	Liikepääoman määrä yhteensä	Eläinpääoman määrä €/ yks.	Eläinpääoman määrä yhteensä
<i>Tuotannonhaarat</i>									
Lammas		479	0	10	0	157	0	102	0
Hieho	50,0	752	37 578	30	1 500	557	27 840	37	1 836
Mansikka		4 895	0	180	0	3 303	0		
Öljyhamppu	7,7	881	6 741	6	46	209	1 595		
Säilörehunurmi kg ka/ha	4,5	197	885	6	27	484	2 178		
Laidun kg ka/ha		659	0	10	0	176	0		
Kuivaheinä kg ka/ha		183	0	10	0	512	0		
Ohra	3,0	503	1 510	9	27	282	846		
Kaura		462	0	9	0	292	0		
Yhteensä			46 714		1 600		32 460		1 836

Lammas + hieho

	Yks. lkm.	Katetuotto A €/ yks.	Katetuotto yhteensä	Työ h / yks.	Työ yht.	Liikepääoman määrä €/ yks.	Liikepääoman määrä yhteensä	Eläinpääoman määrä €/ yks.	Eläinpääoman määrä yhteensä
<i>Tuotannonhaarat</i>									
Lammas	20,0	479	9 585	10	200	157	3 139	102	2 040
Hieho	50,0	752	37 578	30	1 500	557	27 840	37	1 836
Mansikka		4 895	0	180	0	3 303	0		
Öljyhamppu		881	0	6	0	209	0		
Säilörehunurmi kg ka/ha	12,75	197	2 509	6	77	484	6 172		
Laidun kg ka/ha	2,4	659	1 582	10	24	176	423		
Kuivaheinä kg ka/ha		183	0	10	0	512	0		
Ohra		503	0	9	0	282	0		
Kaura		462	0	9	0	292	0		
Yhteensä			51 254		1 801		37 574		3 876

Lammas + hieho + öljyhamppu

	Yks. lkm.	Katetuotto A €/ yks.	Katetuotto yhteensä	Työ h / yks.	Työ yht.	Liikepääoman määrä €/ yks.	Liikepääoman määrä yhteensä	Eläinpääoman määrä €/ yks.	Eläinpääoman määrä yhteensä
<i>Tuotannonhaarat</i>									
Lammas	20,0	479	9 585	10	200	157	3 139	102	2 040
Hieho	50,0	752	37 578	30	1 500	557	27 840	37	1 836
Mansikka		4 895	0	180	0	3 303	0		
Öljyhamppu	10,0	881	8 812	6	60	209	2 085		
Säilörehunurmi kg ka/ha		197	0	6	0	484	0		
Laidun kg ka/ha	2,4	659	1 582	10	24	176	423		
Kuivaheinä kg ka/ha		183	0	10	0	512	0		
Ohra	2,8	503	1 384	9	25	282	776		
Kaura		462	0	9	0	292	0		
Yhteensä			58 941		1 809		34 263		3 876

Lammas

	Yks. lkm.	Katetuotto A €/ yks.	Katetuotto yhteensä	Työ h / yks.	Työ yht.	Liikepääoman määrä €/ yks.	Liikepääoman määrä yhteensä	Eläinpääoman määrä €/ yks.	Eläinpääoman määrä yhteensä
<i>Tuotannonhaarat</i>									
Lammas	50,0	480	24 006	8	400	140	7 007	102	5 100
Hieho		752	0	30	0	557	0	37	0
Mansikka		4 895	0	180	0	3 303	0		
Öljyhamppu		881	0	6	0	209	0		
Säilörehunurmi kg ka/ha	2,0	197	394	6	12	484	968		
Laidun kg ka/ha	6,0	659	3 954	10	60	176	1 058		
Kuivaheinä kg ka/ha	1,8	183	329	10	18	512	921		
Ohra	5,4	503	2 693	9	48	282	1 509		
Kaura		462	0	9	0	292	0		
Yhteensä			31 376		538		11 464		5 100

Mansikka + öljyhamppu + lammas

	Yks. lkm.	Katetuotto A €/ yks.	Katetuotto yhteensä	Työ h / yks.	Työ yht.	Liikepääoman määrä €/ yks.	Liikepääoman määrä yhteensä	Eläinpääoman määrä €/ yks.	Eläinpääoman määrä yhteensä
<i>Tuotannonhaarat</i>									
Lammas	30,0	479	14 378	10	300	157	4 708	102	3 060
Hieho		752	0	30	0	557	0	37	0
Mansikka	1,0	4 895	4 895	180	180	3 303	3 303		
Öljyhamppu	5,1	881	4 459	6	30	209	1 055		
Säilörehunurmi kg ka/ha	1,2	197	236	6	7	484	581		
Laidun kg ka/ha	3,6	659	2 373	10	36	176	635		
Kuivaheinä kg ka/ha	1,1	183	197	10	11	512	552		
Ohra	3,2	503	1 616	9	29	282	905		
Kaura		462	0	9	0	292	0		
Yhteensä			28 154		593		11 740		3 060

Mansikka + öljyhamppu + hieho

	Yks. lkm.	Katetuotto A €/ yks.	Katetuotto yhteensä	Työ h / yks.	Työ yht.	Liikepääoman määrä €/ yks.	Liikepääoman määrä yhteensä	Eläinpääoman määrä €/ yks.	Eläinpääoman määrä yhteensä
<i>Tuotannonhaarat</i>									
Lammas		479	0	10	0	157	0	102	0
Hieho	50,0	752	37 578	30	1 500	557	27 840	37	1 836
Mansikka	1,0	4 895	4 895	180	180	3 303	3 303		
Öljyhamppu	5,0	881	4 406	6	30	209	1 043		
Säilörehunurmi kg ka/ha	6,8	197	1 338	6	41	484	3 292		
Laidun kg ka/ha		659	0	10	0	176	0		
Kuivaheinä kg ka/ha		183	0	10	0	512	0		
Ohra	2,4	503	1 183	9	21	282	663		
Kaura		462	0	9	0	292	0		
Yhteensä			49 399		1 772		36 140		1 836

Hieho

	Yks. lkm.	Katetuotto A €/ yks.	Katetuotto yhteensä	Työ h / yks.	Työ yht.	Liikepääoman määrä €/ yks.	Liikepääoman määrä yhteensä	Eläinpääoman määrä €/ yks.	Eläinpääoman määrä yhteensä
<i>Tuotannonhaarat</i>									
Lammas		480	0	8	0	140	0	102	0
Hieho	50,0	752	37 578	30	1 500	557	27 840	37	1 836
Mansikka		4 895	0	180	0	3 303	0		
Öljyhamppu		881	0	6	0	209	0		
Säilörehunurmi kg ka/ha	12,0	197	2 361	6	72	484	5 809		
Laidun kg ka/ha		659	0	10	0	176	0		
Kuivaheinä kg ka/ha	1,5	183	274	10	15	512	767		
Ohra	1,7	503	831	9	15	282	465		
Kaura		462	0	9	0	292	0		
Yhteensä	15,15		41 044		1 602		34 882		1 836

Liite 12. Mansikantuotannon yhteenvedo

TUOTOT YHTEENSÄ

Tuotot katetuottolaskelmista

	Mansikka	
	määrä	€/yksikkö
Lammas		899
Hieho		1 360
Mansikka	6,0	19 055
Öljyhamppu		1 773
Säilörehunurmi kg ka/ha	4,0	1 105
Laidun kg ka/ha		969
Kuivaheinä kg ka/ha		1 091
Ohra	5,2	1 332
Kaura		1 323

© Hannu Viitala 15.5.2003

TUOTOT YHTEENSÄ	125 608
------------------------	----------------

MAATALOUTEEN SIJOITETTU PÄÄOMA

Omaisuuosat

	määrä	€/yksikkö	€
Pelto	15,2	2 400	36 360
Tontit			
Maatalousrakennukset			20 553
Perusparannukset			
Koneet ja kalusto			210
Uudet investoinnit			109 846
Kotieläimet (eläinpääoma)			
Liikepääoma			23 207
Muut			

MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ (kokonaispääoma)

	190 176
Vieras pääoma	140 176
Oma pääoma (maatalouspääoma yhteensä - vieras pääoma)	50 000

PÄÄOMAN KORKOVAATIMUS

	pääoman määrä	korko-%	korko €
Vieras pääoma (lainan korot ym.)	140 176	5,0 %	7 009
Oma pääoma (korkovaatimus)	50 000	5,0 %	2 500
MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ	190 176		9 509

Työkustannukset

	määrä (h)	€/yksikkö	€
viljely- ja kotieläintyö	1 150		
Vieraan työvoiman osuus (palkkakust.)			
viljely- ja kotieläintyö (oman työn os.)	1 087	14,0	15 223
kunnossapitotyö	15	14,0	210
johtotyö	48	14,0	672
Oma työ yhteensä (yrittäjäperheen palkkavaatimus)			16 105
	1 150		

Poistot

	poisto-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus poistokust.
Maatalousrakennukset	6 898	100,0 %	6 898
Perusparannukset			253
Koneet ja kalusto	226	100,0 %	226
Uudet investoinnit	5 955	100,0 %	5 955
Poistot yhteensä			13 331

MUUTTUVAT KUSTANNUKSET

	määrä	€/yksikkö	€
Lammas		419	
Hieho		608	
Mansikka	6,0	14 160	84 959
Öljyhamppu		892	
Säilörehunurmi kg ka/ha	4,0	908	3 634
Laidun kg ka/ha		310	
Kuivaheinä kg ka/ha		909	
Ohra	5,2	828	4 266
Kaura		861	

YHTEENSÄ	92 859
-----------------	---------------

Kunnossapito

	kunnossapito-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus kunnossapitokust.
Maatalousrakennukset	2 382	100,0 %	2 382
Perusparannukset			
Koneet ja kalusto	210	100,0 %	210
Uudet investoinnit	3 243	100,0 %	3 243
Kunnossapito yhteensä			5 835

Yleiskustannus

	yhteensä
	758
Kunnossapito + yleiskustannus yhteensä	6 593

Liite 13. Lammastuotannon yhteenvedo

TUOTOT YHTEENSÄ

Tuotot katetuottolaskelmista

	Lammas	määrä	€/yksikkö	€
Lammas		50,0	983	49 140
Hieho			1 360	
Mansikka			19 055	
Öljyhamppu			1 773	
Säilörehunurmi kg ka/ha		2,0	1 105	2 210
Laidun kg ka/ha		6,0	969	5 812
Kuivaheinä kg ka/ha		1,8	1 091	1 965
Ohra		5,4	1 332	7 125
Kaura			1 323	

TUOTOT YHTEENSÄ

66 252

MAATALOUTEEN SIOJITETTU PÄÄOMA

Omaisuuosot

	määrä	€/yksikkö	€
Pelto	15,2	2 400	36 360
Tontit			
Maatalousrakennukset			20 553
Perusparannukset			
Koneet ja kalusto			210
Uudet investoinnit			107 495
Kotieläimet (eläinpääoma)			5 100
Liikepääoma			11 464
Muut			

MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ (kokonaispääoma)

181 181

Vieras pääoma

131 181

Oma pääoma (maatalouspääoma yhteensä - vieras pääoma)

50 000

PÄÄOMAN KORKOVAATIMUS

	pääoman määrä	korko-%	korko €
Vieras pääoma (lainan korot ym.)	131 181	5,0 %	6 559
Oma pääoma (korkovaatimus)	50 000	5,0 %	2 500
MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ	181 181		9 059

Työkustannukset

	määrä (h)	€/yksikkö	€
viljely- ja kotieläintyö	538		
Vieraan työvoiman osuus (palkkakust.)			
viljely- ja kotieläintyö (oman työn os.)	500	14,0	7 000
kunnossapitotyö	15	14,0	210
johtotyö	48	14,0	672
Oma työ yhteensä (yrittäjäperheen palkkavaatimus)			7 882
	563		

Poistot

	poisto-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus poistokust.
Maatalousrakennukset	6 898	100,0 %	6 898
Perusparannukset			253
Koneet ja kalusto	226	100,0 %	226
Uudet investoinnit	4 524	100,0 %	4 524
Poistot yhteensä			11 901

MUUTTUVAT KUSTANNUKSET

	määrä	€/yksikkö	€
Lammas	50,0	419	20 934
Hieho		608	
Mansikka		14 160	
Öljyhamppu		892	
Säilörehunurmi kg ka/ha	2,0	908	1 817
Laidun kg ka/ha	6,0	310	1 858
Kuivaheinä kg ka/ha	1,8	909	1 636
Ohra	5,4	828	4 432
Kaura		861	

YHTEENSÄ

30 677

Kunnossapito

	kunnossapito-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus kunnossapitokust.
Maatalousrakennukset	2 382	100,0 %	2 382
Perusparannukset			
Koneet ja kalusto	210	100,0 %	210
Uudet investoinnit	3 225	100,0 %	3 225
Kunnossapito yhteensä			5 817

Yleiskustannus

yhteensä

758

Kunnossapito + yleiskustannus yhteensä

6 574

Liite 14. Mansikan ja öljyhampun yhteenveto

TUOTOT YHTEENSÄ

Tuotot katetuottolaskelmista

	Mansikka + öljyhamppu	
	määrä	€/yksikkö
Lammas		899
Hieho		1 360
Mansikka	4,0	19 055
Öljyhamppu	6,2	1 773
Säilörehunurmi kg ka/ha	2,0	1 105
Laidun kg ka/ha		969
Kuivaheinä kg ka/ha		1 091
Ohra	3,0	1 332
Kaura		1 323

TUOTOT YHTEENSÄ

93 327

MAATALOUTEEN SIOJITETTU PÄÄOMA

Omaisuuksot

	määrä	€/yksikkö	€
Pelto	15,2	2 400	36 360
Tontit			
Maatalousrakennukset			20 553
Perusparannukset			
Koneet ja kalusto			210
Uudet investoinnit			113 346
Kotieläimet (eläinpääoma)			
Liikepääoma			16 309
Muut			

MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ (kokonaispääoma)

186 777

Vieras pääoma

136 777

Oma pääoma (maatalouspääoma yhteensä - vieras pääoma)

50 000

PÄÄOMAN KORKOVAATIMUS

	pääoman määrä	korko-%	korko €
Vieras pääoma (lainan korot ym.)	136 777	5,0 %	6 839
Oma pääoma (korkovaatimus)	50 000	5,0 %	2 500
MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ	186 777		9 339

Työkustannukset

viljely- ja kotieläintyö

Vieraan työvoiman osuus (palkkakust.)

viljely- ja kotieläintyö (oman työn os.)

kunnossapitotyö

johtotyö

Oma työ yhteensä (yrittäjäperheen palkkavaatimus)

	määrä (h)	€/yksikkö	€
viljely- ja kotieläintyö	796		
Vieraan työvoiman osuus (palkkakust.)			
viljely- ja kotieläintyö (oman työn os.)	706	14,0	9 883
kunnossapitotyö	30	14,0	420
johtotyö	60	14,0	840
Oma työ yhteensä (yrittäjäperheen palkkavaatimus)			11 143
	796		

Poistot

Maatalousrakennukset

Perusparannukset

Koneet ja kalusto

Uudet investoinnit

Poistot yhteensä

	poisto-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus poistokust.
Maatalousrakennukset	6 898	100,0 %	6 898
Perusparannukset			253
Koneet ja kalusto	226	100,0 %	226
Uudet investoinnit	6 114	100,0 %	6 114
Poistot yhteensä			13 490

MUUTTUVAT KUSTANNUKSET

	määrä	€/yksikkö	€
Lammas		419	
Hieho		608	
Mansikka	4,0	14 160	56 639
Öljyhamppu	6,2	892	5 483
Säilörehunurmi kg ka/ha	2,0	908	1 817
Laidun kg ka/ha		310	
Kuivaheinä kg ka/ha		909	
Ohra	3,0	828	2 485
Kaura		861	

YHTEENSÄ

66 425

Kunnossapito

Maatalousrakennukset

Perusparannukset

Koneet ja kalusto

Uudet investoinnit

Kunnossapito yhteensä

	kunnossapito-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus kunnossapitokust.
Maatalousrakennukset	2 382	100,0 %	2 382
Perusparannukset			
Koneet ja kalusto	210	100,0 %	210
Uudet investoinnit	3 328	100,0 %	3 328
Kunnossapito yhteensä			5 920

Yleiskustannus

yhteensä

758

Kunnossapito + yleiskustannus yhteensä

6 678

Liite 15. Mansikan ja lammastuotannon yhteenveto

TUOTOT YHTEENSÄ

Tuotot katetuottolaskelmista

	Mansikka + lammas	
	määrä	€/yksikkö
Lammas	40,0	899
Hieho		1 360
Mansikka	3,0	19 055
Öljyhamppu		1 773
Säilörehunurmi kg ka/ha	1,6	1 105
Laidun kg ka/ha	4,8	969
Kuivaheinä kg ka/ha	1,4	1 091
Ohra	4,3	1 332
Kaura		1 323

TUOTOT YHTEENSÄ

107 377

MAATALOUTEEN SIOJITETTU PÄÄOMA

Omaisuuksos

	määrä	€/yksikkö	€
Pelto	15,2	2 400	36 360
Tontit			
Maatalousrakennukset			20 553
Perusparannukset			
Koneet ja kalusto			210
Uudet investoinnit			164 935
Kotieläimet (eläinpääoma)			4 080
Liikepääoma			19 851
Muut			

MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ (kokonaispääoma)

245 988

Vieras pääoma

195 988

Oma pääoma (maatalouspääoma yhteensä - vieras pääoma)

50 000

PÄÄOMAN KORKOVAATIMUS

	pääoman määrä	korko-%	korko €
Vieras pääoma (lainan korot ym.)	195 988	5,0 %	9 799
Oma pääoma (korkovaatimus)	50 000	5,0 %	2 500
MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ	245 988		12 299

Työkustannukset

	määrä (h)	€/yksikkö	€
viljely- ja kotieläintyö	1 056		
Vieraan työvoiman osuus (palkkakust.)			
viljely- ja kotieläintyö (oman työn os.)	966	14,0	13 523
kunnossapitotyö	30	14,0	420
johtotyö	60	14,0	840
Oma työ yhteensä (yrittäjäperheen palkkavaatimus)			14 783
	1 056		

Poistot

	poisto-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus poistokust.
Maatalousrakennukset	6 898	100,0 %	6 898
Perusparannukset			253
Koneet ja kalusto	226	100,0 %	226
Uudet investoinnit	7 818	100,0 %	7 818
Poistot yhteensä			15 195

MUUTTUVAT KUSTANNUKSET

	määrä	€/yksikkö	€
Lammas	40,0	419	16 747
Hieho		608	
Mansikka	3,0	14 160	42 904
Öljyhamppu		892	
Säilörehunurmi kg ka/ha	1,6	908	1 453
Laidun kg ka/ha	4,8	310	1 486
Kuivaheinä kg ka/ha	1,4	909	1 308
Ohra	4,3	828	3 545
Kaura		861	

YHTEENSÄ

67 446

Kunnossapito

	kunnossapito-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus kunnossapitokust.
Maatalousrakennukset	2 382	100,0 %	2 382
Perusparannukset			
Koneet ja kalusto	210	100,0 %	210
Uudet investoinnit	4 896	100,0 %	4 896
Kunnossapito yhteensä			7 488

Yleiskustannus

yhteensä

758

Kunnossapito + yleiskustannus yhteensä

8 246

Liite 16. Hiehonkasvatuksen yhteenveto

TUOTOT YHTEENSÄ		Hieho		
Tuotot katetuottolaskelmista		määrä	€/yksikkö	€
Lammas			899	
Hieho	50,0		1 360	67 975
Mansikka			19 055	
Öljyhamppu			1 773	
Säilörehunurmi kg ka/ha	12,0		1 105	13 262
Laidun kg ka/ha			969	
Kuivaheinä kg ka/ha	1,5		1 091	1 637
Ohra	1,7		1 332	2 197
Kaura			1 323	
TUOTOT YHTEENSÄ				85 072

MAATALOUTEEN SIJOITETTU PÄÄOMA				
Omaisuuosat		määrä	€/yksikkö	€
Pelto		15,2	2 400	36 360
Tontit				
Maatalousrakennukset				20 553
Perusparannukset				210
Koneet ja kalusto				164 360
Uudet investoinnit				1 836
Kotieläimet (eläinpääoma)				34 882
Liikepääoma				
Muut				
MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ (kokonaispääoma)				258 200
Vieras pääoma				208 200
Oma pääoma (maatalouspääoma yhteensä - vieras pääoma)				50 000

PÄÄOMAN KORKOVAATIMUS		pääoman määrä	korko-%	korko €
Vieras pääoma (lainan korot ym.)		208 200	5,0 %	10 410
Oma pääoma (korkovaatimus)		50 000	5,0 %	2 500
MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ		258 200		12 910

Työkustannukset		määrä (h)	€/yksikkö	€
viljely- ja kotieläintyö		1 602		
Vieraan työvoiman osuus (palkkakust.)				
viljely- ja kotieläintyö (oman työn os.)		1 512	14,0	21 166
kunnossapitotyö		30	14,0	420
johtotyö		60	14,0	840
Oma työ yhteensä (yrittäjäperheen palkkavaatimus)				22 426
		1 602		

Poistot		poisto-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus poistokust.
Maatalousrakennukset		6 898	100,0 %	6 898
Perusparannukset				253
Koneet ja kalusto		226	100,0 %	226
Uudet investoinnit		6 945	100,0 %	6 945
Poistot yhteensä				14 321

MUUTTUVAT KUSTANNUKSET		määrä	€/yksikkö	€
Lammas			419	
Hieho	50,0		608	30 397
Mansikka			14 160	
Öljyhamppu			892	
Säilörehunurmi kg ka/ha	12,0		908	10 901
Laidun kg ka/ha			310	
Kuivaheinä kg ka/ha	1,5		909	1 363
Ohra	1,7		828	1 367
Kaura			861	
YHTEENSÄ				44 028

Kunnossapito		kunnossapito-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus kunnossapitokust.
Maatalousrakennukset		2 382	100,0 %	2 382
Perusparannukset				
Koneet ja kalusto		210	100,0 %	210
Uudet investoinnit		4 931	100,0 %	4 931
Kunnossapito yhteensä				7 523
Yleiskustannus				yhteensä
				758
Kunnossapito + yleiskustannus yhteensä				8 280

Liite 17. Öljyhampun yhteenveto

TUOTOT YHTEENSÄ

Tuotot katetuottolaskelmista

	Öljyhamppu	
	määrä	€/yksikkö
Lammas		899
Hieho		1 360
Mansikka		19 055
Öljyhamppu	10,5	1 773
Säilörehunurmi kg ka/ha		1 105
Laidun kg ka/ha		969
Kuivaheinä kg ka/ha		1 091
Ohra	4,7	1 332
Kaura		1 323

TUOTOT YHTEENSÄ

24 806

MAATALOUTEEN SIJOITETTU PÄÄOMA

Omaisuuksosat

	määrä	€/yksikkö	€
Pelto	15,2	2 400	36 360
Tontit			
Maatalousrakennukset			20 553
Perusparannukset			
Koneet ja kalusto			210
Uudet investoinnit			43 180
Kotieläimet (eläinpääoma)			
Liikepääoma			3 501
Muut			

MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ (kokonaispääoma)

103 804

Vieras pääoma

53 804

Oma pääoma (maatalouspääoma yhteensä - vieras pääoma)

50 000

PÄÄOMAN KORKOVAATIMUS

Vieras pääoma (lainan korot ym.)

pääoman määrä	korko-%	korko €
53 804	5,0 %	2 690

Oma pääoma (korkovaatimus)

pääoman määrä	korko-%	korko €
50 000	5,0 %	2 500

MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ

pääoman määrä	korko-%	korko €
103 804		5 190

Työkustannukset

viljely- ja kotieläintyö

määrä (h)	€/yksikkö	€
105		

Vieraan työvoiman osuus (palkkakust.)

viljely- ja kotieläintyö (oman työn os.)

määrä (h)	€/yksikkö	€
15	14,0	208

kunnossapitotyö

määrä (h)	€/yksikkö	€
30	14,0	420

johtotyö

määrä (h)	€/yksikkö	€
60	14,0	840

Oma työ yhteensä (yrittäjäperheen palkkavaatimus)

1 468

määrä (h)	€/yksikkö	€
105		

Poistot

Maatalousrakennukset

poisto-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus poistokust.
6 898	100,0 %	6 898

Perusparannukset

poisto-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus poistokust.
226	100,0 %	226

Koneet ja kalusto

poisto-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus poistokust.
2 421	100,0 %	2 421

Uudet investoinnit

poisto-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus poistokust.

Poistot yhteensä

9 797

MUUTTUVAT KUSTANNUKSET

	määrä	€/yksikkö	€
Lammas		419	
Hieho		608	
Mansikka		14 160	
Öljyhamppu	10,5	892	9 362
Säilörehunurmi kg ka/ha		908	
Laidun kg ka/ha		310	
Kuivaheinä kg ka/ha		909	
Ohra	4,7	828	3 852
Kaura		861	

YHTEENSÄ

13 214

Kunnossapito

Maatalousrakennukset

kunnossapito-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus kunnossapitokust.
2 382	100,0 %	2 382

Perusparannukset

kunnossapito-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus kunnossapitokust.
210	100,0 %	210

Koneet ja kalusto

kunnossapito-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus kunnossapitokust.
1 275	100,0 %	1 275

Uudet investoinnit

kunnossapito-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus kunnossapitokust.

Kunnossapito yhteensä

3 867

Yleiskustannus

yhteensä

758

Kunnossapito + yleiskustannus yhteensä

4 625

Liite 18. Öljyhampun ja lampaan yhteenveto

TUOTOT YHTEENSÄ

Tuotot katetuottolaskelmista

	Öljyhamppu + lammas	
	määrä	€/yksikkö
		€
Lammas	30,0	899
Hieho		1 360
Mansikka		19 055
Öljyhamppu	6,1	1 773
Säilörehunurmi kg ka/ha	1,2	1 105
Laidun kg ka/ha	3,6	969
Kuivaheinä kg ka/ha	1,1	1 091
Ohra	3,2	1 332
Kaura		1 323

TUOTOT YHTEENSÄ

47 974

MAATALOUTEEN SIJOITETTU PÄÄOMA

Omaisuuosat

	määrä	€/yksikkö	€
Pelto	15,2	2 400	36 360
Tontit			
Maatalousrakennukset			20 553
Perusparannukset			210
Koneet ja kalusto			85 658
Uudet investoinnit			3 060
Kotieläimet (eläinpääoma)			8 646
Liikepääoma			
Muut			

MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ (kokonaispääoma)

154 487

Vieras pääoma

104 487

Oma pääoma (maalouspääoma yhteensä - vieras pääoma)

50 000

PÄÄOMAN KORKOVAATIMUS

	pääoman määrä	korko-%	korko €
Vieras pääoma (lainan korot ym.)	104 487	5,0 %	5 224
Oma pääoma (korkovaatimus)	50 000	5,0 %	2 500
MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ	154 487		7 724

Työkustannukset

	määrä (h)	€/yksikkö	€
viljely- ja kotieläintyö	419		
Vieraan työvoiman osuus (palkkakust.)			
viljely- ja kotieläintyö (oman työn os.)	329	14,0	4 610
kunnossapitotyö	30	14,0	420
johtotyö	60	14,0	840
Oma työ yhteensä (yrittäjäperheen palkkavaatimus)	419		5 870

Poistot

	poisto-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus poistokust.
Maatalousrakennukset	6 898	100,0 %	6 898
Perusparannukset			253
Koneet ja kalusto	226	100,0 %	226
Uudet investoinnit	3 889	100,0 %	3 889
Poistot yhteensä			11 265

MUUTTUVAT KUSTANNUKSET

	määrä	€/yksikkö	€
Lammas	30,0	419	12 561
Hieho		608	
Mansikka		14 160	
Öljyhamppu	6,1	892	5 403
Säilörehunurmi kg ka/ha	1,2	908	1 090
Laidun kg ka/ha	3,6	310	1 115
Kuivaheinä kg ka/ha	1,1	909	981
Ohra	3,2	828	2 659
Kaura		861	

YHTEENSÄ

23 809

Kunnossapito

	kunnossapito-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus kunnossapitokust.
Maatalousrakennukset	2 382	100,0 %	2 382
Perusparannukset			
Koneet ja kalusto	210	100,0 %	210
Uudet investoinnit	2 550	100,0 %	2 550
Kunnossapito yhteensä			5 142

Yleiskustannus

yhteensä

758

Kunnossapito + yleiskustannus yhteensä

5 899

Liite 19. Mansikan ja hiehonkasvatuksen yhteenvedo

TUOTOT YHTEENSÄ

Tuotot katetuototlaskelmista

	Mansikka + hieho	
	määrä	€/yksikkö
		€
Lammas		899
Hieho	50,0	1 360
Mansikka	3,0	19 055
Öljyhamppu		1 773
Säilörehunurmi kg ka/ha	6,2	1 105
Laidun kg ka/ha		969
Kuivaheinä kg ka/ha		1 091
Ohra	3,0	1 332
Kaura	3,0	1 323

TUOTOT YHTEENSÄ

139 900

MAATALOUTEEN SIJOITETTU PÄÄOMA

Omaisuuksot

	määrä	€/yksikkö	€
Pelto	15,2	2 400	36 360
Tontit			
Maatalousrakennukset			20 553
Perusparannukset			
Koneet ja kalusto			210
Uudet investoinnit			234 526
Kotieläimet (eläinpääoma)			1 836
Liikepääoma			42 447
Muut			

MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ (kokonaispääoma)

335 932

Vieras pääoma

285 932

Oma pääoma (maatalouspääoma yhteensä - vieras pääoma)

50 000

PÄÄOMAN KORKOVAATIMUS

	pääoman määrä	korko-%	korko €
Vieras pääoma (lainan korot ym.)	285 932	5,0 %	14 297
Oma pääoma (korkovaatimus)	50 000	5,0 %	2 500
MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ	335 932		16 797

Työkustannukset

	määrä (h)	€/yksikkö	€
viljely- ja kotieläintyö	2 131		
Vieraan työvoiman osuus (palkkakust.)			
viljely- ja kotieläintyö (oman työn os.)	2 041	14,0	28 573
kunnossapitotyö	30	14,0	420
johtotyö	60	14,0	840
Oma työ yhteensä (yrittäjäperheen palkkavaatimus)			29 833
	2 131		

Poistot

	poisto-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus poistokust.
Maatalousrakennukset	6 898	100,0 %	6 898
Perusparannukset			253
Koneet ja kalusto	226	100,0 %	226
Uudet investoinnit	10 638	100,0 %	10 638
Poistot yhteensä			18 014

MUUTTUVAT KUSTANNUKSET

	määrä	€/yksikkö	€
Lammas		419	
Hieho	50,0	608	30 397
Mansikka	3,0	14 160	42 480
Öljyhamppu		892	
Säilörehunurmi kg ka/ha	6,2	908	5 587
Laidun kg ka/ha		310	
Kuivaheinä kg ka/ha		909	
Ohra	3,0	828	2 485
Kaura	3,0	861	2 583
YHTEENSÄ			83 532

Kunnossapito

	kunnossapito-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus kunnossapitokust.
Maatalousrakennukset	2 382	100,0 %	2 382
Perusparannukset			
Koneet ja kalusto	210	100,0 %	210
Uudet investoinnit	6 984	100,0 %	6 984
Kunnossapito yhteensä			9 576

Yleiskustannus

yhteensä

758

Kunnossapito + yleiskustannus yhteensä

10 333

Liite 20. Öljyhampun ja hiehonkasvatuksen yhteenveto

TUOTOT YHTEENSÄ

Tuotot katetuottolaskelmista

Öljyhamppu + hieho

	määrä	€/yksikkö	€
Lammas		899	
Hieho	50,0	1 360	67 975
Mansikka		19 055	
Öljyhamppu	7,7	1 773	13 561
Säilörehunurmi kg ka/ha	4,5	1 105	4 973
Laidun kg ka/ha		969	
Kuivaheinä kg ka/ha		1 091	
Ohra	3,0	1 332	3 995
Kaura		1 323	

TUOTOT YHTEENSÄ

90 505

MAATALOUTEEN SIJOITETTU PÄÄOMA

Omaisuosat

	määrä	€/yksikkö	€
Pelto	15,2	2 400	36 360
Tontit			
Maatalousrakennukset			20 553
Perusparannukset			
Koneet ja kalusto			210
Uudet investoinnit			167 860
Kotieläimet (eläinpääoma)			1 836
Liikepääoma			32 460
Muut			

MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ (kokonaispääoma)

259 278

Vieras pääoma

209 278

Oma pääoma (maatalouspääoma yhteensä - vieras pääoma)

50 000

PÄÄOMAN KORKOVAATIMUS

Vieras pääoma (lainan korot ym.)

pääoman määrä	korko-%	korko €
209 278	5,0 %	10 464
Oma pääoma (korkovaatimus)	5,0 %	2 500
MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ		12 964

Työkustannukset

vijjely- ja kotieläintyö

määrä (h)	€/yksikkö	€
1 600		
1 510	14,0	21 139
30	14,0	420
60	14,0	840

Oma työ yhteensä (yrittäjäperheen palkkavaatimus)

22 399

1 600

Poistot

Maatalousrakennukset

Perusparannukset

Koneet ja kalusto

Uudet investoinnit

Poistot yhteensä

poisto-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus poistokust.
6 898	100,0 %	6 898
		253
226	100,0 %	226
7 104	100,0 %	7 104
		14 480

MUUTTUVAT KUSTANNUKSET

	määrä	€/yksikkö	€
Lammas		419	
Hieho	50,0	608	30 397
Mansikka		14 160	
Öljyhamppu	7,7	892	6 821
Säilörehunurmi kg ka/ha	4,5	908	4 088
Laidun kg ka/ha		310	
Kuivaheinä kg ka/ha		909	
Ohra	3,0	828	2 485
Kaura		861	

YHTEENSÄ

43 791

Kunnossapito

Maatalousrakennukset

Perusparannukset

Koneet ja kalusto

Uudet investoinnit

Kunnossapito yhteensä

kunnossapito-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus kunnossapitokust.
2 382	100,0 %	2 382
210	100,0 %	210
5 016	100,0 %	5 016
		7 608

Yleiskustannus

yhteensä

758

Kunnossapito + yleiskustannus yhteensä

8 365

Liite 21. Lampaan ja hiehon yhteenveto

TUOTOT YHTEENSÄ

Tuotot katetuottolaskelmista

Lammas + hieho		
	määrä	€/yksikkö
Lammas	20,0	899
Hieho	50,0	1 360
Mansikka		19 055
Öljyhamppu		1 773
Säilörehunurmi kg ka/ha	12,8	1 105
Laidun kg ka/ha	2,4	969
Kuivaheinä kg ka/ha		1 091
Ohra		1 332
Kaura		1 323

TUOTOT YHTEENSÄ

102 367

MAATALOUTEEN SIOJITETTU PÄÄOMA

Omaisuuosot

	määrä	€/yksikkö	€
Pelto	15,2	2 400	36 360
Tontit			
Maatalousrakennukset			20 553
Perusparannukset			
Koneet ja kalusto			210
Uudet investoinnit			191 593
Kotieläimet (eläinpääoma)			3 876
Liikepääoma			37 574
Muut			

MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ (kokonaispääoma)

290 166

Vieras pääoma

240 166

Oma pääoma (maatalouspääoma yhteensä - vieras pääoma)

50 000

PÄÄOMAN KORKOVAATIMUS

	pääoman määrä	korko-%	korko €
Vieras pääoma (lainan korot ym.)	240 166	5,0 %	12 008
Oma pääoma (korkovaatimus)	50 000	5,0 %	2 500
MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ	290 166		14 508

Työkustannukset

	määrä (h)	€/yksikkö	€
viljely- ja kotieläintyö	1 801		
Vieraan työvoiman osuus (palkkakust.)			
viljely- ja kotieläintyö (oman työn os.)	1 711	14,0	23 947
kunnossapitotyö	30	14,0	420
johtotyö	60	14,0	840
Oma työ yhteensä (yrittäjäperheen palkkavaatimus)			25 207
	1 801		

Poistot

	poisto-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus poistokust.
Maatalousrakennukset	6 898	100,0 %	6 898
Perusparannukset			253
Koneet ja kalusto	226	100,0 %	226
Uudet investoinnit	7 939	100,0 %	7 939
Poistot yhteensä			15 316

MUUTTUVAT KUSTANNUKSET

	määrä	€/yksikkö	€
Lammas	20,0	419	8 374
Hieho	50,0	608	30 397
Mansikka		14 160	
Öljyhamppu		892	
Säilörehunurmi kg ka/ha	12,8	908	11 582
Laidun kg ka/ha	2,4	310	743
Kuivaheinä kg ka/ha		909	
Ohra		828	
Kaura		861	

YHTEENSÄ

51 097

Kunnossapito

	kunnossapito-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus kunnossapitokust.
Maatalousrakennukset	2 382	100,0 %	2 382
Perusparannukset			
Koneet ja kalusto	210	100,0 %	210
Uudet investoinnit	5 748	100,0 %	5 748
Kunnossapito yhteensä			8 340

Yleiskustannus

yhteensä

758

Kunnossapito + yleiskustannus yhteensä

9 097

Liite 22. Lampaan, hiehon ja mansikan yhteenvedo

TUOTOT YHTEENSÄ

Tuotot katetuottolaskelmista

	Lammas + hieho + mansikka		
	määrä	€/yksikkö	€
Lammas	20,0	899	17 976
Hieho	50,0	1 360	67 975
Mansikka	1,0	19 055	19 055
Öljyhamppu		1 773	
Säilörehunurmi kg ka/ha	10,0	1 105	11 052
Laidun kg ka/ha	2,4	969	2 325
Kuivaheinä kg ka/ha		1 091	
Ohra	1,8	1 332	2 331
Kaura		1 323	

TUOTOT YHTEENSÄ

120 713

MAATALOUTEEN SIJOITETTU PÄÄOMA

Omaisuosat

	määrä	€/yksikkö	€
Pelto	15,2	2 400	36 360
Tontit			
Maatalousrakennukset			20 553
Perusparannukset			
Koneet ja kalusto			210
Uudet investoinnit			261 759
Kotieläimet (eläinpääoma)			3 876
Liikepääoma			40 039
Muut			

MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ (kokonaispääoma)

362 797

Vieras pääoma

312 797

Oma pääoma (maatalouspääoma yhteensä - vieras pääoma)

50 000

PÄÄOMAN KORKOVAATIMUS

	pääoman määrä	korko-%	korko €
Vieras pääoma (lainan korot ym.)	312 797	5,0 %	15 640
Oma pääoma (korkovaatimus)	50 000	5,0 %	2 500
MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ	362 797		18 140

Työkustannukset

	määrä (h)	€/yksikkö	€
viljely- ja kotieläintyö	1 980		
Vieraan työvoiman osuus (palkkakust.)			
viljely- ja kotieläintyö (oman työn os.)	1 890	14,0	26 457
kunnossapitotyö	30	14,0	420
johtotyö	60	14,0	840
Oma työ yhteensä (yrittäjäperheen palkkavaatimus)			27 717
	1 980		

Poistot

	poisto-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus poistokust.
Maatalousrakennukset	6 898	100,0 %	6 898
Perusparannukset			253
Koneet ja kalusto	226	100,0 %	226
Uudet investoinnit	11 632	100,0 %	11 632
Poistot yhteensä			19 009

MUUTTUVAT KUSTANNUKSET

	määrä	€/yksikkö	€
Lammas	20,0	419	8 374
Hieho	50,0	608	30 397
Mansikka	1,0	14 160	14 160
Öljyhamppu		892	
Säilörehunurmi kg ka/ha	10,0	908	9 084
Laidun kg ka/ha	2,4	310	743
Kuivaheinä kg ka/ha		909	
Ohra	1,8	828	1 450
Kaura		861	
YHTEENSÄ			64 208

Kunnossapito

	kunnossapito-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus kunnossapitokust.
Maatalousrakennukset	2 382	100,0 %	2 382
Perusparannukset			
Koneet ja kalusto	210	100,0 %	210
Uudet investoinnit	7 801	100,0 %	7 801
Kunnossapito yhteensä			10 393

Yleiskustannus

yhteensä

758

Kunnossapito + yleiskustannus yhteensä

11 150

Liite 23. Lampaan, hiehon ja öljyhampun yhteenveto

TUOTOT YHTEENSÄ

Tuotot katetuottolaskelmista

Lammas + hieho + öljyhamppu

	määrä	€/yksikkö	€
Lammas	20,0	899	17 976
Hieho	50,0	1 360	67 975
Mansikka		19 055	
Öljyhamppu	10,0	1 773	17 727
Säilörehunurmi kg ka/ha		1 105	
Laidun kg ka/ha	2,4	969	2 325
Kuivaheinä kg ka/ha		1 091	
Ohra	2,8	1 332	3 662
Kaura		1 323	

TUOTOT YHTEENSÄ

109 666

MAATALOUTEEN SIJOITETTU PÄÄOMA

Omaisuosat

	määrä	€/yksikkö	€
Pelto	15,2	2 400	36 360
Tontit			
Maatalousrakennukset			20 553
Perusparannukset			
Koneet ja kalusto			210
Uudet investoinnit			195 093
Kotieläimet (eläinpääoma)			3 876
Liikepääoma			34 263
Muut			

MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ (kokonaispääoma)

290 355

Vieras pääoma

240 355

Oma pääoma (maatalouspääoma yhteensä - vieras pääoma)

50 000

PÄÄOMAN KORKOVAATIMUS

Vieras pääoma (lainan korot ym.)

pääoman määrä	korko-%	korko €
240 355	5,0 %	12 018
Oma pääoma (korkovaatimus)	5,0 %	2 500
MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ		14 518

Työkustannukset

viljely- ja kotieläintyö

määrä (h)	€/yksikkö	€
1 809		
1 719	14,0	24 063
30	14,0	420
60	14,0	840

Oma työ yhteensä (yrittäjäperheen palkkavaatimus)

25 323

1 809

Poistot

Maatalousrakennukset

Perusparannukset

Koneet ja kalusto

Uudet investoinnit

Poistot yhteensä

poisto-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus poistokust.
6 898	100,0 %	6 898
226	100,0 %	226
8 098	100,0 %	8 098
		15 475

MUUTTUVAT KUSTANNUKSET

Lammas
Hieho
Mansikka
Öljyhamppu
Säilörehunurmi kg ka/ha
Laidun kg ka/ha
Kuivaheinä kg ka/ha
Ohra
Kaura

määrä	€/yksikkö	€
20,0	419	8 374
50,0	608	30 397
	14 160	
10,0	892	8 916
	908	
2,4	310	743
	909	
2,8	828	2 278
	861	

YHTEENSÄ

50 708

Kunnossapito

Maatalousrakennukset

Perusparannukset

Koneet ja kalusto

Uudet investoinnit

Kunnossapito yhteensä

kunnossapito-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus kunnossapitokust.
2 382	100,0 %	2 382
210	100,0 %	210
5 833	100,0 %	5 833
		8 425

Yleiskustannus

yhteensä

758

Kunnossapito + yleiskustannus yhteensä

9 182

Liite 24. Mansikan, öljyhampun ja lampaan yhteenveto

TUOTOT YHTEENSÄ

Tuotot katetuottolaskelmista

Mansikka + öljyhamppu + lammas

	määrä	€/yksikkö	€
Lammas	30,0	899	26 964
Hieho		1 360	
Mansikka	1,0	19 055	19 055
Öljyhamppu	5,1	1 773	8 970
Säilörehunurmi kg ka/ha	1,2	1 105	1 326
Laidun kg ka/ha	3,6	969	3 487
Kuivaheinä kg ka/ha	1,1	1 091	1 179
Ohra	3,2	1 332	4 275
Kaura		1 323	

TUOTOT YHTEENSÄ

65 256

MAATALOUTEEN SIJOITETTU PÄÄOMA

Omaisuusosat

	määrä	€/yksikkö	€
Pelto	15,2	2 400	36 360
Tontit			
Maatalousrakennukset			20 553
Perusparannukset			
Koneet ja kalusto			210
Uudet investoinnit			155 824
Kotieläimet (eläinpääoma)			3 060
Liikepääoma			11 740
Muut			

MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ (kokonaispääoma)

227 747

Vieras pääoma

177 747

Oma pääoma (maatalouspääoma yhteensä - vieras pääoma)

50 000

PÄÄOMAN KORKOVAATIMUS

	pääoman määrä	korko-%	korko €
Vieras pääoma (lainan korot ym.)	177 747	5,0 %	8 887
Oma pääoma (korkovaatimus)	50 000	5,0 %	2 500
MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ	227 747		11 387

Työkustannukset

viljely- ja kotieläintyö

Vieraan työvoiman osuus (palkkakust.)

viljely- ja kotieläintyö (oman työn os.)

kunnossapitotyö

johtotyö

Oma työ yhteensä (yrittäjäperheen palkkavaatimus)

	määrä (h)	€/yksikkö	€
	593		
	503	14,0	7 046
	30	14,0	420
	60	14,0	840
			8 306
	593		

Poistot

	poisto-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus poistokust.
Maatalousrakennukset	6 898	100,0 %	6 898
Perusparannukset			253
Koneet ja kalusto	226	100,0 %	226
Uudet investoinnit	7 582	100,0 %	7 582
Poistot yhteensä			14 958

MUUTTUVAT KUSTANNUKSET

	määrä	€/yksikkö	€
Lammas	30,0	419	12 561
Hieho		608	
Mansikka	1,0	14 160	14 160
Öljyhamppu	5,1	892	4 511
Säilörehunurmi kg ka/ha	1,2	908	1 090
Laidun kg ka/ha	3,6	310	1 115
Kuivaheinä kg ka/ha	1,1	909	981
Ohra	3,2	828	2 659
Kaura		861	

YHTEENSÄ

37 077

Kunnossapito

	kunnossapito-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus kunnossapitokust.
Maatalousrakennukset	2 382	100,0 %	2 382
Perusparannukset			
Koneet ja kalusto	210	100,0 %	210
Uudet investoinnit	4 603	100,0 %	4 603
Kunnossapito yhteensä			7 195

Yleiskustannus

yhteensä

758

Kunnossapito + yleiskustannus yhteensä

7 952

Liite 25. Mansikan, öljyhampun ja hiehon yhteenvedo

TUOTOT YHTEENSÄ

Tuotot katetuottolaskelmista

	Mansikka + öljyhamppu + hieho	
	määrä	€/yksikkö
Lammas		899
Hieho	50,0	1 360
Mansikka	1,0	19 055
Öljyhamppu	5,0	1 773
Säilörehunurmi kg ka/ha	6,8	1 105
Laidun kg ka/ha		969
Kuivaheinä kg ka/ha		1 091
Ohra	2,4	1 332
Kaura		1 323

TUOTOT YHTEENSÄ

106 538

MAATALOUTEEN SIJOITETTU PÄÄOMA

Omaisuuksosat

	määrä	€/yksikkö	€
Pelto	15,2	2 400	36 360
Tontit			
Maatalousrakennukset			20 553
Perusparannukset			
Koneet ja kalusto			210
Uudet investoinnit			277 706
Kotieläimet (eläinpääoma)			1 836
Liikepääoma			36 140
Muut			

MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ (kokonaispääoma)

372 805

Vieras pääoma

322 805

Oma pääoma (maatalouspääoma yhteensä - vieras pääoma)

50 000

PÄÄOMAN KORKOVAATIMUS

	pääoman määrä	korko-%	korko €
Vieras pääoma (lainan korot ym.)	322 805	5,0 %	16 140
Oma pääoma (korkovaatimus)	50 000	5,0 %	2 500
MAATALOUSPÄÄOMA YHTEENSÄ	372 805		18 640

Työkustannukset

	määrä (h)	€/yksikkö	€
viljely- ja kotieläintyö	1 772		
Vieraan työvoiman osuus (palkkakust.)			
viljely- ja kotieläintyö (oman työn os.)	1 682	14,0	23 547
kunnossapitotyö	30	14,0	420
johtotyö	60	14,0	840
Oma työ yhteensä (yrittäjäperheen palkkavaatimus)			24 807
	1 772		

Poistot

	poisto-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus poistokust.
Maatalousrakennukset	6 898	100,0 %	6 898
Perusparannukset			253
Koneet ja kalusto	226	100,0 %	226
Uudet investoinnit	13 059	100,0 %	13 059
Poistot yhteensä			20 435

MUUTTUVAT KUSTANNUKSET

	määrä	€/yksikkö	€
Lammas		419	
Hieho	50,0	608	30 397
Mansikka	1,0	14 160	14 160
Öljyhamppu	5,0	892	4 458
Säilörehunurmi kg ka/ha	6,8	908	6 177
Laidun kg ka/ha		310	
Kuivaheinä kg ka/ha		909	
Ohra	2,4	828	1 947
Kaura		861	

YHTEENSÄ

57 139

Kunnossapito

	kunnossapito-kustannus	Maatalouden osuus %	Maatalouden osuus kunnossapitokust.
Maatalousrakennukset	2 382	100,0 %	2 382
Perusparannukset			
Koneet ja kalusto	210	100,0 %	210
Uudet investoinnit	8 259	100,0 %	8 259
Kunnossapito yhteensä			10 851

Yleiskustannus

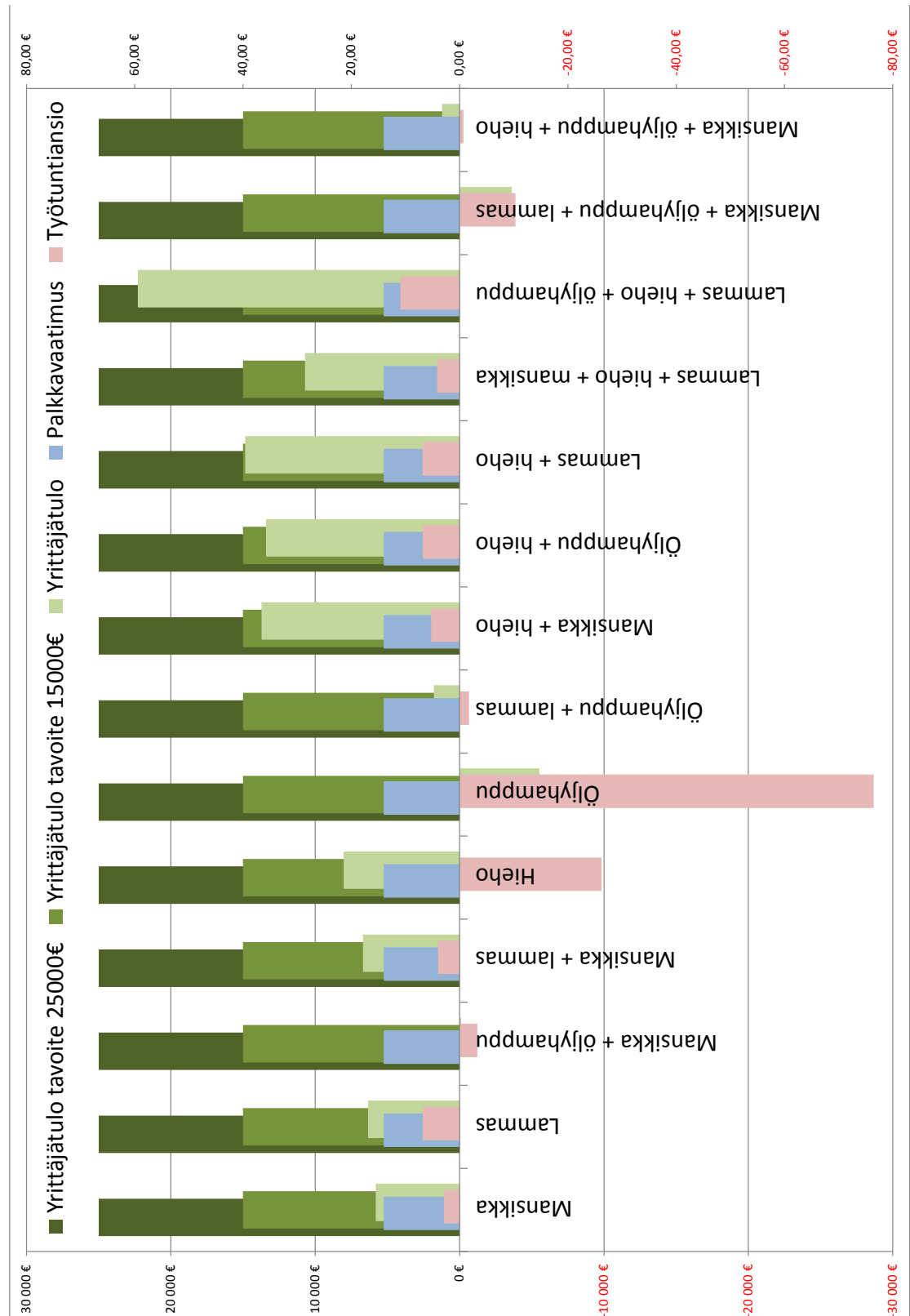
yhteensä

758

Kunnossapito + yleiskustannus yhteensä

11 609

Liite 26. Kuvio havainnollistaa, että tavoitteet eivät täyty missään tuotantosuunnassa.

Liite 27. Tulos, kun öljyhampun hinta 2,0€ /kg, hiehonkasvatuksen päivähinta 3,0 €, karitsanlihan hinta 18€/kg ja mansikan hinta 4€/kg

